
VEDTÆGTER OG FORRETNINGSORDEN

En Undersøgelse af Selskabets Vedtægter, deres Opstaaen og Udvikling, falder naturligt i meget væsentlig Grad indenfor det første Hundredaars Virksomhed. Aarene 1774—76, 1796—97 og 1839 var fortrinsvis Tiderne for Gennemførelsen af de Love, paa hvilke man i det andet Hundredaar byggede videre med praktiske Forbedringer og Moderniseringer, men uden at ændre den Grundlov, som ældre Tidens omhyggelige Overvejelser havde skabt og udformet.

Det første Forsøg paa en Ordning af det videnskabelige Samfund forelaa i Hans Grams Forslag 1742 (trykt S. 10—18). Men det var kun de store Linier, der blev angivet af Gram, og det var ogsaa kun disse, der kom til Behandling og Ændring i Forsamlingen den 13. November 1742. Enkeltspørgsmaal kunde endnu ikke drøftes, saa længe man intet vidste om, hvilken Retning Selskabets Virksomhed vilde tage i den nærmest følgende Tid. Ogsaa Kong Christian VI's »Konfirmation« paa Selskabets Oprettelse (trykt S. 24—25) indeholdt kun et Forslag til Virkeomraade, men intet om den indre Opbygning af Selskabet. Møder holdtes ganske formløst en Gang om Ugen hos Præsidenten, Medlemmer blev inviteret og optaget efter Forslag af Præsidenten eller af et Medlem, og Udgivelsen af Publikationerne paabegyndtes uden større Formaliteter, tilsyneladende nærmest under Sekretærens Tilsyn. Medlemsantallet var jo ikke stort, ved Oprettelsen kun fire; i 1749, da Spørgsmaalet om Selskabets Indretning første Gang, efter Forhandlingsprotokollen, blev taget op, fandtes 15 Medlemmer; i 1757—1758, da Sagen igen blev draget frem, var der c. 30 Medlemmer, og endelig i 1774, da Drøftelsen af de første virkelige Statutter begyndte, havde Selskabet endnu kun 24 Medlemmer, hvoraf endda flere bosiddende udenfor København. Men herefter tog Medlemstallet stærkt til — Aarene 1775—1776 alene forøgede Tallet med 14 nye indenlandske Medlemmer, — saaledes at en Lovgivning nu blev mere paakrævet.

Det synes imidlertid, som om man allerede kort efter Selskabets Oprettelse har været inde paa i Enkeltheder at fastlægge Retningslinier for Selskabets Indretning og Virksomhed. I det kgl. Bibliotek i København findes et Manuskript¹, der bestaar af 4 Blade i Folio, skrevet med en Skrivners Haand. Der findes ingen Dato eller kronologisk Henviisning af nogen Art, ligesom Spørgsmaalet om Forfatteren deraf staa

¹ Langebeks Excerpter, 184^m II. b 5.

aabent. Kun findes der i Marginen nogle Bemærkninger og Tilføjelser med J. L. Holsteins Haand, samt adskillige Overstregninger, der viser, at Holstein før sin Død i 1763 har haft denne Plan til Overvejelse og har forkortet den meget væsentligt. En Afskrift deraf, i hvilken de af Holstein foreslaaede Ændringer er indført, beror ligeledes i det kgl. Bibliotek¹.

Planen, som den foreligger i den første Affattelse med Holsteins Bemærkninger, har følgende Ordlyd:

[PLAN FOR INDRETNINGEN AF ET »LÆRD SOCIÉTÉ«]²

bifaldis⁴

»(Videnskabers Societé, eller det som kaldes Academie des sciences ere vi udi Dannemark icke udi stand at indrette; her er ickun et lidet tal af Mathematicis og Physicis, Medici ere her ogsaa ickun faa³, og de faa applicere sig meere til praxin, end til theorier, hvilke dog fornemmelig udi et Societé burde excoleres, endeligen mangler her ogsaa fond, hvoraf Mathematici, Physici og Medici kunde lønnes, som arbejdede til Academiets tjeneste; saa at spørgsmaalet nu icke bliver, hvorledes et videnskabers Academie hos os skulde indrettes, men hvorledes her kunde oprettes *et lærd societé*, som aarligen forfærdigede saa mange specimina, at de kunde udgjøre en skickelig tome, som udenlands kunde faae aftræk og blive begiærlig.)⁴

* [Tilføjelse i Teksten]:

ret skal indrettes

tilføjes 4) Juridica, hvorom meget kand siges til Landets Honeur, saasom alle love medii aevi have deris oprindelse af de gamle Nordiske.

Naar (her da skulde indrettes)* det lærd societé, maa(tte) derudi (af oven anførte aarsager) antages til membra alle lærde, hvad videnskaber de ogsaa profiterede, og, paa det alle ting kunde være des meere ordentlige, blev det fornødent at indee acta Societatis udi visse classer, hvorhen specimina, som aarlig indgaves, kunde refereres; herudi kunde tages til plan miscellanea Berolinensia, hvor 3de classer anføres, nemlig (1) literaria, hvorhen hører philologica, historica, antiqvitates &c. (2) Physica, hvorhen hører ogsaa medica, og (3) Mathematica, hvorhen hører alle de videnskaber, som under det almindelige navn af Mathematique begribes. *Enhver af membris* skulde da erklære, hvad classe de vilde høre hen under, og kunde det dem tillades, naar specimina af andre classer bleve oplæste, og de icke fandt fornøjelse i at høre dem, fordi de icke hørte til deres fait, da at blive borte af societetets forsamling.

[Ud for: Enhver af...]: ap[pro]beris

[Ud for: Societetets...]: ligeleedis

Societetets acta kunde saaledes indrettes, at foran udi hver tome blev indført *vitæ* af de membris, som udi samme aar vare afgangne, *liste* paa værende membris, og endelig en *historisk relation* om hvad forandring samme aar udi societetet var arri-vered. Det vilde ogsaa blive meget nyttigt, foruden de specimina, som aarlig udi hver tome bleve trykte, bag i tomen at anføre en critique over de nye bøger, som hver membrum udi sit fait samme aar havde igiennemlæst, thi saa bleve acta societatis

¹ Ny kgl. Samling 1500, 2°.

² Saaledes betegnet ved Omtalen i det følgende, til Forskel fra »Grams Forslag til Oprettelsen 1742«.

³ De første Medicinere i Selskabet var G. Detharding, foreslaet Oktober 1745, mødte 13. December s. A., og B. J. de Buchwald, foreslaet Oktober 1745, mødte 20. December s. A.

⁴ Fremhævelser i Teksten og Holsteins Bemærkninger i Marginen er trykt med *Kursiv*, Overstregninger i Teksten er omklamrede < >.

tillige en *lærd journal*, og vilde derfor udenlands, hvor saadant gierne læses, blive des mere begiærlige.

Udi speciminibus at skrive, maatte fornemmelig stræbes efter *korthed*, thi det er det, som fornemmelig forskaffer *actis societatum credit*, at mand derudi finder nye decouverter, uden at have fornødent at læse en vidtløftig bog igiennem, og at Autores proponere, hvad nyt de viide, uden tillige at anføre saa meget andet, som tilforn er fuldkommen nok bekiendt. Dog, naar materiens vidtløftighed udfordrede det, maatte og burde ogsaa store specimina antages, og udi societetets *actis* indføres.

Ethvert specimen skulde i *actis societatis* indryckes saadant, som Autor vilde have det, og *vilde selv være det bekiendt*; thi blev der i førstningen for megen modsigelse, maatte mand frygte for, at alting strax qualtes, og enhver blev bange for at fremkomme med noget. Vilde nogen erindre noget, maatte Hand heller gjøre det (skriftligt, end mundtligt, heller) *privatim* (end *publice*), thi ellers kunde let fødes had og simulation imellem societetets membra. Specimina skulde alleeneste derfor oplæses udi offentlig forsamling, paa det de andre membra kunde sige, om de vidste noget, hvormed de kunde *forbedre* Autoris *invention* og *observation*. (Naar societetet engang siden kom i større flor, kunde maaskee herudi skee bedre indretning, men for det første, da der endnu icke haves mængde af membris udi hver science, vilde nok denne indretning gøres fornøden.)

Fornemmelig maatte mand stræbe, at faae mange *observationes botanicas, chymicas, anatomicas, physicas, Astronomicas, oeconomicas*, som vare nye og icke tilforn bekiendte, udi *actis societatis* indrykte, hvorfore ogsaa de frem for andre skulde antages til membra societatis, som viiste sig herudi vinskibelige, og arbejdede paa, at *observare naturam*. *ogsaa*

Acta Societatis maatte tryckes paa latin, endskiondt specimina bleve oplæste paa dansk, thi det er icke at formode, at de kunde afsættes udi det danske sprog; dog kunde gøres prøve med een tome ogsaa udi det danske sprog, for at see, om nationen fandt nogen smag derudi¹. *delib[eraris]*

Men nu kommer det store spørgsmaal, hvorledes mand skulde kunde finde nok af duelige og habile subjectis, som enten kunde forbindes til at arbejde til Societetets tjeneste, eller som godvilligen uden belønning vilde paatage sig saadant arbejde, og veed jeg herudi ingen underdanigst forslag at gjøre, uden det skulde være dette, at *alle Professores* ved Kiøbenhavns Academie skulde tillige vi officii være membra societatis, og være forbundne til hver at indlevere et specimen aarlig. Efter den Kongl. allernaadigste Universitetets foundation disputere de alle eengang aarlig, naar nu disputationen blev tillige saaledes indretted, at den kunde være et specimen til societetet, saa skeede begge deelene med een umage. Det er icke at tvivle paa, at de jo alle gierne vil contribuere til saa nyttigt et verk, hvilket tillige vilde gjøre Fæderne-landet og universitetet ære, og paa denne maade kunde altid haves 14 Specimina aarlig i *udsettes.*

¹ Første Bind af »Skrifter« udkom 1745 paa Dansk med Fortale af Hans Gram, dat. 8. Juli 1745.

det mindste, hvilke alleene kunde udgiøre en tome, om mand icke fik fleere¹. Skulde nogen af disse 14 Professoribus formedelst alderdom eller svaghed icke meere kunde arbejde ved Societetet, kunde Hands designatus i Hands sted ved Societetet antages. Herved vandt ogsaa Societetet saa meget, at en stor deel af Societetets actis kunde blive trykt for intet; thi Universitetets bogtrycker er forbunden at trycke for intet for Universitetet aarlig omtrent 50 ark til disputation, naar nu disse disputationer bleve tillige part af actis Academiae, saa blev ogsaa saa stor en part af actis Academiae trykt ved samme leylighed for intet.

delib. De andre membra ordinaria, som udi societetet skulde arbejde, var nok best at fastsætte til et visse tal, (thi saa blev det anseet for en større ære at blive denomineret til membrum af Societetet ved forefaldende vacance, end nu, da der ingen visse tal er, og mange tænke, endskiøndt de tage feyl, at de let kunde naae det at blive membrum societatis.)

* [Tilføje i Teksten]:
og det efter deris tour. apberis. Disse membra ordinaria maatte ogsaa holdes til flittigt at arbejde til Societetets tjeneste, (under straf at blive udelukt af Societetets liste, om de icke kunde give gyldig aarsag, hvorfore de udeblive med speciminibus.)*

Til disse membra ordinaria, skulde fornemmelig antages Mathematici og Physici, om deraf kunde faaes nogle, hvis icke, da andre lærde mænd, som vare bekiendte². Og skulde i at udvælge til disse pladser fornemmelig have égard for dem, som havde giordt sig meritered hos Societetet ved at indlevere specimina tilforne.

ogsaa. Ligeledes var det ogsaa nyttigt, at membra absentia bleve fastsatte til et visse tal, og at de bleve forbundne, under straf at udeluckles af Societetets liste, engang imellem at indlevere et specimen.

Af udenlandske kunde alle de antages udi Societetet, som indleverede et specimen, som holdtes for værdigt at indryckes udi Societetets actis.

(Mange fleere saadanne ting kunde endnu anføres, hvilke jeg forbiegaaer, efterdi de ere for specielle, og høre snarere til en Societetets foundation, ifald saadan een skulde indrettes, end til et generalt project, hvorledes Societetet skulde i stand settes.)

(Nu staaer tilbage, at udfinde et middel, hvorledes alle kunde encourageres til at vilde være membra af Societetet, og ligeledes encourageres til at vilde arbejde flittigt, naar de til membra vare antagne. Om Hands Kongelige Majestæt allernaadigst fandt for got ved et Høy-Kongelig Patent at authorisere Societetets stiftelse, og tilsige alle membris sin Høy Kongelige naade, vilde derved Societetet sættes udi stor anseelse; vilde Hand fremdeles i steden for Patent allernaadigst udgive Kongelig allernaadigst

udsettes.

¹ Ifølge Universitetsfundatsen 1732 var der 15 ordinære Professorater, men Statskalenderen 1742—44 anfører kun 14 Fakultetsmedlemmer, 1745 17. Af de tre nytilkomne havde H. Stampe og B. Møllmann, skønt Indehavere af ekstraordinære Professorater, ved Reskript 31. Maj 1743 faaet Sæde i det juridiske Fakultet, mens den tredje, O. H. Møller, blev Professor 1744. Muligvis er da Forslagets Passus om de 14 Professorer affattet inden Stampes og Møllmanns Optagelse i Fakultetet.

² J. F. Ramus var blevet Medlem i December 1742, ikke som Matematiker, men som Kender af Kobberstikkunsten. Den første Matematiker var derefter P. Horrebow (sen.), optaget 10. Januar 1746. Senere fulgte Chr. Hee, foreslaaet i November 1742 og Oktober 1745, Chr. Horrebow (jun.), Jens Kraft og E. G. Ziegenbalg, alle fire optaget i Maj 1747.

foundation, vilde dette endnu contribuere meere til Societetets anseelse, men vilde Hands Kongelige Majestæt allernaadigst forunde societetets membris een og anden herlighed, som kunde skee uden Hands casses fornærmelse, og hvortil vel kunde findes moyens, vilde visseligen alle habile subjecta stræbe at gjøre sig meriterede, for at ogsaa kunde naae at blive membra af societetet. Om Hands Kongelige Majestæt vilde desuden efter forestilling af Patrono Selv denominere societetets membra, er det ogsaa ingenlunde at tvivle paa, at jo mange derved vilde animeres til at excolere studia og sciencer.) Om fremdeeles studentere eller andre, som indgav specimina til Societetet, hvilke fandt approbation til at indryckes udi actis, maatte derfor forsikres om Høy Kongelig naade og promotion ved leylighed, og tillige nyde societetets recommendation til Hands Kongelige Majestæt under Patroni haand, vilde derved mange, som nu maaskee gaae ledige og gjøre intet (derved), encourageres til at arbejde flitteligen. (Jeg skriver frit, hvad mig kommer i sinde, og indstiller alt dette underdanigst til Deres Excellences høye skiønnende. Jeg proponerer meget, finder det icke alt approbation, saa kunde dog maaskee noget af det have sin nytte.)

apberis.

apberis.

Endeligen for Societetets des større lustre maatte ogsaa denomineres membra honoraria, som ved Deres høye rang og formaaende kunde give Societetet anseelse¹. Jo flittigere disse membra honoraria vilde comparere udi forsamlingerne, jo venteligere var det, at enhver vilde stræbe at distingvere sig ved fliid og vindskibelighed, da Hand havde saa Høye Skiønnere om sit arbejde.

Det kunde maaskee ogsaa have sin nytte af samme aarsager, som tilforn ere anførde, at disse membra honoraria tam absentia qvam præsentia bleve fastsatte til et visse tal, saa at ingen blev denomineret, uden der var vacance, og en anden var afgaaen.«

Det er sandsynligt, at den ovenstaaende Plan er fremkommet paa Præsidenten J. L. Holsteins Foranledning, og at den er tænkt som et Forslag af privat Karakter, der altsaa ikke skulde forelægges i Selskabet, hvor det, saa vidt Forhandlingsprotokollen viser, heller ikke fremkom.

Hvad *Dateringen* af Planen angaar, vil der formodentlig kun kunne opnaas en omtrentlig Sikkerhed, nemlig indenfor de allerførste Aar af Selskabets Tilværelse. Affattelsestiden kan begrænses og indsnævres paa følgende Maade: Planen er udfærdiget, før Optagelsen af matematiske Medlemmer 1746—47 (S. 94, Anm. 2); før Udsendelsen af Selskabets Skrifter medio 1745 (S. 93, Anm. 1); sandsynligvis før Udnævnelsen af Æresmedlemmer ultimo 1744 (S. 95, Anm. 1), og muligvis før Udnævnelsen af H. Stampe og B. Møllmann til Fakultetsmedlemmer i Maj 1743 (S. 94, Anm. 1). Der synes endog ikke i Planen at være nogen Hindring for en Datering til Slutningen af Aaret 1742 — efter Mødet den 21. November, da Grams oprindelige Forslag endnu var Grundlaget for Drøftelse — eller Begyndelsen af 1743, saaledes at den da skulde være et Led i de første Overvejelser om Selskabets Indretning og Karakter, eventuelt som Grundlag ved Koncipe-

¹ Selskabets første Æresmedlemmer var følgende: Fr. von Raben, optaget 7. December 1744, Otto Thott, foreslaaet November 1742, mødte 13. December 1744, Fr. Rostgaard, foreslaaet November 1742, mødte 21. December 1744, Niels Foss, foreslaaet November 1742 og Oktober 1745, Ludv. Holberg, foreslaaet Oktober 1745, R. F. Lynar og O. M. Rantzau, begge optaget Marts 1747.

ringen af det kgl. Reskript af 11. Januar 1743 eller fremkaldt af dette (smlgn. ogsaa Christian VI's Brev til Holstein den 29. December 1742: »Sein Dessen, so Er hat mit Einrichtung einer gelehrten Societet, finden wir sehr guht und loblich . . . Was die Order angeht wegen Sammlung dieser Societet, so kan Er solche nur, wen Er es und wie Er es nothig findet, aufsetzen lassen.«¹ Imod denne tidlige Datering taler ikke Bemærkningen S. 94 »end nu, da der ingen visse tal er, og mange tænke, endskiøndt de tage feyl, at de let kunde naae det at blive membrum societatis«. Bemærkningen forudsætter vel, at Selskabets Virksomhed var begyndt, men kan muligvis være anført bl. a. med Henblik paa J. Langebek, der i December 1742, om ikke før, stærkt gav Udtryk for sin Følelse af Tilsidesættelse ved ikke at blive Medlem af Selskabet.

I nøje Sammenhæng med Dateringen staar Spørgsmaalet om *Forfatterskabet*. Med stor Sandsynlighed kan det siges, at dette maa tillægges Hans Gram. I selve Teksten tyder adskillige Tanker og Udtryksformer, Anvendelsen af Fremmedord o. l. paa, at Hans Gram er Affatteren, selv om der med Hensyn til Indholdet muligvis kan være Tale om et Samarbejde f. Ex. med Erik Pontoppidan. Hvad der kunde tale imod Grams Forfatterskab, er det noget besynderlige i at se Historikeren og Filologen Hans Gram foreslaa Dyrkere af Botanik, Kemi, Anatomi, Fysik, Astronomi, Økonomi, i det hele taget alle, der studerede Naturen, til *frem for andre* at blive Medlemmer af Selskabet. Dertil maa dog erindres, dels Muligheden for en Paavirkning ved Planens Affattelse f. Ex. fra J. L. Holstein eller Erik Pontoppidan og en Hensyntagen til deres naturvidenskabelige Interesser, dels Grams egen Interesse for Naturen og hans Ønsker om Udbredelsen af Kundskab derom (jvfr. S. 241)². I denne Sammenhæng kan ogsaa henvises til Hans Grams Fortale til »Skrifter« Bd. I, 1745, der dog giver Udtryk for *Selskabets* Opfattelse og er skrevet paa Selskabets Vegne. Heri hedder det bl. a.: »Det er saa langt fra Selskabets Forsæt og Øyemærke, enten den Medicinske eller andre saa nyttige Videnskaber derfra at udelukke, at det tvertimod intet heller ynsker, end den Fordeel at kunde nyde, udaf lærde Medicis og Naturkyndige, saavel som Mathematicis her i Staden og overalt i Landene, at bekomme til de efterfølgende Dele jo flere gode og rare Afhandlinger, jo kiærere. Hvortil vi ey allene bemældte slags Lærde, men end ogsaa alle andre, som udi smukke Kunster og Videnskaber besidde et besynderligt Pund, være sig end hvad slags Videnskaber det er, (Theologien allene undtagen, med mindre det er Philologisk og Critisk til Stæder i den Hell. Skrift, eller til Kirke-Historien,) ville have paa det venligste og tjenestligste indbudne.«

Et Hovedmaal for det lærde Societé skulde ifølge Planen være at udfærdige »saa mange specimina, at de kunde udgiøre en skickelig tome, som udenlands kunde faae aftræk og blive begiærlig«. Der fremhævedes det ønskelige i Afhandlingens »Korthed«, dog »naar materiens vidtløftighed udfordrede det«, kunde store Afhandlinger optages. Hermed kan sammenlignes Grams Udtalelse i Fortalen til Skrifterne: »Om Skrive- eller Behandlings-Maaden, naar og derved forstaaes Korthed eller Vidtløftighed, er det aftalt, at den bør staae aldeles til enhvers frie Villie, og være alle tilladt derudi at lempe sig efter Materierne, som de selv best befinde, og eftersom enhver Hensigt, Tiid eller andre Omstændigheder ville tillade. Saaledes at, naar en riig Afhandling bliver stædse velkommen, om den end var længere end sædvanligt, saa skal endogsaa en anden, der er paa een eniste Side, være Selskabet ligesaa kiær, som hvis den var paa mange Ark Papiir: Alleniste, at derudi noget

¹ H. F. Rørdam, Hist. Saml. III. S. 225.

² Mnemosyne Bd. IV. S. 120—21.

ugemeent, noget nyttigt, eller i det mindste noget mærkeligt indeholdes, til Opliusning og Underretning, for de nu levende og for Efterkommerne.«

Et vægtigt Kriterium for Grams Delagtighed i Planen findes i Forslaget om, at »Acta Societatis maatte trykkes paa latin, endskiøndt specimina bleve oplæste paa dansk, thi det er icke at formode, at de kunde afsættes udi det danske sprog; dog kunde gøres prøve med een tome ogsaa udi det danske sprog, for at see, om nationen fandt nogen smag derudi«. Saa vidt vides har ingen anden end Gram ønsket det for ham selv saa naturlige, at Selskabets Skrifter skulde udkomme paa Latin, og det er paa ingen Maade usandsynligt, at Gram paa et meget tidligt Tidspunkt kan have givet Udtryk herfor i Selskabet, selv om det ikke omtales i Forhandlingsprotokollen. I Selskabets Møde 3. Juni 1744 blev det vedtaget, at Skrifterne skulde trykkes paa Dansk alene. Dette Standpunkt til Spørgsmaalet om Sproget stemte ganske overens med det Synspunkt, for hvilket »det lille Selskab«, d. v. s. det i 1744 af Jacob Langebek stiftede »Kgl. Danske Selskab til den nordiske Histories og Sprogs Forbedring«, gav Udtryk noget senere, i Fortalen, dat. 1. Januar 1745, til første Bind af »Danske Magazin«.

Til Trods for det klare Standpunkt i de to Selskaber stillede Gram den 18. Januar 1745, kun faa Dage efter Offentliggørelsen af »Danske Magazin«, Forslag i Videnskabernes Selskab om, »at enhver i Societetet skrev herefter de Piecer, som de indgav, paa latin«. Motiveringen herfor var, at »Det lille Selskab nok tog Sig paa, at gjøre en Extract paa Dansk af de Piecer og actis som Societetet udgav paa latin, og derved kunde Societetets acta komme ud iblant fremede. Som ellers ei kunde lese dem, i fall det skulde blive ved den første resolution at alting skulde skrives paa dansk«. Om Selskabets Stilling til Forslaget meddeler Forhandlingsprotokollen: »Hs Excellence og de øvrige syntes vel nok herom, dog blev ingen full resolution taget, da ieg [Henrichsen] imidlertid lovede at indhente det lille Selskabs Tanker herover.« Dette Standpunkt svarede til det »delibereris«, som Holstein føjede til Forslaget i den (tidligere) fremførte Plan. Herefter omtales Grams Forslag om Latin ikke mere i Protokollen. »Det lille Selskab« havde andre Tanker og Opgaver med en Publikation, og Langebek har sikkert vægret sig ved at optage Uddrag fra Videnskabernes Selskabs eventuelle latinske Skrifter. Paa dette Punkt maatte Gram ofre sin kære Tanke og bøje sig for Selskabets Beslutning. I Mødet 6. Oktober 1745 oplæste han den Fortale »som hd. [Gram] hafde giordt til Societetets acta paa Dansk« (i »Skrifter« Bd. I, dat. 8. Juli 1745), og hvori Gram, øjensynlig efter Forbilledet i »Danske Magazin«, bl. a. maatte skrive: »Og eftersom Tanken fra Begyndelsen ey har været, at dette Arbeide skulde komme videre, end til vore egne Landsmænds Kundskab og Forlystning, da det og meestendeels, som sagt er, angaaer vore Indenlandske Ting; Saa have vi og ikke fundet, hvorfore vi skulde bruge andet Tungemaal, end vort eget; Helst man i denne Post haver saa mange udenlandske Exempler at efterfølge.« Det er dog sandsynligt, at Gram ikke er blevet staaende herved. Naar der, uden at det er omtalt i Forhandlingsprotokollen, netop i Aarene 1745—47 udkom tre Bind af Selskabets Skrifter i latinsk Oversættelse ved Peer Pletz, var det formentlig Gram, der stod bag denne Udgivelse, som ogsaa ophørte med Grams Død 1748.

Som tidligere nævnt blev Planen formodentlig ikke omtalt i Selskabet, og i Hovedsagen blev den uden Følger i den kommende Tidsperiode.

I Selskabets Møde 15. September 1749 blev det vedtaget, at der i det følgende Møde skulde stilles Forslag til Valg af nye Medlemmer. I Oktober holdtes af særlige Grunde ingen Møder; men 3. November toges Sagen op, og herom meddeler Hielm-

stiernes Referat i Mødeprotokollen: »Saa blev oplest et Brev Professor Hee hafde skrevet mig [Hielmstjerne] til, i hvilket hd urgeerede paa at voris Seldskab maatte have visse leges, inden md kunde vente at faa Membrorum Tall forøgede, til hvis Effterretning med meere som saame Brev indeholder. Hs Excellence Presidenten [J. L. Holstein] formeente, at inden md. kunde publicere visse leges til at etablere et videnskabers Societet i et Rige, maatte md oppebie nogen Tiid, men tillood gierne at Professor Hee opsatte sine Tanker, hvorledes hd. meente at deslige leges skulde indrettes, hvilket da kunde tages i overveiende af Societetet.« I øvrigt foreslog Præsidenten at forøge Medlemstallet og anmodede Medlemmerne om Forslag i saa Henseende. Først i Mødet 23. Februar 1750 fremkom saadanne Forslag; men Spørgsmaalet om Lovene blev ikke løst og findes slet ikke omtalt i de følgende Aar.

Det var især Regler for Indvalg af nye Medlemmer, der kunde synes paakrævet til at afløse den hidtil anvendte noget vilkaarlige Form for Optagelse. Men der syntes ikke, til Trods for Præsidentens Ønsker og Forslag, at have været nogen Stemning for Lovgivning i Selskabet. Saalænge dette var under en stærk, personlig interesseret Ledelse af Holstein og Hielmstjerne, var en Lovgivning ikke heller særlig paakrævet for Selskabets Trivsel i Almindelighed. I et Brev af 12. Juni 1756 til Carl Deichman udtaler Langebek: »Videnskabernes Societet har endnu ingen Love foreskrevet, det mener ikke at være brillant nok dertil.«¹

I 1757 blev Spørgsmaalet igen bragt paa Bane. Protokoltilførslerne i denne Periode er meget mangelfulde og upaalidelige, saa noget fuldstændigt Billede af Situationen kan ikke gives. Ifølge Beretningen om Mødet 4. December 1757, blev »de tilstædeværende Membra i følge af sidste Aftale, af hans Excellence tilspurt, om de vare eenige om, at Legis for Societetet skulde fastsættes, eller, om heller en Plan til et Societet, at sætte paa en bestandig fod, for indeværende og tilkommende Tid, kunde af hver i sær foreslaaes, og til den første Samling i Februarii Maaned være færdig at levere til Hans Excellence; Hvilket sidste af samtlige Tilstædeværende blev agreeret«.

Præsidenten maatte stadig vente forgæves og gentog sit Forslag Aaret efter i Mødet 27. November 1758: »Saa proponerte og hans Excellence om samtlige Membra vilde overlegge til i dag 8te dage om de holt det fornødig og nyttig, at en Plan blev lagt til et ordentlig Videnskabs Societets Indretning, og at Leges bleve for bemelte Societet fastsadte, saaledes som i andre Societeter er brugeligt, da man, naar Societetet havde fastsadt den første qvæstion, siden kunde vidre afgjøre hvorledes dette Arbeyde kunde best foretages og indrettes.« Den mangelfulde Protokol beretter intet om nogen Interesse for Præsidentens Forslag fra Medlemmernes Side, hverken ved et Møde »i dag 8te dage« eller ved noget senere Møde.

Imidlertid er det saa heldigt, at der — som saa ofte for disse Aar fra 1757 til o. 1776 — kan findes supplerende Oplysninger i Luxdorps Dagbøger². I al Korthed har Luxdorps saaledes under 27. November 1758 bemærket: »Qvæstio: Om vi skal

¹ H. F. Rørdam: Breve fra Jacob Langebek. Kbh. 1895, S. 243.

² Luxdorps Dagbøger. I Uddrag udg. ved Eiler Nystrøm af Selskabet for Udgivelse af Kilder til dansk Historie. I—II. Kbh. 1915—30.

have leges eller ei?« Og under Mødet otte Dage derefter, d. 4. December, er noteret: »Besluttet at give Project til leges.« I Selskabets Møde den 11. Juli 1759 er et Lovforslag øjensynlig indgivet. Som et Bevis paa Forhandlingsprotokollens Mangelfuldhed skal blot anføres, at Luxdorff for dette Møde omtaler »Hees Project til statuta«, medens Protokollen for samme Møde eller senere ikke med et Ord omtaler denne vigtige Sag.

Helt uden Resultat forblev Præsidentens Henvendelse saaledes ikke, selv om der ikke findes noget Spor deraf i Selskabets Arkiv. I det kgl. Bibliotek i København foreligger et »Forslag til Jnretningen af et Viidenschabs Selschab i Kiøbenhafn«¹. Forslaget omfatter 18 Sider i Folio og er udateret og uden Underskrift. Det er skrevet af Chr. Hee, som allerede i 1749 havde udtalt Ønsket om at faa Love for Selskabet. I nær Tilknytning til Hees Forslag er nogle Bemærkninger dertil, dateret den 10. Juli 1759 og underskrevet af E. P. — Erik Pontoppidan, een af Selskabets Stiftere, som nu var Prokansler for Københavns Universitet. Det maa da formodes, at Chr. Hees Forslag er fra omtrent samme Tid, og antagelig identisk med det af Luxdorff omtalte.

»FORSLAG TIL JNRETNINGEN AF ET VIIDENSCHABS SELSCHAB I KIØBENHAFN

Side 1.²

[Af Chr. Hee, 1759].

Naar mand vil foretage sig at legge noget plan til et viidenschabs Selschab, da kand et saadant forsøg giøres under tvende vilkaar, enten at Supponere en tilstrekkelig penge-Capital eller at forsøge indretningen uden Penge.

Under første vilkaar er Solutionen meget lettere end under sidste; Thj mand haver ickun nødig at vælge og Salarere de lærdeste personer i et land, og ved store belønninger at indkalde fremmede for at opfylde alle viidenschabs Classerne, at inrette Bibliotheqver Observatoria og physische Cabinetter, og at udsætte præmium hver aar paa opløsningen af de allersværeste problemata, hvorved Selschabet strax kunde komme til at Brillere for dend heele lærde verden. Saaleedes gjorde Academiet i Francherig ved at Gagere de lærde i landet og at indkalde Cassinum, Maraldum etc. Saa gjorde Kongen af Preusen ved andlaget af det Berlinsche Academie ved at indkalde Maupertius, Euler etc. og saa gjorde Czaren ved at invitere | Bernoulli, Euler, Herman, Bulfinger Mayer etc. Saa stor Connexion haver vexel-Coursen med Viidenschaber!

Side 2.

Under den anden Supposition af ingen, eller meget liden Capital at indrette et viidenschabs Societé saaleedes, at det ej allene kunde begyndes i vore tiider, men effter ald formodning continueres hos Effterkoernerne er et meget sværere problema end næst foregaaende; Thj efterdj enhver, som i nogen anseelig grad possederer viidenschaber, dog maae leve og have evne til at befordre og continuere sin

¹ Ny kgl. Samling, 768 Fol.

² Tallene i Marginen angiver Sidenummer i Originalforslaget.

viidenschaber: Saa kand ingen antages til medlem uden de der allerede ere Salarede og det saaledes at de ej blive Societetet til byrde.

Side 3 Mand maae derfor gjøre et overslag paa alle lærde som i Danmark og Norge ere Gagerede eller have andre levedmidler og kunde være Societetet til nytte uden at være det à charge, og da have vi fornemmelig Professores, Rectores, Præster, Provsten paa Klosteret med sine Decanis, Studentere paa Collegierne, Bergmænd, Civil-betientere, som ere studerede, Officerer ved Ingenieur væsenet, Doctores Medicinæ og Chirurcos, blandt hvilke Professores og Rectores ere de allene | hvorved viidenschaberne faae dend progres de virkelig have hos den danske Nation, hvorfor mand til viidenschabs-Societetets forfremmelse maae fornemmelig have øye paa disse tvende Classer.

Det er derfor af største vigtighed og en regel som uryggelig maatte følges, at ingen under hvad navn det end være kunde, bliver befordret til Professor eller Rector for derved som ved andre betieneringer at nyde levebrød, men at Genie meritè og forud beviiste prøver, som kunde fordres af Competenterne til deslige vacante pladser, og *omdømmes af nærværende Viidenschabs Societet*, Skulle allene give den ene Candidat *et fortrin* for dend anden.

Side 4 Mand kand uden tvil af de prøver som haves en 18 aars tiid udj nærværende viidenschabs sælschab, slutte, at der intet synderligt in philosophicis og mathematicis bliver udarbejdet, naar hver mand haver frihed at arbejde eller icke arbejde effter behag, derfor maatte enhver naar hand for sine virkelige meriter beforders enten til Professor eller Rector give sin Haandschrifft fra sig *under Embedes for-tabelse* at vilde indsende aarlig en eller fleere prøver af lærdom, som kunde være værd at beforders til trycken under | Societetets approbation, saa at intet uden sygdom maatte herudj kunde undschylde nogen forsømmelse. Nyttens, som heraf med tiiden kunde ventes, er ej allene denne at Societetet effter nogle aars forløb kunde faae nogen forraad af memoires hvoraf de beste udj Societets acterne kunde beforders til trycken, men fornemmelig at ingen naar dette blev bekient tørde understaae sig til at søge Professor eller Rector tieneste uden hand ihenseende til sit løffte til Societetet saae sig at være qvalificeret. Herhos kunde endnu tilføyes at begge Classerne derved Obligeredes til at studere paa en reel Façon og icke efter erholden befordring at legge sig paa dend lade siide.

Side 5 Som det icke vilde være anstændig at paabyrde nærværende Professores og Rectores en saadan nye engagement, efterdi de ej have været viidende derom fra deres Embedes tiltrædelse: Saa torde der dog findes adskillige blandt dem som af lyst til viidenschabers befordring i fædernelandet *godvillig* kunde erbyde sig til at indgive i Societetet et eller fleere Specimina om aaret, saasom dette er det eneste moyen hvorved societetet under sine nærværende omstændigheder kand vedligeholdes. | Efterdj Scholerne og Universitetet ere de verkstæder, hvorved ungdommen opklækkes og raffineres til at blive schickede til videnschabs Academiet, da er det af dend høyeste nødvendighed, at disse sættes udj en saadan orden og connexion med viidenschabs Academiet, at de kunde bære navn af lærdoms plante-

Scholer. J besynderlighed maae sees derhen, at de viidenschaber hvoraf de fornemeste prøver schal indgives i viidenschabs Societetet, fornemmelig doceres ved Academiet, og at dertil choiseres *saadanne præcepta*, som legge grunden til saadan kundschab, som lader sig forædle og ophøye til Academisch brug, paa det at dend Studerende ungdom kunde have lejlighed at lære noget som Surpasserede de ordinaire og blotte elementer i hver viidenschab.

Jeg vil her intet melde om de kvaliteter som med rette kand udfordres saavel hos docentes som discentes, men allene erindre dette som en høynødvendig sag til viidenschabernes befording, at det ved Deres bevaagenhed, som føre Direction over Studeringer, kunde bringes derhen, at de som Studere philosophie og Mathematiquen (som hos os ere brødløse Studia) kunde udj deres Academische aar have dend fornødne | Subsistence, og være, efter aflagde Academische prøver, viss paa at nyde engang et *bestandig levebrød*, uden hvilket det er aldeles omsonst at tænke paa de philosophisce og mathematische studeringers opkomst her i landet.

Side 6

Herved forefalder nu denne knude at opløse, hvorledes mand kunde udfinde nogen Fond, til dend fornødne Subsistence for en 15 Studentere, som ieg holder for det *minste antal* der burde jo for jo hellere at vælges af de beste Genier mand kunde finde, og saaledes at oplæres udj viidenschaberne at de effter foregaaende prøver til viidenschabs Societetet kunde antages til Rectores, Professores og tillige til arbejdende medlemmer i viidenschabs Societetet; Men siden ieg haver begynt herpaa Vilde den Høye læsere pardonere at ieg søger at Solvere et saadant problem, som ej staar udj en philosophes magt og allene maae overlades til Dem som Eje og bestyre landets reuener.

Jeg tør icke beraabe mig paa at Penge givne ad pios Usus, Stipendia ved Academiet | eller det overschud mand siger at være ved Coñunitetet til at Formere fleere borde paa Klosteret, kunde aldrig anvendes til høyere og ædlere brug. Jeg vil allene af egen erfaring udj mine Academische aar sætte, at det ringeste hvormed en Student kand leve aarlig naar hand har fri huus er 100 til 150 Rixdaler, Denne fornødne Subsistence kunde mand paa dend behændigste og korteste maade faae ved at give til enhver af de 15 studentere eller Seminarister *en dobbelt portion paa Klosteret* hvorved hand aarlig bekommer 69 RD, naar nu hertil legges fri huus og Stipendium enten paa Borkens eller paa Eilersens Collegio, da faar hand i første Cas 129 og i sidste 113 RD, naar Ham nu herhos gives nogen af de Smaa Stipendier ved Academiet, da kunde hand derved nogenledes Subsistere. Vilde mand sige, at det er *mod Fundazen* at give en Student 2 daler i stæden for 1.

Side 7

Da synes mig, at dend samme Kongelig naade, som har givet et saadant legatum og deraf har vildet have ald dend nytte, som til viidenschabers befording kand ventes, kunde og her udj til de Studerendes fordeel | giøre en saadan forandring, effterdj det til studeringers rette opkomst og lustre i vore tiider er bleven et Høynødvendig middel at indrette et Seminarium af 15 eller fleere studentere, hvoraf kunde tages habiles Rectores Professores og medlemmer i Societetet. Ja ieg vilde end gaae viidere, om ieg torde, og Statuere, at det ej vilde være synd at omsmelte

Side 8

endeel Stipendier ved Academiet, og anvende dem til en bedre brug end dend Fundatores have vidst at tilkiendegive. Thj efterdj disse Stipendier ere givne til at befordre fri boglige Konsterne, hvilke dend foregaaende verden behandlede paa en anden maade end dend nærværende, da er det ventelig, at naar Stifterne af Stipendiis havde indseet viidenschabernes nytte, og i besynderlighed nytten af et viidenschabs Societet, da havde de vildet tænke ligesom vi og anvende alle deres Kræffter og midler for at relevere og befordre det samme.

Side 9 Som ald Societé er en samling af flere personer for at erholde det ved samlede Kræffter som af enkelte | Personer ej kand præsteres. Saa burde intet lem at taales i Societetet, med mindre det declarerede hvorudj det baade kunde og vilde være Societetet til tjeneste, Til dend ende kunde Societetet inddeeles i 3de Classer den Filosofische, dend Mathematische, og dend Historische for at viide til hvad Classe og in specie til hvilken part i hver classe hver medlem bekiente sig og havde sin Største Force, da Societetet kunde deraf viide til hvem det havde at adressere sig naar nogen besværlig materie schulle forefalde at oplyse eller at udfinde. Jntet medlem udj Societetet, som for sin lærdoms schyld er bleven choiseret, kand og bør herfra at exciperes untagen Secretarius Societatis perpetuus, som haver noch i at føre Societetets Correspondence og regenschaber, at besvare introductions-talerne som holdes af hver nye medlem og at aabne Societetet hver aar med en tale til opmuntring for viidenschaberne, som kunde tryckes til introduction for hver af Acterne. Fra forrige regel maatte og de Høye Standspersoner undtages, Side 10 som med deres Høye | Nærværelse under navn af membris honorariis beære Societetet; Men saavit de dog ere medlemmer i Societetet og derved have engageret sig at contribuere noget til Societetets beste: Saa maatte det overlades til saadanne Høye Herrers egen Generosité, *hvorstor penge-Sum* de aarlig vilde give til Societetet for at bestride de Depenser, som forefalde ved indretningen af et viidenschabs Societet, til dend ende var det at ønsche, at alle som havde lyst ved gavmildhed at distinguere sig til viidenschabers viidere opkomst maatte inviteres til at vorde Membra honoraria dog under løffte at erlegge en aarlig penge-Sum, som med saame billighed kunde fordres som de aarlige Memoires af Membris Ordinariis.

Inter desiderata.

(1) Var det nyttig om der kunde aarlig udsættes et præmium, som udj endeel af de andre viidenschabs Academier, effterdj mand derved ej allene faar dend Materie, hvorom der spørges, oplyst, men endog mange vigtigere ting som dermed kunde staae i Connexion. Mand har forsickret mig, at det er en maxime, som bruges Side 11 i det | Fransche Societet, hvor mand udsætter aarlig præmium, at det beste schriff icke altiit bliver Cronet, men at endeel af det fornemmeste giemmes og i sin tiid kommer Academiet til nytte.

(2) Siiden mand befinder af erfarenhed, at debiten paa de foregaaende Societets Acter ej hidindtil har været stor, saa veed ieg icke om det ej schulle være meere efter Nationens smag, om *enhver lod sit memoire trycke à parte*. Et saadant memoire

kostede lidet, fornøiede Publicum gjorde Societetet meere bekient og gav for forandringens schyld et vissere debit.

(3) Naar nogen vilde udarbejde noget til Societetets tjeneste, og derudj skulle forefalde nogen Materie som hører under en anden Classe end den hvortil hand staar antægnat i Societetet, da maatte det tillades en saadan at proponere sine Dubia i Societetet for at nyde dend behøvende Assistence.

(4) Maatte mand see til at de Academische forelæsninger, saa vit mueligt i alle Classer bleve Supplerede, at der paa runde taarns Bibliotheqve fantes Selecte bøger udj hver Classe, at exercitierne med nye præceptis in philosophia polemica paa | Coñunitetet regleredes til fordeel for dend Studerende ungdom, og at de aarlige Dissertationer paa Collegierne, for Klosteret og Stipendierne med større fliid udarbejdedes; Thj omendskiønt at deslige exercicer kunde ansees som Actus transitorii Saa ere de dog noget af det fornemmeste som opmuntrer til flittighed og vindschibelihood, thj var det icke dend aarlige Dispute, hvorudj dend Disputerende maae viise sin færdighed, sit Genie, og sin Force i at schrive, da vilde de fleeste Academister ickun lidet bekymre sig om at blive habil og færdig hver udi sin Science. Side 12

(5) Maatte mand see til at faae alle Classerne og deres Differentes parter forsynede med et eller tvende medlemmer udj hver part, saasom udj dend historiske Classe at have membra Societatis som vel forstaade (1) Historiam Patriæ (2) Historiam Naturalem (3) Historiam Scientiarum et Artium (4) Historiam Civilem (5) Historiam Antiquitatum et Lingvarum. Udj dend philosophische Classe at have membra udj (1) Logica Apodictica et probabili (2) Metaphysica (3) Arte inveniendi (4) philosophia morali (5) Politica (6) Iure naturæ et Gentium cum Iure civili (7) Physica | theoretica et experimentalis (8) Chymia (9) Medicina Side 13
(10) Anatomia et physiologia. Udi dend Mathematiche Classe at have medlemmer udj (1) Geometria (2) Analysis (3) Optica Dioptrica Catoptrica et Astronomia (4) Mechanica practica et Sublimiori (5) Hydrostatica Hydraulica et Aereometria (6) Cronologia Geographia et Hydrographia (7) Architectura Civili, Militari et Navali (8) Artilleria et Pyrotecnica.

(6) Maatte mand søge at forschaffe dennem, som ere i stand til at arbejde udj Societetet, nogen belønning eller Agreement; Thj som en lærd mand har fast ingen anden og større ejendom end hands lærdom og viidenschaber, som hand haver erhvervet sig med sved møye og det ofte under de allerkummerligste omstændigheder, saa er det lige saa ubilligt at forlange hands arbejde og ejendome for intet, som det var at forlange bondens korn og daglønnerens sved uden betaling, men denne Objection forsvinder Aldeeles naar forrige plan følges, efterdj en Rector eller Professor koñer til betieningen under løfte af aarlig arbejde udj Societetet | hvoraf sees og nødvendigheden aldrig at antage noget medlem uden hand for i Side 14
Vejen giver sin forbindtlighed til et arbejde, thi ellers kand intet saadant af hannem med rette prætenderes.

(7) Theologien har hidindtil været proscriberet af alle viidenschabs Academier,

det er, Dend ædelste og eneste af alle viidenschaber, som schal følge os ind i ævigheden tør vi icke tractere her i verden med dend Franchise som alle andre Viidenschaber! Har mand nu schrevet theologiën methodo scientifica, dictis scripturæ sacræ instar axiomatum positis, hvorfor skal da saa høy en viidenschab ej og have sted blandt Viidenschabers elschere og hvorfor schal vi icke have dend fordeel af vores Cleresie at see de vigtigste qvæstioner i Theologiën afgiorde og oplyste, at see de Excellenteste haranguer over de vigtigste materier i det danske sprog udførte? Have vi andre publiques Oratores end Geistligheden og ere der icke de ypperligste Retores blandt dem? Tracteres dend Moralsche philosophië som en Viidenschab og admitteres udj Academiërne, hvorfor da icke theologiën, hvis motiver relevrer moralen til dend højeste Grad? Skulle | mand frygte for at Kiættene eller Forandring i Religionen derved kunde tage sin begyndelse, da vilde ieg raade at mand paa samme Fundament afschaffede theologische disputer ved Universitetet.

Side 15

(8) Maatte mand observere at alt hvad der skrives udj Viidenschabs Acterne eller tracteres i Societetet maatte *allene* (fornemmelig) sigte til at bringe Viidenschaber op hos dend danske nation, og icke for at Brillere for de udenlandsche, til hvilken ende Societetet aldrig burde at besørge nogen latinsch version af Acterne; Thj dersom Acterne duer noget, da bleve de vel af andre, ligesaa vel som de svensche oversatte. Derimod burde det engang for alle afgiores i Societetet, hvorledes en memoire bør at forfattes at dend effter ald formodning maae kunde finde Nationens og fremmedes smag, til dend ende vilde det være heel nyttig, om der i Societetet holtes de nyeste journaler og Viidenschabs Acter for at viide til hver tiid hvadfor materier ere mest en vogue udj dend lærde verden.

Side 16

(9) Ved foregaaende indretning med 15 Seminarister kunde det endnu tillades | at naar en Seminarist havde gaaet i 8te à 10 aar og icke erholdet nogen Rector eller Professor tjeniste, hand da maatte søge og Obtinere anden tjeniste enten Geislig eller verslig. Jeg frygter icke dend Objection som herudj kand giøres, at naar Candidatus havde anvendt ald sin foregaaende tiid paa philosophië og mathematiqve, da haver hand icke tillige kundet saaleedes studere theologie og Jura, at hand kand antage Geislig eller verslig Embede; Thj dend som først paa en grundig maade har præpareret sig med Kundschaft udj Sprog Mathematiqve og Philosophië, kand paa et par aars tiid lære theologie og Jura. Vores unge Candidater bruge offte icke nær saa lang tiid til theologiën, men, desverre, de lærer dend derefter. Herved vantes da endnu dette at Theologi og Jurister som i deres yngre aar havde været Seminarister bleve forbundne til at arbejde i Societetet hvortil de maasche ej vilde beqveme sig, naar de uden nogen foregaaende engagement derom anmodedes. |

Side 17

Nærværende plan til et viidenschabs Societé som kunde vedvare hos Effterkommerne troer jeg da at grunde sig paa følgende Data (1) at der ved hielp af Academiets Stipendier andlagdes et *Seminarium af Studentere*, som naar de havde Studeret i 5 aar maatte være i stand til at arbejde i Societetet (2) af disse kunde velges Professores og Rectores, som *under Embedes fortabelse* maatte forbindes til

at arbejde aarlig i Societetet. Derved vilde Societetet bestandig voxe, og, naar det engang var kommen i Drift, aldrig fattes schrifter at lade trycke. Desforuden vilde derved vindes trende hovedposter (1) at mand viste hvor mand kunde tage habiles personer til Rect: og Professores, som nu maae tages ligesom mand kand faae dem (2) at ingen torde tage mod Rector og Professor tjenesten uden hand saae sig habil og at have lyst til at studere sin livs tiid (3) at naar Seminarister effter 10 aars forløb icke blev hiulpen og derved fick lov at søge anden tjeneste Geislig eller verslig, dafik mand og i de øvrige stænder nogle, som foruden Rectores og Professores bleve forbundne at arbejde i Societetet. Førend nogen saadan Plan sættes paa en | Side 18
Fast fod, er det til ingen nytte at tænke paa reglement eller leges for viidenschabs Societetet«.

[ERIK PONTOPPIDANS BEMÆRKNINGER TIL PROFESSOR HEES FORSLAG]

»Det Forslag som Hr: Professor Hee har giort, angaaende vort Vidensk: Societæts Forbedring, finder jeg i Allmindelighed meget vel overlagt og grundet paa andre Steders Forfaring, samt lempet efter vor Evne og andre Omstændigheder. Imidlertid tvivler jeg, ligesom Velbem: Hr: Profess: Hee Selv, om alt det der var ønskeligt, og maaskee anden steds, efter andre principia mueligt, ogsaa vil findes lige saa vel giørligt hos os. Jcke desto mindre vil jeg efter Høyædle og Velb: G: Etats-Raad Hielmstiernes Begiering, saa korteligen anføre lidet af de Tanker, som ved Giennemlæsningen ere mig indfaldne, og maaskee atter kunde give andre ligesaadan Anledning til een eller anden observation, følgelig til det ganske desseins desto bedre Fuldbyrkelse.

ad Pag: 3. qv: om icke maatte befrygtes at cultura Lingvarum, som dog i Skolerne er og bør blive Hovet-Sagen, ville tabe noget der ved, naar conditio sine qva non, blev ved en Rectors admission, Physica, Mathesis, Historia etc. At Bisperne tillige tabte deres endnu havende lidet Jus proponendi, særdeles ved Conrectorum vall, kunde være lige meget, thi i grunden er det et stort Ansvar og en saare liden agreement, men Societetet, som paa toog sig dette, maatte da og visseligen have et vaagende øye over Philologien. Dette Studium, in genere betragtet, burde maaskee ogsaa have Sted i een af classerne, særdeles da de nordiske Landes Sprog er endnu saa lidet cultiveret.

Pag: eadem kunde den engagement, under Embeds Fortabelse, maaskee lidet formildes, heldst man vel vidste at executionen aldrig paafulgte. Paa ærlig Mands Troe og Love eller parole d'honnet homme, kunde maaskee være det saame.

Pag: 5 de her Supponerte Præcepta Philosophica in usum rudiorum, ønskes meget, ligesom man længe har savnet den af en tilstreckelig calibre og uniformité af principiis. Just derfor har jeg bedet og beder endnu Velbem: Hr: Professor Hee, paa tage sig den Umag, naar Hands Tiid og Leylighed vil tillade det, ligesom

publicum troer Ham til, at det var Hands Sag, fremfor nogen anden dansk Mands paa nærværende Tiid.

Pag: 6. Efter Proportion af Tienesternes Tall og alt saa Befordringens Haab, behøvedes maaskee icke 15, men i det høyeste 10 saadanne Seminarister eller Eleves, hvis Forsørgelse da ogsaa faldt mindre besværlig.

Pag: 7. Endskiønt det Kongel: communitæt nu giver 160 alumnis ugentl: det meeste af deres Subsistence, og efterhaanden vel kand antage nogle fleere |: siden Tienderne icke nu saasom tilforn gives bort for det halve værd, mod en stor Indfestning til oeconomi Fordeel |: saa dog ville Facultas Theologica vel sette sig meget mod dette Forslag, inhærerende Fundazens Ord, som udelucke alt andet øyemerk, end Religionens Befordring, og setter der hos en haard Trusel med Guds evige Hefn og Vrede. Af den Aarsag kand man knap faa et lidet Tilleg for et Par Magistris Legentibus, skiønt deres øyemerk visselig skal være Religionens Befordring.

Pag: 8. giøres ligeledes Forslag om visse Stipendiers og private Stiftelsers Anvendelse saaledes, at noget der af kunde komme forbemeldte Seminarister til Hielp, hvilket synes icke stridigt mod Fundatorum viise og gode Hensigt, ifald de hafde levet paa denne Tiid etc: Her om tæncker jeg noget nær ligesom Professor Hee, men spaaer dog saame Modsigelse ut supra. For 200 Aar, ja for langt kortere Tiid, tænckte man her til Lands i slige Tilfælde, noget nær paa Monkens Maade. Academia Hafniensis var anlagt hart ad alleene til at være Schola theologica, følgelig kunde vel i stipendiorum Anvendelse icke skee mindste Forandring, uden at opvække stor Eftertale og Misfornøyelse.

Pag: 9. Den Afdeeling i 3 classer var god, dog saaledes, at om nogen fandt det som egentlig icke henhørde til hands classe, han dog den gang kunde indgive det pro penso annuo. Ellers vilde visse Ting tabes.

Pag: 10. Jeg veed icke, om det var tienligt, at anmode vore faa Membra Honoraria om et aarligt Symbolo i Penge, hvilket ville rebutere, og om end icke saa var, dog indbringe lidet. I det Sted skulle jeg snarere ønske at faae Monsr Parthenay des Roches hands aarlige Pension af 300 R: henlagt paa en anden Casse. Saa vist som vi icke bør lade ham miste noget, heldst da vi have ladet ham her blive gammel og han har gjort hvad han kunde, saa vist er det ogsaa, at Societæts cassa synes uproportionerligen graveret ved denne aarlige udgift til een Mand, da 3 af de Supponerte Seminarister der ved kunde finde den største deel af deres underholdning.

Pag: eadem synes et meget got Raad, om at opgive aarligen nogle problemata, heldst saadanne, som hafde nogen Hensigt til praxin et usum terræ nostræ.

Pag: 11. Dersom enhver skulle lade sin piece trykke for sig, maatte dog et slags insigne Societatis |: hvilket ogsaa endnu desidereres |: saasom commune vinculum, settes paa Titre-Bladet. Her hos er betænkeligt, om icke mangan liden piece paa 1 a 2 Ark, i det Fald blev gandske utryckt.

Pag: 14. Af Theologia revelata lod sig vel icke føyeligen, og uden største Vanske-

lighed, tractere noget Problema i slige Societæter, uden det kunde være en rar Opdagelse af et bibelsk Sprogs rette Meening, grundet paa en rigtigere Oversættelse eller en bedre indseet context. Ald anden Frihed er indskrenket ved de Symboliske Bøger og hvor disse tier, ved det som et hvært Parthie kalder sin Troes Analogie, over hvilken Facultas alleene er censor. Sic res se habet de facto, nec potest aliter, deficiente Papa.

Pag: 17. Af de 10 decanis convictorii som nyde ugentligen nu 1 Rdr: og nogle in collegiis alterum tantum, torde med Tiden findes nogle beqveme til at blive, ved en liden encouragement, Societætets Eleves og tillige ansees som arbejdende Seminarister. In collegio Regio er Præpositura perpetua, og saaledes burde ogsaa Inspectoratus være i de trende andre collegiis academicis, af hvis voxendé capital vel kunde henlegges noget til en saadan Inspect: perpetui Løn, i hvilket Fald her ogsaa kunde opholde sig, længere Tiid, nogle lærde og til adskillige vigtige Embeder beqveme Mænd.

Efter nærværende Jndretning synes mig her i at være en stor feil, for hvis remedur Stifteren som icke indsaae det, ville tacke og icke fortryde der paa. Da den ældste Alumnus coll: Walchend: Borrich: et Elers: er Jnspector, saa bliver han det icke førend mod Enden af hands Qvinqvennio. følgelig varer Inspectoratus maaskee eet Aar og ofte icke 6 Maaneder. Der over har dette fornødne og vigtige Embede ingen ret Respect og ingen fuld Fruct. Contrarium ville vise sig til Alumnorum store Forbedring, naar en lærdere og ældre candidatus var Inspector lige indtil han blev befordret, samt imidlertid havde nogen Anseelse deraf at han stod i connexion med Societætet«.

Der hengik endnu en lang Aarrække, i hvilken Selskabet virkede roligt som hidtil uden andre Vedtægter end Traditionens uskrevne Lov. I 1770 begyndte en kritisk Periode for Selskabets Liv og Virksomhed. Da J. F. Struensee sammen med sin Ven Enevold Brandt havde faaet Magten over den sindssyge Christian VII, blev Geheimekonseillet ophævet. Den 15. September 1770 afskedigedes Udenrigsminister Grev Johan Hartvig Ernst Bernstorff, og 27. December s. A. fulgte Selskabets Præses, Grev Otto Thott, efter, og han levede da i Resten af Struensees Magtperiode paa sit Gods Gaunøe. Selskabet var saaledes i denne urolige Periode uden Præsident og uden Mødelokaler og var, uden den kongelige Protektion, ganske i Struensees Hænder. Den 14. Juli 1771 udnævntes Struensee til Gehejmekabinetminister med Ret til at udstede Ordre og underskrive med kongelig Myndighed. At Struensee trods det Hobetal af Kabinetsordrer, som straks fra Magtens Overtagelse blev udstedt, ogsaa havde Opmærksomheden henvendt paa de videnskabelige Institutioner, ses af to enslydende Kabinetsordrer af 4. Januar 1771 til Universitetet og til Videnskabernes Selskab.

Følgende egenhændige kgl. Ordre udgik til Gehejmekabinetetssekretær A. Schumacher:

»Mr. Schumacher écrira a l'accadémie des sciences et a l'université que ne voulant plus leur donner un president, ils doivent faire un plan comment les affaires y peuvent être traités a l'avenir de la meilleure façon«.

Den kongelige Ordre til Selskabet var af følgende Ordlyd¹:

»Da Ich künftighin nicht mehr gewillet der Societät der Wissenschaften einen Presidenten zu setzen; jedoch aber gerne sehe, dass alles zum Flor und Ausbreitung der Wissenschaften aufs beste betrieben werden möge; als hat die Societät der Wissenschaften einen dahin abzielenden Plan des fordernsamsten zu entwerfen und selbigen meiner nähern Entscheidung und Beurtheilung zu unterwerfen. Gegeben Christiansburg d. 4ten Jan. 1771.

Christian

/ A. Schumacher.«

Ordren til Selskabet gav Anledning til en Del Røre og ogsaa til Modsætninger blandt Selskabets Medlemmer.

Ud fra det Synspunkt at der ofte under Forhandlingerne af en Sag fremkommer divergerende Opfattelser af stor Interesse, som imidlertid slet ikke eller kun i ringe Grad kommer til Udtryk i Forhandlingens Resultat, i dette Tilfælde Selskabets første virkelige Statutter 1774, skal der i det følgende redegøres nærmere for Enkeltheder i disse Forhandlinger.

Den 7. Januar 1771 rundsendtes følgende Skrivelse fra Hielmstjerne til Selskabets Medlemmer:

»Da Hans Majestet, effter indlagde Cabinets Ordre til Viidenskabers Societetet, har befalet, at en Plan til Videnskabernes Flor og Udbreedelse med forderligst skulle forfærdiges og til endelig Resolution indstille; saa maatte det behage de Høystærede Herrer Membra, herpaa at være betænkt og enhver gjøre et Udkast til sine Tanker; da Mand dereffter i en Samling kunde samtlig overveye, hvorledes den heele Plan best kunde sammenføyes . . . «.

Sekretærens Skrivelse var stilet til »De Membra af Societetet som opholde Sig her i Byen Conference R. Luxdorph, Confer. R. Klevenfelt, Confer. R. Suhm, Confer. R. Carstens, Etats Raad Kofod Anker, Et Raad Mølman, Et R. Horbow, Justice Raad Friis Rotbøl, Professor Kratzenstein, Professor Hee, Professor Brünike, Liv Medicus Berger junior, Apotheker Cappel«.

¹ Kabinetstyrelsen i Danmark 1768—1772, udg. ved Holger Hansen af Rigsarkivet, Kbh. 1916. I. S. 215 f., 239. Her trykt efter Orig. i Danske Kanc. Saml. af Kabinettsordrer 1769—72, Rigsarkivet.

Et Møde om Sagen afholdtes hos Hielmstjerne. Luxdorph skriver i sin Dagbog under 15. Januar 1771 følgende: »Societet præss. Hielmstjerne, Suhm, Klevenfeldt, Kofod Ancher, Horrebøw, Rottbøll, Berger, Brünnike, Hee, Cappel etc. og Kratzenstein, som oplæste os med Hæftighed adskillige leges, som skulle foreskrives Societetet«.

De her omtalte »leges« ses ikke at være bevaret. men deres Indhold kendes dog delvis af de derpaa afgivne skriftlige Vota. Af disse skal følgende, som er af særlig Interesse, omtales i den Orden, hvori de er indgaaet:

M. TH. BRÜNNICH. 21. Jan. 1771.

»1. Sælskabets Indeeling i Classer vilde ikke blive nyttig uden et større Antall bleve antagne.

2. Tallet af de arbeidende maatte forøges i det mindste til 20 Personer, som afvexlede deels med ordentlige deels extraordinaire Afhandlinger.

3. Til nye Medlemmer skulle enhver proponere i sin Videnskab, men af heele Sælskabet voteres derpaa.

4. Ligeledes tilfaldt enhver Classe i sin Videnskab at afsige dommen el. Meeninger om forefaldende Ting Priisskrifter etc, men af heele Sælskabet voteres derpaa.

5. Skriftlige Jndvendinger burde ikke giøres i Societetet, men vel mundtlige, til Afhandlingernes nærmere Oplysning; vil en derimod skrive en Afhandling tvertimod den andens Meening bliver det ham tilladt. Vil en laane den andens Afhandling hiem kunde det ham til næste Afften accorderes mod Beviis.

6. Fleere udenlandske Medlemmer især af ethvert Videnskabs Societet antages for at giøre Sælskabet og derved brilliant og for Correspondencen; disse proponeres nogle Forsamlings Dage forud.

7. Votering kan skee som i Londons Royal Society med en Kugle som stikkes i en liden Kasse inden i deelt i 2de Rum, der sees ikke enten den lægges til høyre el. venstre Side.

8. Fremmede Lærde kunde tillades at anhøre Sælskabets Forretninger naar de ved en af Lemmerne ere Secretairen anmeldte, som igen, naar Sælskabet sættes, bekiendtgjør de fremmedes Navne.

9. Andre Jndfødde ligeledes en eller 2, som af hver Medlem paa samme Maade kunde indføres ved Anmeldelse til Secretairen.

10. Afhandlingerne som ere oplæst bør strax leveres Secretairen, og paaskrives naar de ere fremlagte, dog er det Forfatteren tilladt at laane den med Selskabets Tilladelse.

11. Er Kobbere derved fornøden da var det billigt at de af Selskabet bekostede og aftrykkede Plader kunde tillades Forfatteren, naar han ville noget tilsaamen for sig udgive, som da burde være i et andet Sprog end det han skriver i til Sælskabet.

12. Vice-Secretairen burde holde Selskabets Correspondence og anskaffe de Euro-

pæiske Journaler, bør føre en Protocoll ved hver Forsamling hvori Forretninger og Fremmede Lærdes Besøg anføres. Burde ligesaa føre Selskabets Regninger, burde besøge Fremmede Sprogs Afhandlinger oversatte &c og indberette alle ting til Selskabet og

13. Secretairen som enten afvexler eller bliver bestandig, og som i Selskabet skulle føre Ordet, sætte det og ophæve det, revidere Regningerne og quittere dem enten alleene el. med en anden Medlem.

14. Til Correspondencen enten accorderes ham vist aarlig, eller og hans Breve alle Aftener protocolleres for dermed at belægge hans Regnskab.

15. Bindene burde udgives Aarlig paa dansk.

16. Siden de danske Exemplarer ikke bringes til Messen er det unødvendig at lægge dem paa en anden Boglade. Da dog Trykningen skeer af Vaisenhuset, er det billigt at de nyder den liden Fordeel deraf.

17. De Medlemmer som vigtige Embeder bør undskylde at læse, burde ikke regnes iblant det forhen bestemte Tall, men være at ansee som Ære-Lemmer. Jeg troer endog vi iblant saadanne burde vælge vores forrige Præsæs. Printz Friderich burde vel og at forespørges.

18. Hvorledes bør forholdes med de Jslanske Naturalia«?

H. HJELMSTIERNE. 2. Febr. 1771.

»For at fyldestgøre den Kongl: Befaling som den 4 Januarij sistleden gik til Societetet at gøre et Udkast til en Plan til videnskabers floor og udbreedelse, og sende den til Kongens nærmere resolution; da ere mine uforgribelige Tanker, at vi i en forestilling til Kongen anfører de fornemste Puncter, som mand meener dertil kand sigte; men slet intet at melde, om de Statuta som membra imellem Sig Self kand finde tienlige at fastsette, hvilke de kand forandre og reent forkaste, legge til og tage fra, ligesom Omstændighederne tilsiger det; jo fleere Statuta og Baand paa membra, jo mindre bliver der holdt af dem, lærde folk, som have andre Embeder at tage vare paa, og gjøre alting af egen lyst og drifft, bør med megen vaerlighed og Æmhed omgaaes; Ligesaalidet holder ieg det for nødigt at gjøre mange articler, om Bibliothek Samlinger, Instrumenter og deslige, naar Societetet faaer noget af alt dette, er intet lettere end at gjøre inventarium og forvare det. Det Engelske Societets Statuta indeholder fast intet uden deres mange Officianteres Embeder; mindre Supponeeres der Trette Dispyter Jalousie eller noget deslige, som ei maa Supponeeres hos Halv lærde end sige lærde folk. Dette Selskab, har i all Enighed og kiærlighed holdt deres Samlinger i to elskværdige Præsidenters Tiid, det vilde være beklagelig, om saame ei herefter skulde spores iblant dem.

J hvad Sprog Selskabets Piecer skulde udgives, meener ieg der ei kd være quæstio om, det vilde falde forunderligt for alle, om vi herefter meere end forhen, vilde skaae os ved vores eget Sprog, det bør tvertimod være een af Selskabets Bestrebelses, at søge at forbedre vores Sprog, saaledes som vores høitfortiendte Gram har giordt i

adskillige Piecer som findes i de første Tomer af Selskabets actis; En anden Sag er det, om mand kd finde udveie til at lade acta oversette paa latiin eller fransk.

Det som vi derfor skal alleene melde om i vores forestilling til Kongen, er det som egentlig hører til at bringe videnskaberne i floor.

Til den Ende kd mand beede om at Kongen vilde bæere Selskabet med at være Deres Protector. At Kongen vil give dem fornødne værelser at Samle Sig i paa et af sine Slotte, da ingen af membra har ruṁelige værelser nok til saa mange. At Selskabet maa indeles i visse Classer, at enhver i sin Classe maa antage en Eleve, som kand tillades at møde i Samlingerne, som skal gaae membra til Haande i de Ting De vil udarbeide, enten med at excerpere for dem eller deslige. at Renterne af den Capital Selskabet har og som beløber Sig imod 970 Rd. naar Renterne som forhen bereines til 4 pro Cto, maa forbruges deels til at gjøre nye og nyttige Experimenta, deels til andre Ting som kand tiene til videnskabers floor og udbreedelse, dog har Societetet noie at paasee, at Udgifterne ei noget aar overstiger Jndtegteerne. Med flere Poster som de Herrer membra maatte finde nødvendige og nyttige at anføre i forestillingen, hvilke enhver vilde behage at anføre paa et a parte Papier, Paa det Mand til sist kunde samle det alt og forfatte forestillingen dereffter, som for i veien skal blive sendt til Deres nermere Efftersyn.

Til sist maa det og føies til i forestillingen, at da der allerede er meget at bestille for en Secretaire da alt hvad der hører til Cartevæsenet er lagt til Societetet og Secretairen tillige med Professor Hee har dermed hafft fast alleene at gjøre saa i henseende til at nu værende Secretaire har været derved siden 1744 og er occuperet med mange andre Embeds forretninger saa bliver det Ham ei mueligt at bestride Secretariatet alleene, men foreslaaer en vice Secretaire der kd føre Correspondencen, og befatte Sig med alt det som Secretairen ei kand af sted koṁe, til hvilken Ende Hd og altid maatte bivaane Samlingerne, hvortil ieg effter nøieste overleg ei vidste at foreslaae nogen som dertil var bedre skicket end Assessor Jacobi, som har smukke Studia, og skriver vel i endeel Europæiske Sprog, hvilken Secretaire i det mindste maatte have 200 Rd aarlig, og naar ieg engang skulde gaae reent derfra 300 Rdr; da meget faae var i stand til at tiene par hoṁeur, som ieg nu i 26 aar har giordt.

Herhos følger Professor Kratsensteins og Professor Brūnikes forslag, som De har tilsendt mig«.

P. F. SUHM. 3. Febr. 1771.

»Da sælskabet er frivilligt, saa bør det ey paalegge sig andre love end det selv igien kan ophæve, hvorfore jeg i alt er eenig med Hr. Conference Raad Hielmstjerne, og finder jeg ey at det er nødvendigt at gjøre forslag, og indsende dem til Kongen, om videnskabernes tarv i almindelighed hos os, baade fordi sælskabet bør blive inden sin egen Cirkul, saa og fordi fast intet herudi kan tilveyebringes uden penge. Ellers vilde intet meere bidrage til videnskabernes sande væxt end skolernes bedre indretning, og mange af lærerne derved deris løns forbedring. Men som sagt, da anseer jeg saadanne forslag at være uden for vor Cirkul, og desuden ugjorlige«.

»Jeg bifalder ligeledes Hr. Conferentz-Raad Hielmstiernes Tanker, og holder det vel for raadeligt, at Selskabet indbyrdes forener sig om visse Puncter, som med Tid og Leilighed kunde forøges og samlede blive til Statuta Societatis; men kan ikke finde det tjeneligt, at deslige Statuta nu allerede skulde forelægges Kongen til Approbation, hvorved Selskabet bandt sig Hænderne, saa at det ikke var i Stand at gjøre den mindste Forandring i det eengang vedtagne, eller at legge noget dertil, uden særdeles Forespørsel. At forbinde de nye ordentlige Lemmer til at oplese eller indsende aarligen en Afhandling, bliver neppe anstændigt uden at de nuværende Lemmer paatage samme Forbindtlighed. Og hvilken Virkning kunde ventes af en saadan Foreening i et Selskab, hvis samtlige Lemmer ere frivillige og u-pensionerede? Lex sine executione, campana sine justillo. Derimod synes det mig nødvendigt, at fastsætte og ubrødeligen at holde:

1. at herefter ingen skulde antages til ordentlig Medlem, med mindre han i *Forveien* havde indleveret til Selskabet, for at trykkes i dets Skrifter, en saadan Afhandling, som indeholdt enten en ny Opdagelse, eller nye Beviis, hvorved det allerede opdagede stadfæstedes;

2. at herefter intet Skrift, som maatte indsendes til Selskabet i nogen Priis-Materie, skulde tildømmes Prisen, uden at det ogsaa kom for Lyset og fik Sted i Selskabets Skrifter.

Jeg legger endnu et Par Anmerkninger til, som svare til Forestillingens Jndhold i Herr Conferentz-Raad Hielmstiernes Pro memoria:

At Selskabet maa indeeles i visse Classer. Jeg veed ikke, om det bliver tjenligt, at melde noget herom i Forestillingen. Vi kunde maaskee selv effter nøjere Overveielse finde det bedst, at beholde for det første vor Jndretning, som den er. Et Selskabs Jndeeling i Classer forudsetter, synes mig, en Præsident, der er ligesom Baandet, hvorved disse Classer holdes tilsammen. Jeg frygter for, at denne *Jndeeling*, i sær naar Herr Conferentz-Raad Hielmstierne engang nedlagde Secretariatet, vilde blive til en *Sønderrivelse*. J det mindste maatte man med særdeles Omhu forekomme det. Blev det ikke nok, hvad denne Post angaaer, at sige i Forestillingen: At Selskabet, saa vidt et frivilligt Selskabs Natur og de fleste Medlemmers andre Embeds-Forretninger maatte tillade, vilde stræbe nogenlunde at staa til Kongens priselige Hensigt; at det til den Ende var betænkt paa at udvælge flere Membra og at tillade hvert tilstæde værende Membrum, med Selskabets Samtykke, at antage en Eleve, som skal p. p.

Deels til at gjøre nye og nyttige Experimenta, deels til andre Ting p. »deels til de af H. K. M. fastsatte Præmier, deels til at gjøre nye og nyttige Undersøgelser og Opdagelser, deels til andre Ting p.« Var der et besynderligt Capitel til Præmierne, saa blev det dog ikke af Vejen, at melde noget om dem ved denne Leilighed.

Jeg finder ellers adskilligt, som jeg bifalder, i de Herrer Professorer Kratzensteins og Brünnichs Udkast til Statuta Societatis. Men det beroer paa Selskabets nærmere Aftale, og kan, efter mine forhen tilkiendegivne uforgribelige Tanker, ikke vel faae Sted i Forestillingen, som nu skal gøres til Kongen«.

C. HORREBOW. 9. Febr. 1771.

»Jeg er fuldkommen af samme tanker, som Hr ConferenceRaad Hielmstjerne, at vi nemlig ingenlunde bør foreslaae til Kongen, hvad statuta vi kunde holde for at være tienlige imellem os, men at vi alleeneste bør blive in generalibus, at udbede os hans Majestæts allernaadigste protection for sælskabet med allerunderdanigste forsickring, at vi, saa vidt som det staaer i vores magt vilde giøre os alle muelige bestræbelser for at befordre hans Majestæts allernaadigste hensigter. Det kunde maaskee tillige være got, om vi rørte noget om Societetets foretagende hidindtil, at der ved hans Majestæts allernaadigste forsorg i de foregaaende Præsidenters tid vare giordte herlige anstalter til videnskabernes opkomst i henseende til Landkaarte væsenet, Observatorii istandsættelse, botaniquens og Natur historiens dyrkelse, at der i henseende til det første var allereede giordt saa god fremgang, at Publicum baade uden og inden for landet maatte kunde skiønne derpaa til Societetets berømmelse, og at i henseende til de andre poster ogsaa maatte ventes god nytte deraf i fremtiden: at for resten alle practiske videnskaber, som fornemmelig i et videnskabers Societet bør dyrkes, kan icke komme frem, uden de kiæles for, og Kongen vender allernaadigst øye til dem, hvorføre vi fremdeles maatte allerunderdanigst recommendere dem, som endnu icke vare baaren omsorg for, at de maatte tænkes paa, og at Kongen allernaadigst fremdeles vilde protegere dem, som allereede ved hans gavmildhed havde nydt nogen hielp. For resten indstiller jeg, om man icke tillige skulde begiære et sted paa Slottet til vores Societets forsamling, og at Kongen altid vilde give os nogle membra i Societetet af dem, som have lyst til videnskaber, og ere hans høye persohn nærmest, paa det Societetets anliggende kunde desto vissere blive ham bekiendt og insinueret, efterdi det var umueligt, at noget retskaffent kunde udrettes til videnskabernes forfremmelse, naar de icke af Monarchen selv bleve hiulpen og understyttede.«

C. FRIIS ROTTBØLL (uden Dato).

»1) Selskabet udbeder sig Hands Majest. høje protection.

2) Som det er et frit samlet selskab; da i fremtiden frihed efter plurima vota at giøre sine indretninger og conclusa, som Hds Majest. vil være saa naadig at approbere, og tillade Selskabet efter omstendighederne at forandre; naar De derom bleve eens.

3) jeg skulde holde for at vi burde giøre en plan til Societetet og tænke paa faste Regler; eller i det mindste berette, at vi dermed nu vare beskæftede.

4) for at opmuntre til flittighed, kunde en af de sædvanlige Priis Medailler, som ey blev uddeelt, hvilket ofte vil hendes, gives det Membrum som Societets protocollen udviiste at have været det flittigste i samlingerne tilstede, og tillige icke havde staaet tilbage med sin afhandling i sin tour at forelæse og indrykke in actis.

5) med Elever er Societetet for det første icke saa meget tient, som med arbejdende lemer i alle greene af videnskaber, og intet vil udkoeme, uden vi strax tænke paa at vælge dem; og kunde hver foreslaae een eller 2, som ved plurima maatte vælges.

6) at med tiden en Secretaire vil være nødvendig, som faaer løn, er gandske vist; men kandskee at det gav meere fornøjelse om Han toges af de arbeidende lærere i Societetet, af Saadan Slags som Vargentin, Formey, som foruden Sprogkundskab have indsiget i Videnskaberne.

7) for at sette Selskabets Samlinger i gang og alt i Virksomhed maa det have en Director; denne kunne som i Stockholm vexle hver aar eller $\frac{1}{2}$ aar og tages en gang af den eene, en anden gang af den anden Classe.«

C. G. KRATZENSTEIN. 10. Febr. 1771.

»Jeg for min Deel troer, at H.K. Majestæts Villie er, at Societetet skal forelegge een ordentlig Plan, som enten kunde approberes eller forandres. Men holdes dette ikke for got, for ey at binde os Hænderne i Fremtiden, saa tænker jeg, at vi dog i det mindste maae angive een Aarsag, hvorfor saadanne Statuta for et frivilligt Sælskab sig ikke vel lader forfatte, eftersom Sælskabets Situation kunde udfordre at den introniserede Methode fra Tiid til Tiid efter indbyrdes Aftale blev forandret. Hvis vi ingen Aarsag angav, saa kunde det blive udlagt, som om Societetet vilde eludere Kongens Forlangende. Det kunde da være nok at forelegge Kongen Statum Societatis pro tempore, Fond, Revenuer, deres Administration, og vores gode Forsæt for Fremtiden.

Dog troer jeg at vi intet risquerede, om vi indgav en ordentlig og fuldstændig Plan, men forbehold os derudi: efter Omstændighederne at forandre den. Nulla Societas humana sine legibus vel florebit vel conservabitur. Antea Voluntas Patroni vel Præsidis lex Societatis nostræ erat, cujusnam voluntas nunc?

Om een pensioneret Vicesecretarius kunde være Societetet til Nytte, derom tvivler jeg meget. Correspondencen er for nærværende Tiid saa liden, og bliver vel ikke heller meget stor for det første, at efter mine Tanker ingen af Membris, til hvis forum Inholden hører, vil vegre sig for at besørge samme. Var ogsaa een Vicesecretarius nok saa lærd i belles lettres og Sprogene, saa vilde det dog falde ham Vanskeligt at besvare astronomiske, Mechaniske Physiske og Chymiske Materier, og Svaret maatte dog opsættes af Membris ejus fori, ligesom hidindtil er skeet. jeg troer ogsaa at have bemærket, at hvis ikke alle, saa dog de fleeste af Membris vilde være villig uden Pension alternatim Aar eller Quartal efter andet at forrette officia Vicesecretarii. Pensionen kunde da med større Nytte anvendes til at befordre Societetets Hoved-Hensigt, som er at gjøre Forbedringer og nye Opdagelser i Videnskaberne.«

C. HEE. 18. Febr. 1771.

»1) Jeg er i alt af samme tanker som H^r Conference Raad Hielmstjerne og holder det for en af de vigtigste ting om membra Societatis vilde antage sig en eller flere elever, som kunde oplæres i den Videnskab som enhver i sin classe possederer; Men dette saa nyttige project holder ieg umuelig med mindre enhver af disse elever tillegges 100 a 200 Rixd^r aarlig meedens hand eleveres, og kand gjøre sig haab om befordring. Jeg har, uden at være ombedet, forsøgt samme med adskillige elever og derom kand af egen erfaring siige meget meere herom om forlanges.

2) Det Hvorom H^r Conference Raad Suhm melder angaaende viidenskabers forbedring ved Scholernes bedre indretning hvorved hand uden tvivl og har havt hensigt til Gymnasier og de Høye Scholer, er en af de fornemmeste poster, som vilde contribuere til viidenskabernes Lustre, og uden hvilken ingen viidenskabs Academie i noget land kand subsistere end siige ko^me i floer; Men mand taler nu om saa mange forandringer, at herom ey kand tales førend mand seer hvorvidt Monarchen selv vil antage sig og protegere nærværende Selskab og give det

(1) fri værelser at holde Deres Sa^menkomster udj

(2) fri Postcorrespondence

(3) nogen understøtning til at opfostre og underholde Elever

(4) declarere sin allernaadigste behag i dette Selskabs viidere continuation paa det at alle de som ere i hands Majestet's Riger og lande og have indsigt i konster og viidenskaber kunde faae lyst til at intræde og arbejde i Viidenskabs Societetet naar de dertil inviteres; thj hvis det ej skeer, da ere der saa faae, som have lyst til at arbejde for intet, og da kand saa liidet et antal, som det, hvoraf nærværende selskab bestaar, og hvoraf en stor deel ere gamle, skrøbelige, og chargerede med mange andre forretninger, ej med den nidkiærhed befordre viidenskaberne, som de ønskede og allerunderdanigst fant sig forpligtede til under saa stor en Monarches protection.

(5) vilde give en liden løn af 2 à 300 Rixd^r aarlig til den som skal gaae Secretario Societatis perpetuo til Haande, som i 26 aar og derover har forrettet dette Embede uden minste løn, og tillige med den omhue og Jver sat landmaalingen i drift, at ieg oprigtig tilstaar, at mit arbejde havde været unyttig, og landmaalings forretningen qvalt i fødselen, om Hands courage og dristighed ej havde soutineret dend.

(6) Give Societetet tilladelse nu og da at foreslaae hvad som kand eragtes tienlig til viidenskabernes bedre foranstaltning.

Naar vi først om disse poster ere blevne forvissede kan det være tiids nok for ordens skyld at tænke paa plan og statuter.«

Den 25. Februar 1771, efter at alle Svar var indgaaet, rundsendte Hielmstierne Concept til en Forestilling til Kongen. De fleste Medlemmer gav deres Tilslutning dertil, og der fremkom kun nogle faa supplerende Bemærkninger af Interesse.

C. HORREBOW. 1. Marts 1771.

»Jeg veed icke, om man nu i skrivelse skulde melde noget til Kongen om Elever, quæstio blive først, om vi skulde have dem, og for det andet, hvortil de skulde bruges: denne sag siunes mig vi selv burde fuldkommen indsee først, inden vi derom projectere noget; naar for resten alle membra ere eenige om de af hr Conference Raad Hielmstierne foreslagne poster, conformerer jeg mig ogsaa, og det saa meget hellere, for at ingen ophold skal skee i svar til Kongen, hvilket jeg vilde ynske maatte komme ind jo før jo heller. Dette maatte vel ogsaa blive fornødent, at vi engang med første

samles, at vi kunde aftale, naar og i hvad orden vi vilde forelæse noget, paa det vore forretninger icke skal standse nu just, da Kongen Selv allernaadigst ved skrivelse har tilkiendegivet os, at han venter, vi skulde giøre vores til at befordre videnskabernes beste og flor.«

C. G. KRATZENSTEIN. 2. Marts 1771.

»Meines Erachtens könnte an statt des Nahmens Eleve besser Auscultant und an statt des Ausdrucks (dass diese in der vorhabenden Materie zur Hand gehen solten) || damit diese durch Anhörung und Aufmerksamkeit auf die Arbeiten der ordentlichen Mitglieder zu ähnlichen Beschäftigungen angewöhnet u. angeleitet würden || gesetzt werden. Doch das ist von keiner Importance. Warum man bey diesen Eleven von Gage oder Belohnung sprechen wolle, sehe ich gar nicht, weil die Arbeiter ja selbst nicht belohnet werden, u. es könnte alsdeñ einer Lust haben, ewig Eleve, und nie Mitarbeiter zu werden, weil er sonst die Pension verlöre.

Zu den lezten Articul wegen des pensionirten Vicesecretarii werde ich niemals mein Votum geben, und ich überlasse es denen andern Herrn Mitgliedern es zu verantworten, dass der 3tte oder 4te Theil der jährlichen Einkünfte der Societæt, die zu eigentlichen Societæts-Absichten gewidmet bleiben solten, nun auf beständig destiniret sind den Protocollisten zu gagiren und für jeden Abend mit 6—7 rt. zu bezahlen, da ich doch für 100 rt. fast ein ganzes Jahr ein Collegium privatum lesen muss, und ausserdem verschiedene von uns willig waren, das Protocoll nach der Reyhe umsonst zu führen. Was werden deñ die eigentlichen Arbeiter der Societæt für ihre Arbeit erhalten, weñ das Protocoll so theuer bezahlet wird?«

M. TH. BRÜNNICH. 4. Marts 1771.

»Jeg har alleene Tvivl om det ikke skulde synes i Tiden en nye for adskillige Membra unyttig, for andre besværlig Byrde, at opdrage Elever til Videnskabs Societetet foruden dem, som selv ved Academiet benytter sig af Professorernes Arbeide og Omgang for derved at giøre sig duelige og ved saadan Duelighed distinguere sig. Dem ville det være en Opmuntring under Lemmernes Anførsel at have Adgang til Videnskabs Societetets Møder. Blev de i Tiden antagne til ordentlige Elever eller Auscultanter og kunde effter Fortieneste siden lønnes var det ikke ubilligt, dog ville det vel faae sine Vanskeligheder. Hvad mine Omstændigheder nu og for Efftertiden vil tillade, skal jeg ikke finde mig uvillig til.«

I Kabinettsordren af 4. Januar 1771 udtryktes Ønsket om en snarlig Udarbejdelse af en Plan, som kunde indstilles til kongelig Resolution. Den 6. Marts indgik Selskabets Forestilling til Kongen.

VIDENSKABERS SOCIETETETS ALLERUNDERDANIGSTE FORESTILLING¹

»Da Deres Majestet d. 4de Januarii sidstleden har befalet Videnskabers Societet at forelegge Deres Majestet en Plan til Videnskabernes Flor og Udbredelse til nærmere allernaadigst Resolution, saa finder Societetet fornøden, til desto bedre Oplysning, foriveyen at gjøre en kort Forklaring over nærværende Societets første Oprindelse.

Det behagede Høylovlig Kong Christian den 6te ved Ordre af 11te Janv. 1743 at tilkiendegive dem, som da vare anordnede i en Commission, at indrette et Medaille- og Mynt-Cabinet af alle Danske Kongl. Medailler og Mynter og siden at lade samme stikke i Kobber og i Trycken udgive en Beskrivelse derover, at det vilde være Kongen kiert, om bemeldte Commission desuden vilde være betænk paa at foretage sig alt, hvad til disse Rigers Historie, Geographie og Sprog kunde henhøre, og til sig tage andre i Videnskaber og Lærdom erfarne Mænd og desuden til samme Societet invitere dem, som i Natur-Historien samt i de mathematiske, medicinske og mecaniske Videnskaber vare velkyndige, lade de Piecer, som af dem bleve udarbejdede, i Trycken udgaae i visse Samlinger, efter andre Societeters Exempel, under Præsidio af afg. Geheimeraad Grev Holstein; og loves tilsidst Societetet Kongl. Protection og alle de Benaadninger, som kunde være tienlige til bem.te Societets Fremvext og Bestandighed.

Ifølge heraf bleve fleere Membra antagne, og mand begyndte at oplæse en og anden Piece, som for den største Deel henhørte til Fædrene Landets Historie og Sprog, og i Aaret 1745 blev den første Tome af dette Societets Samlinger udgivne, og dermed er siden forfaret saaledes, at der er 9 Tomer udkomne og den 10de kan ventes alle Dage fra Pressen, udi hvilke ey allene historiske, men mange physiske og mathematiske Avhandlinger ere indryckede.

Hvad viidere i Societetets Samlinger er foretagen, saavel med den Egyptiske Reyse-Beskrivelse og samme Verks Udgivelse², som med Carte-Væsenet at lade forfatte accurate geographiske Carter over Danmark, hvorover Societet er anbefalet Directionen; med den Islandske geographiske og physiske Beskrivelse, som er under Trycken³; med Premie-Skriffter, til hvilke Societetet er anbefalet at indbyde de Lærde, samt at uddeele Premie-Medailler til dem, som best avhandler de foresatte physiske, mathematiske og historiske Materier, med viidere; alt dette ville blive for vidtløftigt her at opregne.

Af ovenanførte behager Deres Majestet allernaadigst at erfare, at, ligesom Videnskabers Societetet hidtil har bestaaet af Membris, som af egen Drifft og Nidkierhed har søgt nogenledes at fyldestgiøre den Høye Stiffters Øyemerke,

¹ Trykt i: Kabinetstyrelsen i Danmark 1768—72, udgivne, ved Holger Hansen, af Rigsarkivet. Bd. I. Kbh. 1916, S. 239 ff. Den af Selskabet indsendte Plan findes i Rigsarkivet i Pakken »Struensees Kabinetsarkiv« sammen med en tysk Oversættelse af Zoëga.

² Kaptajn F. L. Nordens efterladte Rejsebeskrivelse, udk. 1755.

³ Eggert Olafsens og Biarne Povelsens Rejsebeskrivelse, udk. 1772.

uden mindste Belønning og Opmuntring, undtagen det Haab, de har haft, at Deres Mayestet, samt Deres Høylov. Fader og Farfader har haft Behag i Deres Arbeyde, saa vil Societetet og herefter, saavit et frievilligt Selskabs og de fleste Medlemmers andre Embeds Forretninger maatte tillade, gjøre deres yderste Fliid at svare til Deres Majestets priiselige Hensigt, ligesom og den fornemste Drivefier til et Societets Flor, hvor Membra allene arbeyde af blot Drift for Videnskabernes Opkomst, maa være og blive Deres Majestets egen allerhøyeste Opmuntring og udviisende Velbehag i Societetets Arbeyde.

Til at naae dette Maal udbeder Societetet sig Deres Maytts. allernaadigste Approbation paa følgende Poster:

1. At Deres Majestet vil bæere Societetet med at være dets Protector, og at Deres Maytt. vil give dem fornødne Værelser paa et af sine Slotte, dels til at samle dem i, dels til at forvare deres Bøger og andre Ting, da ingen af Membra har saa rummelige Værelser, at saa mange kand samles deri.

Saa udbedes og fornødne Meubler enten in natura, eller Penge at indkiøbe dem for, samt 6 Favne Brænde til at gjøre Varme med om Vinteren.

2. Tilladelse at vælge saa mange Membra i og uden Riget, som de finde tienligt, naar der blev Membra nok, da Frihed at inddeele dem i visse Classer, som for Exempel i den historiske, mathematiske og physiske, samt Frihed, at ethvert Membrum, som fandt det for got, maatte antage en Eleve, som dog først for Societetet maatte foreslaaes, da der per plurima maatte afgjøres, baade om og hvad for en Eleve der skulle antages, hvilken Eleve kunde tillades at møde i Samlingerne og skulle gaa Membra til Haande i de Materier, de ville udarbeyde, af hvilke Elever kunde optreckes lærde og nyttige Membra i Societetet. Og da bemelte Elever burde til deres Studeringers Fortsettelse forundes en vis Penge aarlig derpaa at anvende, men dertil ingen Udveye sees, da Societetets Cassa er for liden dertil, og Vi ey understaae Os at besvære Deres Maytts. Cassa med nogen Udgifft desangaaende, saa udbede Vi Os Deres Majestets Naade til en Opmuntring for dem, som signalisere sig ved deres Arbeyde for Membra og ved egne lærde Skrifter, at de maatte employeres til det, de fandtes mest beqvemme til, enten Professorater eller andre Embeder.

3. De Statuta, som Membra mellem sig selv kunde finde nødvendig at fastsette, holder mand ufornöden for nærværende Tiid at opholde Deres Majestet med eller at tage Approbation paa, effterdi samme effter Omstendighederne kand jevnlig forandres og forbedres.

4. Da Deres Majestet ey finder for got, at Societetet skal have nogen bestandig Præses, vil det dog være fornøden, at de af deres egne Membris vælge sig aarlig en Director, som kand holde god Orden i alle Ting, lade Societetet tilsige, føre Ordet i visse Tilfælde og i en vis Maade fastsette, hvad der i hver Samling skal foretages.

5. Da Renterne af den Capital, Societetet har, tilligemed dets andre faae Indkomster beløber til omtrent 970 rd. aarl., foruden den af Deres Majestet til aarlige

Præmier bestemte Capital 8000 rd., saa blive samme Renter herefter at forbruge, som til alle Slags nødvendige Udgifter, saa og til at lade gjøre nye Observationer og Experimenter, til at lade lærde og curieuse Værcker trykke, samt andre Ting, som kunde tiene til Oplysning i en og anden Videnskab, dog at Societetets Secretaire og Casserer nøye paaseer, at et Aars Udgifter ey overstige Indtægterne. Hvorhos Societetet lever i den visse Forhaabning, at, om noget skulle forefalde, hvorved dette Videnskabers Societets saa maadelige Indtægter kunde forøges, Deres Majestet da allernaadigst ihukommer samme, effterdi hverken Opdagelser eller Forsøg kand gøres uden Penge, ey heller Lærdoms Elskere opmuntres uden Udgifter.

6. Det ville ey blive en liden Opmuntring for Societetets Membra, om Deres Majestet ville allernaadigst tillade, at der ved hvert Aars Udgang eller ved næstfølgende Aars Begyndelse blev forelagt Deres Majestet et kort Udtog af alt betydeligt, som det Aar maatte være foretaget eller udarbejdet i Societetet, da Societetet derved kunde gives Leylighed til at forestille et og andet, som maatte være til Opkomst enten for Videnskaberne i Almindelighed eller for Videnskabers Societetet i Særdeleshed.

7. Endelig, som Conferentz Raad Hielmstjerne siden Societetets første Oprettelse har været dets Secretaire og Casserer uden mindste Udgift for Cassen, og da deels hans mange Embeds Forretninger, deels Arbeydets Tiltagelse ved Societetet (hvilket meget er forøget ved det, at Carte-Væsenet er lagt under Societetets Direction) hindrer ham fra saa nøye, som hand ønskede, at forrette og paasee alting ved Societetet uden en Medhielp, som er saameget meere fornøden, paa det samme kunde vænnes til de forefaldende Forretninger og Arbeyder og igien blive Secretaire, naar bemelte Conferentz Raad Hielmstjerne fandt for got gandske at quittere Secretariatet, saa har Conferentz Raad Hielmstjerne dertil ey vidst at foreslaae nogen beqvemmere end Assessor Jacobi som en Person af gode Studiis og Talents, der besidder Færdighed i at tale og skrive i adskillige europæiske Sprog, og ved sin Lov-Tale over Ercke-biskop Absalon, der meget er gouteret af Publico, har givet en offentlig Prøve paa sin Beqvemhed, hvilken Person er kiendt af de fleeste Membra, som og samtycke i dette Valg.

Men da hvercken hand eller neppe nogen anden, som er Embedet voxen, er i Stand til at tiene par honneur, saa kunde ham ey mindre tilstaaes aarlig end 200 rd. af Societetets Revenuer, og naar Conferentz Raad Hielmstjerne reent quittede Secretariatet. da 300 rd., hvilket, tilligemed de øvrige Poster, Societetet indstiller til Deres Majestets eget allernaadigste Gotbefindende.

Kiøbenhafn d. 6te Martii 1771.

Allerunderdanigst
paa Videnskabers Societetets Vegne
Hielmstjerne.«

Trods Ønsket om den hurtige Afgørelse synes en saadan ikke at være bragt i Stand i Struensees Tid. Den 17. Januar 1772 blev Grev J. F. Struensee fængslet og i April s. A. henrettet. De følgende to Aar var alle optaget af at bringe Orden i Staten under den nye Regering, og Tidspunktet var for saa vidt ikke gunstigt for Hielmstjerne til at søge gennemført en Plan, der var foranlediget ved Struensees Ordre.

Endelig i Marts 1774 modtog Hielmstjerne fra det danske Kancelli en Skrivelse af 19. Marts med følgende Ordlyd:

»Da den i Aaret 1772 anordnede Commission, som skulle undersøge den i Aaret 1771 foretagne Forandring med de civile Departements og andre almindelige Jndretninger her i Staden, nu er indkommen med Deres endelige Forestilling, hvorefter Hans Mayestet har resolveret, at samme Commission kunde sluttes; Og der udi forberørte Forestilling iblandt andet meldes, at Hr Conferentz Raad vel havde anmeldt til Commissionen, at Videnskabernes Selskab ved en Cabinets Ordre var bleven givet tilkiende, at samme ingen Præses skulle have, samt at en nye Plan i Henseende til dette Sælskab skulle udarbejdes, hvilken og siden efter til Cabinettet var indleveret, uden at derpaa var falden nogen Resolution, med viidere, men at Commissarierne ikke ansaae sig competente til at indlade sig i denne deres Commission formeentlig uvedkommende Sag; Saa har Man ikke villet efterlade, Hr Conferentz Raad saadant til fornøden Efterretning herved tjenstligst at communicere.«

Herefter lykkedes det imidlertid Hielmstjerne at faa nedsat en Kommission, udnævnt ved kgl. Resolution af 21. April 1774, bestaaende af Statsministrene Grev Otto Thott og Joachim Otto Schack-Rathlou samt Hielmstjerne selv¹. Paa Grundlag af denne Kommissions Overvejelser og Forestilling af 27. August 1774² udstedtes 5. Oktober s. A. det kgl. Reskript — paraferet af Otto Thott —, der indeholdt den første virkelige og af Kongen konfirmerede Ordning af Selskabet³.

[KONGELIGT RESKRIPT AF 5. OKTOBER 1774.]⁴

»Christian den Syvende , . . . Vor synderlig Gunst tilforn!

Da Vi under den 21de April sidstafvigst Allernaadigst have befalet Os elskelige, Stats-Minister og Geheime-Raad Hr Otto Greve af Thott, Stats-Minister og Geheime-Raad Hr Joachim Otto Schack-Rathlou og Conferentz-Raad Hr Henrich Hielmstjerne, at sammentræde i en Commission og overveje, hvorledes Videnskabernes

¹ Luxdorps Dagbog under 16. April: »Ligeledes Commission til Thott, Schack og Hielmstjerne anl. Videnskabernes-Societetet.«

² Original i Rigsarkivet.

³ Luxdorps Dagbog under 15. September: »Forestillingen anl. Societetet approberet; Hielmstjerne faaar 300 Rdr. aarlig.«

⁴ Efter Original af Reskript i Selskabets Arkiv. Reskriptet slutter sig meget nøje, Punkt for Punkt, til Forestillingen af 27. August 1774, der igen er baseret paa Forestillingen af 6. Marts 1771.

Selskab igien kunne settes i Arbejdsomhed og Anseelse; Og Os nu af Deres derpaa indkomne Forestilling Allerunderdanigst er bleven refereret at De, effterat have igiennemgaaed og noye overveyed den fra Videnskabernes Societet, i følge Vores samme tillagde Cabinets Ordre af 4de Januarii 1771, indkomne Plan, hvorpaa endnu ingen Resolution var falden, have befunden samme Plan saaledes indretted, at den best passer sig paa Øyemerket af det her indrettede Videnskabers Selskab, som meere sigter til at opmuntre Studeringer i Landet, end til at gjøre Anseelse Udenlands, hvortil ville udfordres langt større Anlæg og anseeligere Bekostninger, end Omstændighederne det paa nærværende Tiid kunne tillade; og at De formeene, at bemelte Plan, baade kan settes i Verk med de Indtegter, Selskabet paa nærværende Tiid har, saaog kan contribuere til Videnskabernes Udbredelse i Vore Riger og Lande;

Saa give Vi Eder hermed tilkiende, at Vi, effter bemelte Commissariers Os derhos gjorde Forslag, Allernaadigst have funden for got.

1: At Vi, til Opmuntring for Videnskaber i Almindelighed og Videnskabernes Societet i særdeleshed, ville bæere samme med at være dets Allerhøyeste Protector.

2: Omendskiøndt Vi udj forbemelte til Societetet ergangne Cabinets Ordre af 4de Januarii 1771 ikke var til Sinds, at give det nogen Præses, saa dog, siden Societetet i forberørte Plan har funden nødvendig, at Selskabet maa bestyres af en Director, som i henseende til Embedet og Forretningerne er det selv samme, som en Præses; Ligesom og Du Conferentz-Raad Hielmstjerne holder for, at dette Societets Indretning og Tarv lige saavel udfordrer en Præses eller Director, som alle andre deslige Selskaber i Europa, da Du af over 30 Aars Erfaring, som Secreterer ved Societetet og i sær af de 3 a 4 sidste Aar, i hvilke Selskabet har været uden Præses, haver lært, at dersom et Videnskabers Selskab, som bestaaer af Lemmer, der arbejde par honeur og uden mindste Belønning, skal komme i nogen ret Drift, maa det have en Præses, som ey alleene har Indsigt i Videnskaber, men hvis Person og Embede tillige ere sær distingverede og give ham Adgang til Os, saaat han med nogen Efftertryk baade kan formaae beqvemme Subjecta til at indgaae i Selskabet som Medlemmer, saaog opmuntre Dem til at indgive nyttige, lærde og curieuse Memoires i alle Slags Videnskaber, ville Vi, at dette Societet hereffter, som forhen, skal have en Præses, hvilken Vi forbeholde Os Selv nærmere at udnævne.

3: Da Societetet behøver et stort Værelse, foruden et par andre Kammere, til at samle baade Membra Honoraria og de Arbejdende Lemmer, ville Vi være betænkt paa at forunde det paa et af Vore Slotte det dertil fornødne Rum, samt Meubler og Brænde.

4: Societetet skal samles eengang om Ugen paa den Dag og Tiid, der maatte være beqvemmest for Præsidi og de fleeste af Membris; Skulle Præses formedelst andre Vore vigtigere Forretninger ey altid have Tiid til at være tilstede i Samlingen,

bestyrer den pro tempore værende Secreterer, og, i hans Svagheds Tilfælde, hvem Præsæs dertil maatte udnævne, alt det, som i den Samling maatte forefalde; Men saalenge Vi og Vores Kongelige Huus opholde Os paa Landet, og i sær i Julii, Augusti og September Maaneder, da mange af Membris ere paa Landet, samler Societetet sig alleene eengang Maanedlig; Hvorimod Vi ikke paatvivle, at jo Membra Societatis om Sommeren udarbeyde de Materier, som de i Vinter Samlingerne agte at oplæse i Societetet, paa det der altiid kan være Forraad af Memoirer at oplæse, og at en Tome af Actis Societatis hvert andet Aar kan komme for Lyset.

5: Paa det Tiden ey skal spildes med at vente paa de fraværende Membra, maa enhver forud give sit Forfald tilkiende enten for Præsæs, eller Secretairen.

6: Ey alleene Præsæs og Secretairen, men endog enhver, som er Medlem i Societetet, skal have Frihed til at foreslaae nye Membra, naar de, som foreslaaes, baade besidde Lærdom, og Indsigt i den Videnskab, de i sær har lagt sig effter, og der paa hans Sæder og Opførsel Intet er at udsette; Og maa det være tilladt, at velge saa mange Membra, som findes tienligt, og, naar Antallet af Membra tillader det, da at inddeele Dem i visse Classer, den Historiske, Mathematiske og Physiske.

7: Hvis Love og Statuta, som Præsæs og samtlige Membra finde fornøden effter Omstændighederne til Societetets Tarv, maa, siden samme i paakommende Tilfælde kan forandres eller forbedres, fastsettes uden derpaa at erholde Vores Approbation.

8: Hvert andet Aar skal Os forelægges et kort Udtog af alt betydeligt, som i den imidlertid forløbne Tiid er foretaget eller udarbeydet i Societetet, hvorved og kan forestilles et og andet, som maatte befindes at være til Opkomst enten for Videnskaberne i Almindelighed eller for Videnskabernes Societet i særdeleshed.

9: Da Du Conferentz-Raad Hielmstjerne, som fra Selskabets Begyndelse, uden mindste Udgifft for samme, har været dets Secreterer og Casserer, og derfor aflagt aarlig Reede og Rigtighed, allerede i forberørte til Os i Aaret 1771 indgivne Plan haver forestillet, at Societetets Beste udfordrede og at Du tillige behøvede en Person, der kunne gaae Dig til haande ved de der forefaldende Forretninger; Men forberørte Commissarier der hos melde, at neppe nogen kan eller vil med tilbørlig Nidkierhed og Lyst paatage sig alt det ved Societetet og dermed annecterede Carte-Væsen, samt Præmie-Skriffter og deraf flydende Correspondence forefaldende Arbeyde for intet;

Saa ville Vi ikke alleene have tillagt Dig Conferentz-Raad Hielmstjerne fra nu af Trey hundrede Rixdaler aarlig af Societetets Indtegter, som sammes Secreterer; men endog, effter Commissariernes gjorte Forslag, approbere, at Os elskelig Assessor Christian Friderich Jacobi, Vores Lector, som De melde, at have gode Studia og Talents baade til at tale og skrive i adskillige Europæiske Sprog, maa gaae Dig Conferentz-Raad Hielmstjerne til haande ved Secretariatet, og forestaae det, saavel udj Din Svagheds Tilfælde, som og, naar Du finder Dig nødsaget til at qvittere samme, hvorimod han, effter Din Fratrædelse eller Afgang,

skal nyde, som Secreterer de Dig heroven for tillagde og til Secretariatet henlagde Trey hundrede Rixdaler aarlig.

10: Da Societetets Indtegter om Aaret beløber, foruden de 1250rd, som erlægges af de Os overdragne 25000rd, endnu til omtrent 180rd, der i alt gjør aarlig 1430rd; Saa skal samme Summa, foruden hvis til Secretariatet afgaaer, forbruges:

- a: til de ved Societetet forefaldende nødvendige Udgifter.
- b: At bekoste de aarlige af Societetet tildømte Præmie-Medallier.
- c: At lade saadanne lærde og curieuse Verker trykke, som, uden alt for stor Tab for Societetet, kunne debiteres, og ellers ey bleve befordrede til Trykken.
- d: At lade de Kobber-Stykker stikke, som høre til Societetets Acta; og
- e: At gjøre nye og nyttige Experimenta Physica, naar de ey ere for kostbare, med videre, som maatte tiene til Oplysning i en og anden Videnskab; Hvorved dog Secretairen nøye haver at paasee, at et Aars Udgifter altid ere mindre end Indtegten.

I øvrigt ville Vi, ifald noget kunne forefalde, hvorved dette Videnskabers Societets Indtegter kunne forøges, have samme udj Allernaadigst Ihukommelse; Derefter I Eder Allerunderdanigst have at rette; Befalende Eder Gud!«

Det kgl. Reskript af 5. Oktober 1774 var af afgørende Betydning for Selskabets Virksomhed. Selskabet fik da og i de nærmest følgende Aar adskillige Friheder, som det ikke tidligere havde haft paa Grund af dets Afhængighed af Kongen og dets ene-vældige Præsident.

Den 10. Februar 1775 genoptog Selskabet sine Møder efter flere Aars delvis Stilstand. I dette Møde oplæstes det kgl. Reskript af 5. Oktober 1774, og der valgtes nye Medlemmer, der dog ikke kunde faa Diplomer, før det ifølge det kgl. Reskript havde behaget Kongen at udnævne en Præsident. Ved en Skrivelse af 18. Januar 1776 fra Kongen fik Selskabet imidlertid Tilladelse til selv at vælge en Præsident; og da Selskabet samtidig havde faaet Brugsret til Lokaler i det kgl. Palæ, holdtes der Møde igen den 29. Marts 1776, i hvilket Selskabets Medlemmer valgte Henrik Hielmstjerne til Præsident, og C. F. Jacobi begyndte sin Funktion som Sekretær. Selskabet kunde nu igen optage den regelmæssige Virksomhed, og allerede i det næste Møde, 12. April, drøftedes Spørgsmaal om mere detaillerede Regler, og et Antal Artikler vedtoges som Statutter. Før Indførelsen i Forhandlingsprotokollen blev de 5 Artikler sendt i Cirkulation, »paa det den rette Terminologie maatte iagttages og et eller andet udtryk nøiere bestemmes«. Ved denne fornyede Overvejelse fremkom der fra flere Medlemmers Side Udtalelser af Interesse i denne Sammenhæng.

Det er tidligere omtalt, hvilken Uvilje Medlemmerne havde mod at foreslaa og vedtage Love (jvfr. S. 98). Da der nu fremkom bestemte Forslag derom, viste der sig stadig en vis Modstand imod ved Lovgivning at binde Medlemmerne ved en Række Forpligtelser, der kunde berøve dem Arbejdslysten og afskrække Forskere fra at

modtage Valg til Medlemmer af Selskabet. Den skriftlige Diskussion, der fandt Sted, gav Udtryk dels for denne principielle Vægning ved Lovgivning i det hele taget, dels for en mere praktisk Ordning af flere Enkeltheder i Forslaget.

I det følgende skal refereres, dels de af C. F. Jacobi foreslaaede 5 Artikler, dels nogle af de dertil knyttede Bemærkninger.

[FORSLAG TIL STATUTTER,
FORELØBIG VEDTAGET DEN 12. APRIL 1776.]¹

1.

Ordentlig Votering skal skee ved en Kugle, som legges i en liden Casse inddeelt i 2de Rum, hvoraf det eene betyder ja, det andet nei; Cassen er oven til bedækket, saa det ikke sees, enten den voterende legger Kuglen i den høire eller i den venstre Afdeeling.

2.

Forinden nogen til ordentlig Medlem antages, maae han først bringes i Forslag i et Møde; og i det nestfølgende Møde bliver det ved Stemme Cassen afgjort, om han skal antages eller ej. De Medlemmer, som ikke bivaanede det Møde, hvori Forslaget skeede, bør Secretairen at give Efterretning om det forestaaende Val. Naar en tredie deel af de Voterende er imod, hindres Antagelsen. Vælges han, bliver Vallet dog ikke bekjendtgiort, ej heller den valgte tilladt at møde i Selskabet, forinden han til samme har indsendt en Afhandling i sin Videnskab, som siden iblant Sælskabets Skrifter kand indrykkes.

3.

Præses, hvis Forretning er at føre Ordet til Sælskabet, at dirigere Møderne, at underskrive Sælskabets aabne Breve, og ved sin Stemme at give Udslaget, naar Stemmerne ere lige; vælges hver to Aar i det sidste Møde i April Maaned, men han begynder ikke Præsidis Forretninger, førend til første Vinter Møde efter han valgtes; til hvilken Tiid den afgaaende bestyrer alt.

Til Præses kand vælges ikke allene den afgaaende og ethvert andet Medlem, men endog en anseelig Mand uden for Sælskabet, naar han i et Møde forud er bragt i Forslag. Naar Vallet skal skee, anstilles først et Scrutinium ved skrevne Sedler som kastes i en Skaal; hvorefter en af de to, som have haft de fleste Stemmer, vælges ved ordentlig Votering med Stemme Cassen.

4.

Sælskabet forsamles ordentlig engang hver Uge, paa den Dag, som i første Vinter Møde hvert Aar fastsettes, fra 1ste Novembris til medio Maji; og bør Secretairen i protocollen at indføre, hvem der har været tilstede, hvad der er foretaget, paaat tegne de oplæste Mémoires og ellers anmælde, hvad siden sidste Møde maatte være indkommen.

¹ Den endelige Formulering, se S. 128 ff.

5.

Medlemmerne vedtage hver engang om Aaret at udarbeide et Stykke, for i Selskabet at oplæses og siden i Skrifterne at trykkes. Nye Opdagelser, eller nye Beviis for og Oplysning om det allerede opdagede bliver i sær Arbeidernes Hensigt, da det ikke saa meget er vidtløftige Afhandlinger, som nye Ting, de vil tragte efter at frembringe. Enhver er berettiget at give Forfatteren sine Tanker om den oplæste Afhandling tilkiende; men egentlig bliver hver Forfatter dog ansvarlig for sit eget Arbeide. Da Selskabet har henvend 26 Samlinger aarlig, saa vil det see derhen, at Antallet paa dets ordentlige Lemmer kand blive ligesaa stort. Sidst i April hvert Aar bliver det ved Lodkastning afgjort i hvad Orden enhver Medlem i den tilstundende Vinter kommer til at oplæse sin Afhandling.

[UDDRAG AF MEDLEMMERNES BEMÆRKNINGER TIL FORSLAG
TIL STATUTTER 1776.]

A. G. Carstens, der først modtog Forslaget, ønskede bl. a. Tilladelse for fraværende Medlemmer til at indsende skriftligt Votum til Sekretæren, men ikke at overdrage det til et andet Medlem.

Desuden stillede han Forslag om Tilføjelse af to nye Artikler:

6.

»De hidtil vedtagne Præmier udsettes aarlig før April Maanedes Udløb, og det saaledes, at Priisskrifterne modtages til sidste Martii og Selskabets Dom inden paafølgende Junii Maanedes Udløb bekientgiøres. Til den Ende holder Selskabet et særdeles Møde om Sommeren, saafremt de indkomne Skrifter ikke findes af den Beskaffenhed, at de strax, og tillige med de nye Præmiers Udsettelse, kand bedømmes.

7.

Da det er magtpaaliggende, at intet af det, som i Forsamlingerne foretages eller forefalder i Henseende til Præsidis eller nye Medlemmers Val eller de indkomne Priisskrifters Bedømmelse, rygtes uden for Selskabet; saa vedtage samtlige Medlemmer og forbinde sig indbyrdes, at de i slige Tilfælde vil paa det nøyeste iagttage den tilbørlige Taushed.«

J. Th. Holm (Holmskjold), der var ny som Medlem, stillede Forslag om det almindelige Ønske at udsætte Bedømmelsen af Priisskrifter til de første Møder om Efteraaret, samt efterlyste nogle Grundregler for denne Bedømmelse. Endvidere foreslog han Selskabets Anskaffelse af en Samling af Bøger, fysiske Instrumenter, Naturalier og Antikviteter til Gavn for Medlemmerne.

Chr. Horrebow fandt Ønsket om forskellige Samlinger i Selskabet naturligt, men »det er icke got, herom at indføre noget i vores Statutis, det kunde efter haanden

befrygtes at kunde blive til en tvang, som kunde gjøre, at De som ellers kunde blive nyttige medlemmer, icke fik lyst at træde ind i selskabet«. Vedrørende Forslaget § 5 om Berettigelsen til at give Forfatteren sine Tanker tilkende udtalte Horrebøw følgende: »Det er got i almindelighed, at modsigelse i sligt et selskab, saa meget som mueligt, forekommes, paa det icke at de som ere bløde eller icke mundstærke skulde afskræckes. Maaskee var det ogsaa got, at De, som maatte have noget at erindre imod en afhandling, vilde have den godhed om slige materier at tale med forfatteren i eenrum, eller ogsaa at de yttrede deres tvivl skriftligen, paa det forfatteren kunde have tid, om han icke var af de prompte genier, nøye at overveje de erindringer, som bleve gjordte. Bliver det saa, at de nærværende skal strax entrere i og bedømme de materier, som afhandles, saa frygter jeg for, at hensigten af selskabet kan tabes, og at de alleeneste emportere, som best snakke, hvorved maaskee de, som best vare skickede til at gjøre nye opdagelser, bleve decouragerede. Men for resten naar alle Selskabets eenstemmige bestræbelser gaae derhen at udvirke noget nyttigt for det offentlige, saa falder denne sag vel af sig selv, uden at man haver nødig at sette mange love.«

J. S. Augustin, der ligesom Holm nylig var valgt til Medlem, havde i den halve Time, hvori han havde haft Cirkulæret, kun givet Udtryk for sit principielle Standpunkt med følgende Ord: »Jo mindre Love for et Selskab, hvorudi alle holde det for deres Pligt at bidrage noget til Videnskabernes Fremme, jo bedre troer jeg det kunde være. Naar alting skeer af Lyst, er driften stærkere, end naar Lovene drive med deres tvingende Magt.«

Chr. Hee's Votum omhandlede kun § 5 om Vanskeligheden ved til en ved Lodkastning bestemt Tid at være færdig med en ny Opdagelse eller med Oplysninger derom. »Jhenseende til de erindringer, hver medlem skal være berettiget til at gjøre en Autor til nogen afhandling, bliver vel dog enhver Autor berettiget at modtage saameget og saalidet ham deraf lyster; thj ellers kand overmod og onskab snart gjøre enhver kiæd af at skrive, hvortil hand dog ved disse statutis forbinder sig.«

G. Schøning beskæftigede sig ligeledes med § 5. »Lodkastning om Ordenen, hvori enhver skal oplæse sin Afhandling, gjør Arbeidet alt for tvunget, og kan foraarsage, at det bliver ei saa godt, som det ellers kunde og burde blive. Lyst og Frihed driive heri best Værket; Tvang gjør det ubehageligt og maaske slet.«

M. Th. Brünnich nærede ogsaa Betænkelighed ved Forpligtelsen til hvert Aar at skulle udarbejde en Afhandling til Offentliggørelse i Skrifterne. Medlemmerne maatte kunne komme overens om en Aftale over et længere Tidsrum; men »De Medlemmer, som Deres Embeds Forretninger eller svagelige Helbred maatte aldeles hindre i et aarligt Arbeide, i sær Selskabets gamle Medlemmer, som allerede med deres Arbeide have gjort Selskabet Ære, burde agtes naar de selv derfor fritage sig, som Membra honoraria, der vel paa en eller anden Maade kunde contribuere til Selskabets Beste og Fremme.«

C. C. Lous ankede især over Medlemmernes Mødepligt. »Som det uden tvivl er Selskabets Hoved-Øyemed ved nyttige Opdagelser at berige Videnskaberne og følgelig ved gode indsendte Skrifter at tiene saavel det som Publicum, giver jeg mig den Frihed at forestille, om det er nødvendigt at paalegge Membra den Tvang, at de endelig bør bivaane Selskabets Forsamlinger, som og, naar Deres Tuur faldt til at indsende et Skrift, at de selv skulde være tilstæde for at recitere det, og imodtage de tilstædeværendes Critiker derover. De Opfindelser, som Selskabet for en stor Deel kan vente sig, vil angaae Physiske, Mathematiske, Mechaniske, Botaniske etc. Sager; men at læse saadanne Piecer op, er baade kiedsommeligt og unyttigt da en blot Anhører umuelig kan indsee og forstaae ved en hastig Recitation det som Author med megen Granskning og Hovedbryd og tilstrækkelig Tid i sit Studere-kammer har giennemtænkt, og de Jndkast, som derimod derfor strax kunde giøris, vilde mestendeel være forhastede, og forvolde Paastaaenhed, Twist, Tids-spilde og Selskabets Afvendelse fra Hoved-maalet. Dersom det derfor ey maae tages fortrydelig, er det mit Forslag, og i henseende til min egen Person min Paastand: at dette maatte være Hovedloven for Selskabet, at ethvert Medlem til hvad Termin det best kan bestemmis, indsender skriftlig en nyttig og helst nye Opdagelse udi sin Videnskab, som ey ved for mange Ord er alt for vidtløftig, men efter de Svenske Handlingers Maade kort, tydelig, dog fyndig, at dette Skrift kunde indsendes af Author fraværende, eller af ham nærværende, om han behagede, oplæsis, dog uden i mindste Maade at bedømmis af Selskabet strax.«

C. G. Kratzenstein gav meget væsentlige Bidrag til Diskussionen om de nye Vedtægter bl. a. vedrørende Prisopgaver og Publikationer. Her skal kun citeres en Del af hans Bemærkninger til Forslagets § 5. »Es ist freylich schwer für eine Gesellschaft von Volontairs Statuta zu entwerfen die allen gefallen sollten. Unterdessen kan sie doch schwerlich bestehen, oder wenigstens wird sie nicht ihre Absicht erreichen, weñ die Mittglieder sich nicht wegen gewisser Anordnungen vergleichen. Oft, sehr oft haben wir uns ehemdem versamlet, ohne im geringsten etwas für die Mittglieder Interessantes gethan zu haben, als dem damaligen Patronis durch unsere Gegenwart unsern Respect zu bezeugen. Weñ nach den erstern Discoursen gefragt wurde, ob jemand etwas vorzulesen habe, so war oft nichts vorhanden, bis endlich circa 1766—67 beliebt wurde die Ordnung der Vorlesungen durchs Loos auszutheilen. Seit dem hat es ordinair mehr an Zeit u. Gelegenheit zu Vorlesungen, als an diesen selbst gefehlet. Da dies unterdessen für einige beschwerlich zu seyn scheint, so brauchte es ja eben kein Zwang zu seyn, darum mit zu lesen, auch brauchte eben nicht die ganze Tour durchs Loos bestiimt zu werden. — — Alle Abhandlungen brauchten auch eben nicht in Extenso vorgelesen zu werden, sondern etwa die wichtigsten Stellen, oder ein Extract oder Synopsis daraus, etwas so viel als in 1 oder $\frac{3}{4}$ stunde geschehen könnte, u. am besten wäre es wohl, weñ dies ohne Einsprache oder Erñnerungen, es müssen deñ kurze fragen seyn, geschehen könnte.«

Trods Vedtagelsen af de foreslaaede Statutter i Mødet den 12. April 1776 var det ikke faa og uvæsentlige Ændringsforslag, som derefter fremkom ved de skriftlige Vota fra Medlemmernes Side. De i Protokollen indførte nye Statutter afveg paa flere Punkter (især §§ 5 og 6) fra de oprindelige Forslag. Der oplyses intet om, hvorvidt de undergik en ny Behandling i Selskabet, eller hvornaar de er traadt i Kraft. De nye Statutter fik følgende Ordlyd:

[SELSKABETS VEDTÆGTER 1776]¹

Paa Grund og i Følge af Hans Kongelige Majestæts allernaadigste Befalinger af 5. October 1774. og 18. Januar 1776. bleve følgende Artikler den 12. April 1776. i det Kongelige Videnskabers Sælskab vedtagne.

§. 1.

Ordentlig Votering skal skee ved en Kugle, som lægges i en liden Kasse, indeelt i tvende Rom, hvoraf det eene betyder Ja, og det andet Ney. Kassen er oventil bedækket, saa det ikke sees, enten den Voterende lægger Kuglen i den høire eller venstre Afdeeling.

§. 2.

Forinden nogen til Medlem antages, maae han først bringes i Forslag i eet Møde og i det næstfølgende Møde bliver det besluttet, og, om ordentlig Votering giøres fornøden, ved Stemme-Kassen afgjort, om han skal antages eller ei. De Medlemmer, som ikke bivaanede det Møde, hvori Forslaget skeede, bør Sekreteren give Efterretning om det forestaaende Val, og kunde nogen ikke selv indfinde sig dertil, staaer det ham frit for at indsende sin Stemme skriftlig til Sekreteren. Naar en tredie Deel af de Voterende er imod Antagelsen, hindres den, og kan da samme Person ikke foreslaaes igien inden to Aars Forløb. Vælges den i Forslag bragte Lærde til ordentligt Medlem, bliver Vallet dog ikke offentlig bekiendtgjort, ei heller møder han i Sælskabet, forinden han til samme haver indsendt en Afhandling, som svarer til dets Øiemeed, og siden blant dets Skrifter kan indrykkes.

§. 3.

Præses, hvis Forretning er at føre Ordet til Sælskabet, at bestyre Møderne, at underskrive Sælskabets aabne Breve og ved sin Stemme at gjøre Udslaget, naar Stemmerne ere lige, vælges hvert andet Aar i det sidste Møde i April; men han begynder ikke Præsidis Forretning, førend det første Vinter-Møde, efter han valgtes, til hvilken Tid den afgaaende bestyrer alt. Til Præses kan vælges, ikke alleene den afgaaende og ethvert andet Medlem; men endog en anseelig Mand uden for Sælskabet, naar han i et Møde forud dertil er bragt i Forslag. Naar Val skal skee,

¹ Her gengivet efter de i 1780 trykte Vedtægter.

anstilles først et Scrutinium ved skrevne Sedler, som kastes i en Skaal; hvorefter een af de to, som have haft de fleste Stemmer, i fornøden Fald, vælges ved ordentlig Votering med Stemme-Kassen.

§. 4.

Sælskabet fastsætter i dets første Vinter-Møde, hvad Dag og hvor ofte det vil samles; og vedholde Møderne saaledes fra 1. November til midt i Maj. De som hindres fra at møde, indsende deres skriftlige Undskyldning til Præsides eller Sekretæren. Denne bør i Protocollen indføre, hvo der har været tilstæde i Mødet og hvad der blev foretaget, paategne de oplæste eller indsendte Stykker og ellers anmelde, hvad siden sidste Møde maatte være indkommet eller passeret.

§. 5.

Medlemmerne vedtage, hver eengang aarlig, eller hvis andre uopsettelige Forretninger ikke skulde lade saa megen Tid, som dertil udfordredes, tilovers, da eengang i hver Præsidiis Tid at udarbejde et Stykke, for i Sælskabet enten af Forfatteren selv eller af Sekretæren ganske at oplæses eller og Resultaterne at berettes og siden i Sælskabets Skrifter at trykkes.

Nyttige, helst nye Opdagelser, eller nye Beviser for og Oplysninger om det allerede opdagede, blive især Arbeidernes Hensigt; Da det ikke saa meget er vidtløftige Afhandlinger, som nye Ting de ville trage efter at bringe for Lyset. Endskiønt enhver Forfatter egentlig er ansvarlig for sit eget Arbejde, saa venter og haaber dog enhver Forfatter med Rette af sine lærde Medlemmer al den Oplysning og Erindring, de maatte troe tienlig til Stykkets større Fuldkommenhed; da det er Sælskabets Hensigt med foreenede Kræfter at komme hinanden til Hielp, hver med sine Erfaringer og sin Indsigt. Saadanne Erindringer kan enten gøres ved mundtlig Samtale i Sælskabet, eller, om Forfatteren eller nogen af Medlemmerne heller ønskede det, skriftligen, ved at lade Stykket sendes om blant dem, som ville undersøge og prøve det; til hvilken Ende Stykket efter Oplæsningen leveres til Sekretæren. Dog forbindes ingen Autor at bruge slige Erindringer videre, end han selv til sit Arbejdes Fuldkommenhed agter tienligt. Sidst i April hvert Aar eller i det seeneste i første Vinter-Møde bliver det saavidt mueligt afgjort, i hvad Orden ethvert Medlem i den tilstundende Vinter kommer til at indgive eller oplæse sin Afhandling.

§. 6.

De hidtil vedtagne Præmier, nemlig en mathematisk, en fysisk og en historisk udsættes aarligen i det første Møde i Maj; og de efter Aarsfrist derom indkomne Afhandlinger bedømmes i det første Vinter-Møde derefter.

§. 7.

Da det er magtpaaliggende, at intet af det, som i Forsamlingerne foretages eller forefalder i Henseende til Præsidiis eller nye Medlemmers Val, eller de ind-

komne Priisskrifters Bedømmelse, rygtes uden for Sælskabet; saa vedtage samtlige Medlemmer og forbinde sig indbyrdes, at de i slige Tilfælde vil paa det nøieste iagttage den tilbørlige Tavshed.

Først i 1780 blev de nye Vedtægter trykt tilligemed et Tillæg, omfattende Vedtægter for Selskabets Regnskabsvæsen.

Fra Selskabets Oprettelse havde Hielmstierne, først som Sekretær og senere som Præsident, bestyret Selskabets Økonomi og besørget dets Regnskaber. Efter Hielmstiernes Død den 18. Juli 1780 blev alle Selskabets Obligationer, Regnskaber og øvrige Effekter ved en dertil valgt Kommission overdraget Selskabet. I den følgende Mødesæsons Begyndelse stillede den nyvalgte Præsident, B. W. Luxdorph, i Mødet 10. November 1780 Forslag om Nedsættelse af en Kommission for at fastsætte: »1) Hvorledes der bør forholdes med Selskabets Capitaler og øvrige effecter, 2) at foreslaae hvorledes Regnskabet skal forfattes, revideres og decideres, 3) bringe disse Poster i Form af Tillæg til Societetets statuta, som siden kand forelægges Selskabet til approbation.« Til Medlemmer af Kommissionen valgtes Præsidenten B. W. Luxdorph, Sekretæren C. F. Jacobi og Medlemmerne P. F. Suhm, J. Erichsen og Th. Bugge. Efter i nogle Møder at have gennemgaaet Hielmstiernes Bo afgav Kommissionen sin meget detaillerede Beretning til Selskabet, bl. a. indeholdende Forslag om Tillæg til Vedtægterne. Herom beretter Forhandlingsprotokollen for Mødet i Selskabet den 8. December 1780 følgende: »Derefter forelæste Secretairen den foretning, som af Commissionen, der var udnævnt for at reglere Societetets Pengesager, var forrettet, de deri anførte tillæg til Societetets vedtægter bleve approberede, samt besluttet at de skulde tilligemed de allerede vedtagne artikler trykkes og deraf et Exemplar til hvert medlem uddeeles.« I Mødet den 5. Januar 1781 havde Sekretæren de trykte Vedtægter med sig, og et Exemplar blev givet til hvert Medlem. Dette var Selskabets første trykte Vedtægter.

Det nye Tillæg til Vedtægterne af 1776 havde følgende Ordlyd:

[TILLÆG 1780 TIL SELSKABETS VEDTÆGTER 1776]¹

§. 8.

Sælskabet vil anskaffe sig en jernbeslaaet Kasse med tvende Laase, hvortil den eene Nøgel skal være i Præsidis, den anden i Sekreterens Gjemme. I denne Kasse skal forvares: a) Sælskabets Obligationer. b) Reede Penge. c) Medailler. d) Inventarier. e) Kongelige Ordres, hvoraf Copierne skal indføres i en Bog, som siden af Sekreteren skal vedligeholdes. f) Andre Documenter af Vigtighed. g) Reviderede og deciderede Regnskaber, som hvert tiende Aar kan udtages og under Forsegling i Archivet bevares.

¹ Her gengivet efter de i 1780 trykte Vedtægter.

*Paa Grund og i Følge af Hans
Kongelige Majestæts allernaadigste Be-
faling af 5. October 1774. og 18.
Januar 1776. bleve følgende Artikler
den 12. April 1776. i det Kongelige
Videnskabers Sælskab vedtagne.*

§. 1.

Ordentlig Votering skal skee ved en
Kugle, som lægges i en liden Kasse,
inddeelt i tvende Rom, hvoraf det ene be-

(2)

tyder

§. 9.

Sekreteren skal aflegge aarlig Regnskab beregnet fra 1. Januar til ultimo Decembris. Derudi skal først generaliter indføres hvergang Selskabets Obligationer og Gieldsbreve, med Forklaring paa Summerne, Renternes Beløb, Betalings Terminerne deraf og hvad Sikkerhed derfor er stillet. Dernæst indføres under Indtægten først Beholdningen fra det sidst aflagde Regnskab, og siden hvad der er indkommen, være sig Betaling for solgte Karter, Renter, Quartaler af Kongelige Gratificationer og Tilskudder eller hvad andet der indflyder i Kassen under de behørigte Datis. Under Udgiften anføres Lønningerne og andre staaende Udgifter til deres Quartaler; men andre Udgifter under de Datis, da de ere skeedte, alt geleidet med behørigte Quittinger.

Regnskaberne bør saaledes indrettes, at Udgifterne ved Kartevæsenet og andre langvarige, nu værende eller herefter kommende Entrepriser udføres for sig selv, saavel i Henseende til Indtægt som Udgift; paa det at Selskabet deraf altid kan erfare og ligesom med et Øiekast oversee, hvad derved tilsættes eller vindes; og i denne Henseende bliver det over Landmaalingen af den dertil beskikkede Bestyrer førende Regnskab at fremlegge som et Bilag til de Poster, som angaae de geographiske Udgifter i Sekreterens Regnskab.

§. 10.

Ligesom der nu er forfattet en nøiagtig Specification over Societetets Medailler, som Sekreteren for Fremtiden skal vedligeholde saa ofte nogen Afgang eller Tilgang skeer, saa bør Sekreteren forfatte ligeledes en rigtig Fortegnelse over Selskabets Bøger og øvrige betydelige Effecter, hvilken i Kassen kan glemmes og aarlig bliver at fortsætte. Ligeledes paaligger det Professor Bugge, eller den som i hans Sted kommer til at forestaae de geographiske Operationer, at forfatte en rigtig Fortegnelse over de originale Concept-Karter, de geographiske Instrumenter og deres Tilstand, som aarlig med Af- og Tilgangs Liste bør continueres, samt forsynes med Reede og Rigtighed, hvor og hos hvem hvert Slags Instrumenter ere beroende, alt til at bevares i Kisten efter §. 8. og til Selskabets Efterretning for Fremtiden.

§. 11.

Til at revidere Sekreterens Regnskaber vælges tvende bestandige Revisorer, til hvilke Sekreteren inden Januarii Maanedes Udgang skal indsende sine Regnskaber for det foregaaende Aar. Deres Forretning skal være tilendebragt i det seeneste inden en Maanedes Forløb, efterat Regnskaberne til dem ere indkomne. Hvor- efter de, saaledes reviderede, end videre fremsendes til Kasse-Commissionen til Decision.

§. 12.

Denne Kassa-Commission skal være bestandig, og bestaae foruden Præsiden af tre andre Medlemmer, som dertil vælges, og hvoraf ingen maae være enten

Societetets Regnskabsfører eller Revisor. Denne Commission skal: a) decidere Regnskaberne tre Uger efterat de til dem fra Revisorerne ere indkomne, og derfor i Societetets Navn quittere, hvilken deres Quittering skal være vedkommende fuldkommen décharge. b) Være paa Raad med Secreteren efter hans Forlangende i alle vigtige Tilfælde Selskabets Capitalers Omsætning vedkommende. c) Bestemme hvor mange reede Penge ved hvert Aars Regnskab maae bevares hos Secreteren og hvor mange i Societetets Kasse bør nedlægges. Saa ofte denne Commission er eenig i sine Beslutninger, behøves der ikke at andrage Sagen for Societetet, hvilket alleene bør skee i de Tilfælde, naar Secreteren ikke med dens Decisioner skulde finde sig fornøiet, eller og nogen Sag af den Vigtighed forefaldt, at Commissionen ikke tiltroede sig selv at vilde paa egen Haand afgjøre den; men saa ofte Commissionen er eenig og Secreteren intet har foretaget sig i Henseende til Selskabets Midlers Bestyrelse uden med deres Raad og Forevidende, bør han for videre Ansvar og Tiltale at være frie; da man deraf maae slutte, at al muelig Forsigtighed har været brugt.

I de hidtil gældende Vedtægter fandtes ingen Grænse for Antallet af Medlemmer i Selskabet. Sekretæren, C. F. Jacobi, stillede nu i Mødet 25. November 1785 Forslag om en Begrænsning i Antallet af udenlandske Medlemmer og Æresmedlemmer. »Societetet besluttede, at Forslaget skulde circulere; hvor af fulgte at alt Val maatte beroe indtil slig Lov var vedtaget eller forkastet. De nærværende vare alle enige derudi, at antallet skulde bestemmes; alle meente at 10 Æres medlemmer skulde være antallet; men af fremmede medlemmer meente nogle 20 andre 24 at burde være antallet.«

Efter at Sagen havde cirkuleret blandt de fraværende Medlemmer, blev det højeste Antal fastsat til 10 Æresmedlemmer og 20 udenlandske Medlemmer. Beslutning herom blev taget i Samlingen 2. December 1785.

I Efteraaret 1792 synes der fra visse Medlemmers Side at være fremkommet Ønske om at udvide og forstærke Selskabets Virksomhed. I Beretningen om Mødet 5. Oktober 1792 gav dette sig Udtryk i følgende Forslag:

»Besluttet for at sætte Selskabet i mere Virksomhed og Drift, at man vil samles hver Fredag; at man vil deele sig i 3 Klasser, Historisk, fysisk, mathematisk og i hver Klasse vælge en Formand, som berammer Møderne naar Klassen skal samles, hvori det dog skal staae enhver af Selskabet frit for at komme tilstede og yttre sine Tanker. Klassernes Hensigt skal være at overlegge og aftale saavel hvad Priismateriers Udsættelse og indkomne Stykkers Bedømelse, hver i sit Fag angaar, som hvad ellers til Klassen af Selskabet til Overveielse og Betænkningss Afgivelse maatte henses, paa det Selskabet derefter in plein kand endelig afgjøre og beslutte hvad saaledes i Klasserne er forberedt. Secretairen skal sende et Circulare til enhver for at tegne sig til hvad Klasse han vil henhøre, en kand være i flere Klasser tillige.«

Ved denne Klassesdeling tegnede 7 Medlemmer sig til den historiske Klasse, 5 til den matematiske og 15 til den fysiske, idet dog Bugge tegnede sig i to Klasser. I Mødet den 26. Oktober meddeltes det, at Præsidenten, A. P. Bernstorff, der kun sjældent overværede Selskabets Møder, intet havde imod hverken Klassesdelingen eller Nedsættelsen af en Lovkommission. Derefter besluttedes det at udsende Cirkulærer til skriftlig Votering af Medlemmerne om følgende Poster: »1) om de ville have nogen Forandring i Vedtægterne? 2) om de ansaae Forandring i Vedtægterne at være nødvendig da at udnævne af hver Klasse tvende Commissarier, saaat i alt af alle Klasser blev sex Commissarier til at igiennemgaae Vedtægterne, og fremlægge deres Betænkning eller Forslag til Selskabets nærmere Bedømmelse.« Cirkulærerne udgik til de tre Klasser, fra hvis Medlemmer flere Vota af Interesse blev modtaget. I det følgende skal refereres en Del deraf.

P. F. SUHM.

»Saavidt jeg erindrer er intet i Vedtægterne at forandre, undtagen om man skulde afskaffe det bestemte antal af ordinaire og extraordinaire lemmer, og antage saa mange man vilde. Da man er inddelt i classer, saa kunde den historiske maaskee vedtage at skrive aarlig 2 afhandlinger; jeg kan dog ei forbinde mig til nogen.«

A. G. CARSTENS.

»Som saa nær 80 Aar gammel og da desuagtet mine mange Embeds- og Commissions-Forretninger stedse vedvare, kan jeg endnu mindre end Herr Kammerherre Suhm fremdeles tage Deel i Selskabets lærde Arbejder. Ved at igiennemlæse vore trykte Vedtægter, finder jeg at af de i Aaret 1776 samtykkede Artikler neppe to iagttages. Mon det vilde gaae bedre med de nye Love?«

A. KALL.

»At kunde bidrage til Selskabets Hæder og Opkomst staaer ikke i min Magt. — — — Skulde S. T. Hr. Kammerh. Suhms Forslag blive antaget, og det altsaa blev en Pligt at levere aarlig 1 eller 2 Afhandlinger, skal jeg i Febr. indlevere en liden Afhandling — — —.«

H. TRESCHOW.

»Jeg troer, at det er bedre at haandhæve de Vedtægter, som man har, end at giøre nye. Imidlertid synes det nu, da Sagen er kommen i Bevægelse, sikkrest at undersøge ved den foreslagne Commission, hvorvidt denne Forandring er fornøden, eller af Commissariernes indgivne Forslag Selv at dømme om Forandringens Fornødenhed.«

S. THORLACIUS.

»De i Aaret 1780 trykte Vedtægter, / thi ældre eller andre haver jeg icke/, synes meere at trænge til en frivillig Efterlevelse, end Forandring. Dog kunde den af Hr. KammerH. Suhm foreslagne Post om fleere Lemmers Antagelse giøre sin Nytte. I Hen-

seende til Medlemmernes Pligt til at skrive og læse i Selskabet, var det vel best, at sligt ved Circulaire, eller en dertil bestemt Forsamling inden Aprils Udgang blev afgjort, hvem der i følgende Vinter ville eller kunde forbindes dertil.«

TH. BUGGE.

»Dersom nogen Forandring i Lovene eller Vedtægterne skulde være nødvendig, saa anseer jeg det fornemlig at være følgende: at en hver af Selskabets ordentlige Medlemmer i det mindste hver tredie Aar bør indsende en Afhandling; da han i manglende Fald ansees, som udgaaende af Selskabet; dog er den derfor befriet som til Selskabet allerede har leveret i det mindste 6 Afhandlinger.«

E. W. STIBOLT.

»Ganske og aldeles fraraader jeg at foreslaae saadanne Baand som kan støde and imod den delicatessen, man skylder sine medlemmer. i hensyn hertil er jeg ikke fuldkommen enig med Hr. Professor Bugges Forslag, thi jeg sætter forud at et hvert medlem har nærværende vedtægter for øyne om mueligt at indlevere en afhandling hvert aar, men Svaghed Alderdom Reyser, Embeds forretninger o. s. v. kan lægge saadanne forhindringer i vejen som kunde giøre det umuelig med den bæste villie at opfylde en saadan bestæmt foreskrevet lov i hvor moderat den end kunde synes at være fremsat i hendseende til tiiden, desuden forekommer det mig at slige baand letteligen afføder ulyst da tanken allene ikke er eller kan være behagelig hvad endten for nærværende eller tilkommende.«

O. FABRICIUS.

»Det er ønskeligt at have gode Vedtægter, men ønskeligere at faae gode Vedtægter overholdne, thi hvad nytter ellers de beste Vedtægter. De gamle Vedtægter kunne maaskee trænge til Forbedring eller Tilsætning, og det er nyttigt, at visse udvalgte Commissarier anstille undersøgning herom. Men, ligesom de gamle Vedtægter icke i alt ere blevne efterfulgte, saa var det og mueligt at slig Efterladenhed kunde finde sted med de nye forehavende. Derfor mener jeg, det og bør blive et maal for Commissariernes Bestræbelser, at udfinde Midler til Vedtægternes Overholdelse, for at befordre Virksomhed i Selskabet.«

I Mødet 1. Marts 1793 valgtes følgende til Medlemmer af Lovkommissionen: A. Kall, G. J. Thorkelin, J. N. Tetens, Th. Bugge, A. W. Hauch og O. Fabricius¹. Om Forhandlingerne indenfor Kommissionen haves ingen Oplysninger. Først efter næsten et Aars Forløb indsendte Kommissionen sit Forslag² med en Følgeskrivelse af 3. Januar 1794:

»I Følge det Kongelige Videnskabernes Selskabs Befaling, fremlægge vi underskrevne herved et Udkast til de hidindtil brugte Vedtægters Forandring. Det har

¹ Det bemærkes, at Sekretæren, C. F. Jacobi, ikke var Medlem af Lovkommissionen.

² Forslaget var ikke underskrevet af J. N. Tetens.

syntes os underskrevne, som om Selskabets Formaal herved, mere sigtede til Vedtægternes Forbedring end som til deres aldeles Forandring. Af den Aarsag have vi stedse ved vort Arbeide lagt hine til Grund, og ey tilføjet disse uden det os mest nødvendigt synende. Saaledes anføre vi af det fra de gamle Vedtægter beholdte ey andet her end den 8de Artikel; forventende ikke destomindre, at Selskabets nu værende Præsident ikke mindre fremdeles, end hidindtil, vedbliver Selskabets Bestyrelse, da vi ere fuldkommen overbeviiste, at Commissionens her yttrede Ønske ogsaa udgjør Selskabets. Vi ønske i øvrigt at dette vort Udkast til Vedtægternes Forandring maatte finde det Kongelige Videnskabers Selskabs Biefald, da saadant eene og allene har været vore Bestræbelsers Formaal.«

Selv om Lovkommissionen havde forsøgt at holde det nye Forslag saa tæt som muligt til de ældre Vedtægter fra 1776 og 1780, fandtes der dog i Forslaget meget væsentlige Ændringer, som yderligere forøgedes, før de nye Vedtægter forelaa trykt i 1796.

Med Lovforslaget af 1794 og den i 1796 vedtagne Lov indførtes faktisk en Række Nydannelser af fundamental Karakter i Selskabets Struktur, som senere Tidens Vedtægtsændringer kun i ringe Grad har berørt, men kun udbygget.

Nedenfor skal blot anføres de væsentligste Tilføjelser, fra Vedtægterne 1776—80 til Vedtægterne 1796 med Forslaget 1794 som Mellemed.

Forslagets § 1 gav Bestemmelser om Inddeling i *Klasser*, en historisk, en matematisk og en fysisk (Vedt. 1796 føjede hertil en filosofisk Klasse samt Bestemmelser om *Valg af Klasseformænd*).

§ 2: et nyt Forslag om *Optagelse af Medlemmer*, skriftlig Indstilling til Klasserne.

§ 4: Forslag om *Møder hver Fredag*, medens de hidtil havde været afholdt efter nærmere Beslutning. (I Vedtægter 1796 fastsattes Møder til 1. og 3. Fredag i Maa-neden). Forslaget indeholdt desuden Bestemmelse om *Gæster* ved Møderne.

§ 6: Bestemmelser om Optagelse af *Afhandlinger af Ikke-Medlemmer* i Publikationerne.

§ 9: *Valg af Æresmedlemmer*

§ 10: *Prisoppgaver for Legaterne*. (I Vedtægter 1796 tillige Opgaver fra *den filosofiske Klasse*.)

§ 12: *Valg af Sekretær* og Bestemmelser om hans Virksomhed.

§ 13: Sekretæren som Kasserer og Regnskabsfører. (I Vedtægter 1796 overdrages Regnskabet til en særlig *Kasserer*.)

Der skulde endnu gaa eet helt Aar, inden Lovkommissionens Forslag kom til Selskabets Kundskab. Aarsagen dertil var hovedsagelig Selskabets Husvildhed efter Christiansborg Slots Brand den 26. Februar 1794. Men desuden finder man i et Brev af 6. Februar 1794 fra C. F. Jacobi til Præsidenten, A. P. Bernstorff, følgende Omtale af Forslaget: »Endnu har jeg ikke sendt Lov Commissariernes project i Circulation; jeg har nemlig foresadt mig at geleide deris Forslag med mine Anmærkninger, da jeg ikke har overværet deris deliberationer, uagtet jeg havde tilbudt mig

og virkelig var tilstede ved Begyndelsen af deris første Samling, men kunde ikke med Anstændighed obtrudere mig. Men jeg har formedelst Embeds Forretninger opsadt dette til Høyesterets nær forestaaende 14 Dages Ferier; og troer ikke, at det haster dermed, da Commission har havt trefierdingaar til dette i sig selv korte og maaske ikke i alle Henseender saa heldige Udkast.«

I Brev af 1. Januar 1795 til Præsidenten skrev C. F. Jacobi i Anledning af det forestaaende Møde i Selskabet den 2. Januar følgende:

»J Henseende til de nye Love tænker jeg at burde foreslaae

1) Hvor stor pluralitet der hører til at forandre en Vedtægt og at gjøre en nye. Da der til at vælge et Medlem udkræves to tredie deele for ikke at obtrudere Selskabet en det ubehagelig person, saa meener jeg den saame i det mindste fordres for ikke at paanøde det en nye Lov.

2) Hvorledes pluraliteten skal udfindes til hvad Tid og paa hvad Maade skal om Lovene debatteres?

Commission har udarbeidet et ganske nyt Udkast, hvori nyt og gammelt er sadt blant hinanden i en nye Orden. mig synes at de nye Artikler, saavel som Forandring og Tilsætning i de gamle burde Tid efter anden i de ugentlige Møder af Secretairen efter overleg med Commissionen foretages, og efter haanden som nogle artikler bleve vedtagne strax som Vedtægter sættes i udøvelse. naar da ingen af Selskabet havde flere Forslag at gjøre kunde det altid være tids nok at bringe saavel de nye som de gamle vedblevne og de forandrede i en anden Stiil og Orden om man fandt det da fornødent og passende. Man skal jo ikke forhaste sig med at gjøre Love; naar Lysten til at virke er der, gaar Tingene af sig selv; naar den fattes, vil de nye Love lidet hielpe. og hvortil den grille at gjøre noget aliter, naar det ikke skeer melius? — men det er nu saa Tidernes Smag —.«

I Samlingen den 2. Januar 1795 forelagde C. F. Jacobi sit Forslag »og anmeldte Aarsagen hvorfor det fra Lov Commissionen indkomne Forslag hidtil havde henlagt«. Men i Stedet for at det, som Jacobi havde ønsket det, skulde være Sekretæren, der forelagde Selskabet det nye Forslag, besluttedes det at lade det bero med Sekretærens Spørgsmaal, indtil Lovkommissionens Forslag havde cirkuleret til alle Medlemmerne. Dette sidste blev derefter rundsendt, og der indkaldtes til Forhandling derom i Møde den 20. Februar s. A. I dette Møde besluttedes 1) at Pluralitet var nok for Antagelse af de nye Vedtægter, 2) at Forslaget og den deri brugte Orden, men ikke de gamle Love, skulde følges for at udfinde Pluraliteten i Henseende til det nye Vedtægtsforslag og 3) at yderligere Ændringsforslag skulde indsendes snarest, saaledes at den endelige Vedtagelse kunde finde Sted den 20. Marts.

Blandt de Erindringer til Lovkommissionens Forslag, som herefter indkom, var især et meget udførligt Indlæg fra Sekretæren, dateret 6. Marts 1795, idet han som før nævnt ikke havde haft Adgang til Deltagelse i Kommissionens Arbejde. Under Henvisning til sine mange andre Embeder og sin Svaghed, men tillige sikkert med Følelse af Tilsidesættelse, havde C. F. Jacobi da allerede faa Dage i Forvejen med-

delt Selskabet, at han ønskede at træde tilbage som Sekretær, men at beholde Stillingen som Kasserer. Ikke mindst med dette som Baggrund er C. F. Jacobis Bemærkninger af særlig Interesse, og der skal i det følgende refereres nogle deraf i Tilknytning til Lovkommissionens Forslag.

Forslag § 2: »Ethvert Medlem af nogen af disse tre Classer er berettiget at foreslaa Medlemmer . . .«

JACOBI: »Tillegget. *af nogen af disse tre klasser.* synes overflødig, med mindre det skal sigte til at udelukke Præsidenten og Secretairen fra at gjøre Forslag paa Medlemmer, men dette er ganske stridende mod Rescriptet af 5 Oct 1774 dets klare Ord.«¹

Forslag § 4, at Møder holdes hveranden Fredag.

JACOBI: »Her fastsættes som Lov, at Sælskabet ikkun vil samles hver anden uge. Rescriptet af 1774 siger udtrykkelig at Møderne skal holdes ugentlig. Bekommer Sælskabet flere Medlemmer og vorder det sadt i den tilsigtede større Virksomhed kand vel Møderne holdes ugentlig. Fordi dette ikke kandskee i dette Øyeblik bør det derfor sættes i Vedtægterne? og er det ikke bedre at lade Tiden hvortil Møderne skal holdes in suspenso saaledes som det er i de gamle Vedtægter § 4.«

Forslag §§ 12 og 13 om Sekretær og Kasserer.

JACOBI: »Ved disse tvende Poster maae jeg anmærke i almindelighed, a, at Sælskabet neppe er berettiget ved en Lov at bestemme hvorledes med disse Embeders Besættelse i sin Tid skal forholdes uden med den Bestemelse *efter nærmere forventende Kongel. allernaadigst confirmation.* Forslag til en Kasserer og Secretaire kand sælskabet gjøre hvilket formodentlig bliver fulgt, men ved sit Val at bortgive Embederne kand de det? saavit kand Tilladelsen om at gjøre Statuta der indeholdes i Resc: 5 Januar 1774 ikke strække sig. LovComissionen som har havt dette Rescript fra mig communiceret synes selv at have indseet at denne Tilladelse ikke strækker sig til deslige Embeders Bortgivelse ved i § 8 at føye til i andledning af Præsidentvalet *at Kongen har tilladt Sælskabet dette;* Rescriptet selv viser og at Kongen ved at beskikke mig ikke har overladt den Ret til Sælskabet, det foreslog allene og Kongen beskikkede.

b, det er meget vigtigt, at Secretairens og Kassererens Pligter ere adskildte. jeg troer ogsaa at det var best at begge Embeder bleve adskildte thi til at være Secretaire og Kasserer udfordres ganske forskiellige Egenskaber, som maaeskee sielden findes samlede; og naar man seer formeget paa det Eene Embedes gode Forvaltning kand man let glemme det andet.«

¹ Hverken den fungerende Præsident eller Sekretær var da Medlemmer af Selskabet.

Forslag § 15 om Kassekommissionen.

JACOBI: »Selskabet bør efter min Formening ikke afgive sig med Pengeomsætning, Panters opsigelser etc. det er kun at dække Kassen og Cassa Commissarierne og derved at svække Responsabiliteten. de som skal udsætte Penge maae bruge forordningsmessig forsigtighed eller staae til ansvar for culpa levissima. et Selskab som ikke altid er samlet in corpore eller kand blive det, hvor altsaa nogle faae tilstedeværende forestille Selskabet bør ikke afgive sig dermed. den Jndretning er nye at Kasse Commissionen skal bestyre Selskabets Pengevæsen, forslaget dertil er gudskeelov ikke foranlediget ved nogen nu befindtlig usikkerhed, hvilket strax og umodsigelig bevises dermed, at alle Selskabets Debitorer ere enten Kongen eller det Asiatiske Compagnie eller den almindelige Enkekasse. Jeg kand dog intet have derimod, da derved opnaaes større Sikkerhed. naar allene til de Ord, *Capitalers Udsætning og opsigelse besørger denne samme Commission*: tilføyes: *dog at herom intet delibereres eller beslattes uden Casserens forevidende og Overværelse*; samt at det udtrykkelig fastsættes at Casseren *skal høres* i Commissionen, naar nye udgifter undersøges.«

Sekretærens »Erindringer« sluttede saaledes:

»Sluttelig anmærker jeg, 1) at Aarsagen hvor for jeg omsender disse Erindringer er, at Lov Revisions Commissionen har ikke troet at burde kalde mig til deres Deliberationer, at den ikke efter at have udarbeidet sit Forslag har fundet passende at høre min Mening, skiont adskillige Poster umiddelbar angaar mit Embeds Førelse; at det i Samlingen den 20 Februar er nægtet mig at sende mine Erindringer til Lov Commissionen for ikke at forsømme Tiden; men jeg [blev] henvist at omsende mine anmerkning til Selskabet saaledes som nu skeer. 2) at jeg ikke har været enig i den Beslutning, at pluraliteten er nok til at giøre Love; til Forstaaelse heraf samt af det jeg ved 15de post har erindret giver jeg herved afskrift af 2de poster i Rescriptet 5 oct. 1774. der har været Lov Commissionen forelagt.«

(Herefter følger Afskrift af Reskriptets §§ 7 og 10, se S. 122—123. Den sidste Sætning i § 10 e er stærkt understreget af Jacobi.)

Foruden C. F. Jacobis Erindringer indkom ogsaa nogle Anmærkninger fra H. Treschow, der sigtede paa Forslagets § 4 om Konsekvenserne af at indføre Gæster i Selskabets Møder og paa § 7 om det betænkelige ved at diskutere de holdte Foredrag under selve Møderne. Endvidere havde N. Morville knyttet nogle Bemærkninger til Forslaget, hvoriblandt kun skal nævnes det ønskelige i at begrænse Antallet af indlandske Medlemmer »f: ex: som i Berlin til 40«. Paa Spørgsmaal om, hvorledes Selskabet skulde forholde sig ved Sekretærens Fraværelse, fremførte Morville Tanken om at have to Sekretærer med særskilte Forretninger ligesom i det Svenske Videnskabernes Selskab.

Samme Dag, som C. F. Jacobis Erindringer var dateret, 6. Marts 1795, besluttede Selskabet at sætte alle de indkomne Bemærkninger til Lovforslaget i Cirkulation.

I Mødeprotokollen tilføjes derefter: »Saa foreviste han [Jacobi] og hans Forslag til Secretaire Embedets Forretningers Deeling, som af de samtlige Herrer Medlemmer var bifaldt, og vilde nu derpaa søge hans Kongelige Majestets allernaadigste confirmation.«

Mødeprotokollen for det følgende Møde, den 20. Marts 1795, førtes af den i C. F. Jacobis Forslag nævnte og ved Cirkulære valgte nye Sekretær, P. C. Abildgaard, og Jacobi synes ikke at have overværet den Række Møder, i hvilke Lovkommissionens Forslag nu behandlede. I fire Møder i Marts og April blev Forslaget og de dertil gjorte Bemærkninger, ikke mindst Jacobis udførlige Indlæg, gennemgaaet og sammenarbejdet. Behandlingen laa formodentlig stille i Sommertiden, hvor ingen Møder holdtes. Men før Sagen igen blev taget op i Selskabets Møder, var endnu et vægtigt Bidrag til Drøftelsen indgaaet i November 1795, denne Gang fra Præsidenten, A. P. BERNSTORFF. I det følgende skal refereres de vigtigste af hans Bemærkninger.

»ALLGEMEINE ANMERKUNGEN

- 1 § Wer izt weder zur mathematischen noch physischen Classe gezählet werden kann, wird zur historischen gerechnet. — Hierinn liegt etwas unschickliches, so durch keine Neben Betrachtungen, so nur Auswege sind, in seiner Natur verändert werden kann. Es kömmt mir also vor, dass nach dem Beispiele von andern Societäten, auch eine Classe der schönen Wissenschaften seyn sollte; worin solche Männer als Moldenhawer, Treschow, Thorlacius etc. ihren natürlichen Platz finden würden; Auch würde diese überhaupt den Cirkel auf eine vortheilhafte Weise erweitern in Ansehung der Aufgaben etc.
- 2 § Dass jedes Mitglied bey jeder Versammlung zwey Freunde mit sich nehmen könne, scheint mir weder dem Raume in unserm Versamlungs Zimmer, noch der Natur der Sache angemessen, da als dann weder nach dem 11. §. das Geheimniss, noch nach dem 7. §. die freundschaftliche Erörterung Statt finden kann. Auf der andere Seite scheint es mir aber auch billig, anständig, und dem Gebrauche anderer Societäten gemäss, dass wenn sich hier fremde Gelehrte, und insonderheit solche, die Mitglieder anderer gelehrten Gesellschaften sind, befinden, diese von einem unserer Mitglieder eingeführt werden könnten. Dieser würde es dem p. t. Secretario zu melden haben, welcher als dann der Gesellschaft beym Ansagen davon Nachricht zu geben haben würde. Der Fremde würde dann am Tische bey demjenigen der ihn begleitet, seinen Sitz finden.
- 10 § In Ansehung der Preisaufgaben ist noch manches unbestimmt; als z. B.: Ob, und wie lange sie, falls sie nicht hinreichend beantwortet sind, erneuert werden können? Ob, wie izt geschieht, die älteren, welche nicht beantwortet worden, nicht nach einer gewissen Zahl von Jahren wieder hervorgezogen werden können? Ob nicht eine von einer fremden Societät vorher bestimmte aber nicht beantwortete Aufgabe adoptiert werden könne? Ob unter den historischen Fragen auch nicht philosophische, so auf die Geschichte Bezug haben, als z. B. Bestimmung der Wahrscheinlichkeit so Ge-

schichte in Bezug auf Publicität verdient etc., statt finden können? — Es ist einleuchtend dass viele Gründe, als der Geschmack der Zeit, gegenwärtige Lieblings-Wissenschaften oder Themata, neue Aufklärung, Mangel an vaterländischen historischen Aufgaben, hier in Betrachtung kommen müssen.

Vielleicht verdient dieses in den neuen Regeln näher bestimmt zu werden.

BESONDERE BEMERKUNGEN

Das officium eines Secretärs und eines Cassirers sind gar keine correlata; nur 13 §
dass das Erstere das andere nicht ausschliessen muss. Sie erfodern ganz andere Fähigkeiten, und setzen mehrentheils andere Lagen und Fähigkeiten voraus. Auch deucht es mich dass das Amt eines Cassirers permanent seyn müsse, welches das Secretariat nicht ist; Alle Schwierigkeiten werden gehoben, wenn die beiden officia als völlig getrennt und unabhängig erklärt werden.

Die Ursache warum nicht wie bisher der Präsident den Schlüssel behalten sollte, 15 §
sehe ich nicht ein¹; wenigstens ist die bisherige Einrichtung der Analogie aller mir bekannten Anordnungen dieser Art, und wenn ich nicht sehr irre, der Natur der Sache vollkommen gemäss. Das Alter gibt hier nicht allein keinen Vorzug, sondern das *höhere* vielleicht Gelegenheit zu einer nicht ungegründeten Einwendung.

Die Regel dass Jedes von den gewöhnlichen Mitgliedern alle zwey Jahre eine 5 §
Abhandlung lesen müsse, verdient allen Beifall, und gehört zu dem *Allgemeinen Besten* der Societät. Sollte Einer annehmliche Entschuldigungen vorzubringen haben, so müsste er sie schriftlich anzeigen; und je mehr Schwierigkeiten hierin Einer findet, je grösser ist die Achtung für seine Arbeit. Dagegen schiene es mir rathsamer fremde 6 §
Arbeiten nicht lesen, sondern blos circulieren zu lassen, da ein Theil der Ursachen der öffentlichen Vorlesung bey Abwesenheit des Verfassers wegfällt, derselbe sich auch gegen keine Einwürfe vertheidigen kann.

Ist es würrklich nützlich, gleich beym Antritt eine Schrift einsenden oder ablesen 3 §
zu müssen? Der Fremde wird nicht nach dieser Schrift, sondern wegen seiner zuvor bekannten Arbeiten gewählt, und selbst diese besondere Arbeit, wenn sie nicht gefiele, kann seinen vorigen entscheidenden Ruf nicht schmählern. Von Einheimischen werden auch nur solche gewählt, die schon öffentliche Proben abgelegt haben; es muss ihnen angenehmer seyn erst als dann zu lesen, wenn sie mit der Gesellschaft bekannter sind; es kann öfters wider ihren Willen und ohne ihre Schuld ihre Aufnahme verzögern; nur müssen sie sich verpflichten innerhalb Jahresfrist ihren Beitrag zu liefern.«

De af Præsidenten gjorte Bemærkninger medførte en fornyet Drøftelse i Mødet 20. November 1795, ved hvilken der blev taget Beslutning om en Del Hovedpunkter i Vedtægtsforslaget. Den langvarige Behandling i Selskabet var dermed afsluttet, og

¹ Vedt. 1780 § 8 S. 130.

under 22. December 1795 indgav Præsidenten en Forestilling herom til Kongen. Den første Del af denne, der vedrørte Selskabets Formaals, havde følgende Ordlyd¹:

»Ved Allernaadigst Rescript til det Danske Videnskabernes Selskab af 5te Octob. 1774 haver Deres Mayestet i dette Rescripts 2^{den} Post paalagd Selskabets Præses, at opmuntre Medlemmerne til aarligen at give nyttige lærde Afhandlinger i *alle Videnskaber*.

Men i den 6te Post af samme Rescript befales, at naar Antallet af Selskabets Medlemmer det tillader, skulle de inddeeles i visse Klasser, nemlig i den Historiske, Mathematiske og Physiske. —

Selskabet har og nu i Overensstemmelse med den 7de Post i dette Rescript, som tillader samme selv at fastsætte og forandre dets Statuta, forfattet et nyt Reglement eller Samling af Vedtægter, og derudi tillige bestemt Medlemmernes Inddeling i Klasser. Ved denne Leilighed er det bleven bemærket, at uagtet det Kongl. Rescripts 2^{den} Post gav fuldkommen Anledning til at indlemme Mænd af alle Videnskaber i Selskabet, saa ere dog de egentlige Philosophiske Videnskaber eller den saakaldte *Speculative Philosophie* hidtil bleven anseet som Selskabet uvedkommende, hvilket formodentligen er foranlediget deraf, at forbenævnte 6te Post af Rescriptet allene nævner Historie, Mathematik og Physik. — Selskabet ønskede til dets Fuldstændighed at den Speculative Philosophie, som i de senere Tider har faaet saa megen Vigtighed og saa almindelig Indflydelse, maatte tilføyes de tre andre forbenævnte Hoved-Videnskaber, som skulle være dets Formaal; men da de Philosophiske Videnskaber i det Kongelige Rescript ikke ere bestemt nævnedes saa har det ikke voved at gjøre dette Tillæg uden at have dertil Deres Mayestets Allernaadigste Biefald. —

Det indstiller derfor Allerunderdanigst: at det maatte tillades Selskabet at bestemme i dets nye Vedtægter en Klasse for den Speculative Philosophie og udsætte aarlige Priis-Spørgsmaale i denne Videnskab, ligesom i Historien, Mathematiken og Physiken. —«

Den anden Del af Forestillingen til Kongen omhandlede Delingen af Sekretariatet mellem Jacobi og Abildgaard (jvfr. Afsnit om Sekretær).

Allerede den følgende Dag, den 23. December 1795, modtoges den kongelige Tilladelse til den foreslaaede Klassesdeling.

Den 8. Januar 1796 beordrede Selskabet Sekretæren P. C. Abildgaard at lade de vedtagne Love trykke, og i Mødet 5. Februar s. A. blev de trykte Love uddelt til Medlemmerne, og det besluttedes, »at de fra nu af skulde gielde som Regel«.

¹ Efter Original i Arkivet med Kongens Paategning.

SELSKABETS VEDTÆGTER, 1796¹

For saa meget bedre at opfylde de Pligter, hvilke saavel den Høysalige Stifter, som ogsaa vor allernaadigste Konge ved Rescriptet af 5te Octob 1774, har paalagt det Kongelige Danske Videnskabers Selskab, ved lærde og tjenlige Afhandlingers Udarbeidelse, eller paa andre Maader fremdeeles at kunde saa meget vissere befordre de anbefalede Videnskabers Fremgang og sammes practiske Anvendelse; har bemeldte Kongelige Videnskabers Selskab ladet sig, ved en dertil udvalgt Lov-Commission, foreslaae følgende Vedtægter, som Selskabet in pleno har overvejet, og tilføyet hvad samme til Hensigtens Fremme fandt passende og tjenligt.

Art: 1.

Selskabet har i overensstemmelse med Hans Mayestets allernaadigste Resolution af 23 Dec. 1795 bestemt de Historiske Mathematiske og Physiske Videnskaber, samt den speculative Philosophie til Formaal for dets Handlinger, og vedtaget at inddeele sine ordentlige Medlemmer i fire Klasser, en for Historien, en for Mathematiken, en for Physiken, og en for den speculative Philosophie, som hver igien haver sin Formand. Klassernes Formænd vælges hver af sin Klasse hver tredie Aar. Et Medlem kan være i flere Klasser, efter selv valgt Bestemmelse. Til enhver af disse Klasser ønsker det sig, og antager som Medlemmer saadanne saavel indenrigske som udenlandske Videnskabs Mænd, hvis Medvirkning og lærde Bidrag, kunde tjene til at forskaffe Selskabet og dets Skrivter Hæder og Anseelse.

Art: 2.

Et hvert Medlem er berettiget til at foreslaae Ordentlige Medlemmer, men Forslaget skal skee skriftlig, og først til vedkommende Klasse. Den som foreslaaes maa enten allerede være ved lærde Arbejder, som kunde henføres til de Videnskaber, der tjener Selskabet til Formaal, fordeelagtig og nøye bekjendt for den Klasse hvortil han efter sin Videnskab henhører, eller og maa den i Forslag bragte, indsende en Afhandling, som af Hans Proponent forelægges den Klasse, til hvis Bedømmelse den nærmest maatte henhøre, og kan i sidste Tilfælde intet Forslag eller Votering om Hans Antagelse finde Sted i Selskabets Forsamlinger, forinden bemeldte Afhandling har fundet Klassens Bifald som da foreslaaer Ham.

Art: 3.

Forinden nogen til Medlem antages, maa han først bringes i Forslag i et Møde, og i det næst følgende Møde bliver ved Stemme Kassen afgjort, om Han skal antages eller ikke. Naar $\frac{1}{3}$ deel af de Voterende er imod Antagelsen, hindres den, og kan da samme Mand ey igjen foreslaaes førend efter 2 Aars Forløb. De Medlemmer, som ikke bivaane det Møde, hvori Forslaget skeer, erholde ved Secre-

¹ Der findes intet trykt Eksemplar af Vedt. 1796 i Selskabets Arkiv. Den her trykte Tekst er i Overensstemmelse med det vedtagne Manuskript.

tairen Efterretning om det forestaaende Valg, og naar nogen Medlem da ikke selv kan indfinde sig, staaer det Ham frit, at indsende sin Stemme skriftlig til Secretairen. Vælges den i Forslag bragte Lærde til ordentlig Medlem, og han ikke allerede har indsendt en Afhandling, som har fundet vedkommende Klasses Biefald, saa forpligtes Han til inden et Aars Udgang, at give til Selskabet en Afhandling som kan indrykkes i dets Skrifter. Denne Forpligtelse indføres i det trykte Brev, som underskrevet af Secretairen bekiendtgjør den Valgte hans Antagelse.

Art: 4.

Selskabets Møder holdes fra hvert Aars Novemb. Maanedes Begyndelse til midt i Maii ugentlig hver Fredag, naar dets Forretninger det udfordrer. Ethvert ordentligt Medlem kan i disse Møder indføre tvende Venner, som bivaane Afhandlingernes Forelæsning men ikke Selskabets Deliberationer Valg o: s: v:; dog bør de indførte Fremmedes Navne forud meldes Secretairen, som forelægger Præsidenten samme tilligemed den Medlems Navn, som indfører de Fremmede.

Art: 5.

De ordentlige indenlandske saavel nærværende som fraværende Medlemmer vedtage at enhver, saavidt Mueligheden det tillader, eengang i en Tid af 2de Aar udarbejder og oplæser eller indsender en Afhandling, som i blandt Selskabets Skrifter trykkes, og ey nogen andensteds forhen uden Selskabets Tilladelse maa bekjendtgjøres. Dog undtages herfra de Medlemmer, som allerede til Selskabet have indleveret 6 Afhandlinger, uagtet det ikke mindre vil blive Selskabet behageligt, om saadanne Medlemmer fremdeles oftere vil hædre det ved flere deslige Arbejder. Af de Afhandlinger som hver Gang forelæses, bliver Hoved-Jndholdet saaledes som det af Forfatteren skriftlig meddeeles Secretairen, strax derpaa i de lærde Efterretninger bekjendtgjort.

Art: 6.

Før Vinter-Møderne begynde, aftales, og strax i et af de første Møder bestemmes, hvilke Medlemmer og til hvad Tid de paatage sig at oplæse de Selskabet tiltænkte Afhandlinger. Foruden disse Selskabets egne Medlemmers Afhandlinger og saadanne Afhandlinger for hvilke Forfatteren antages til Medlem imodtager samme ogsaa med Fornøyelse Afhandlinger af Lærde uden for Selskabet og naar de af vedkommende Klasse ere befundne passende til at kunde indrykkes iblandt Selskabets Skrifter, omsendes de til Gjennemlæsning af de øvrige Selskabets Medlemmer, og Forfatteren tilstilles Selskabets Priis Medaille i Sølv til et Agtelses Tegn.

Art: 7.

Nyttige, helst nye Opdagelser; eller nye Beviiser for, og Oplysninger om det allerede opdagede, blive i sær Arbejdernes Hensigt; da det ikke saa meget er vidtløftige Afhandlinger, som ubekjendte eller ey tilstrækkelig undersøgte Ting de

ville tragte efter at bringe for Lyset. Endskjønt enhver Forfatter egentlig er ansvarlig for sit eget Arbejde; saa venter og haaber han dog med Rette af sine Lærde Medarbejdere al den Oplysning de maatte kunde give og som kunde bidrage til hans Afhandlings større Fuldkommenhed, da det er Selskabets Hensigt med foreenede Kræfter at komme hinanden til Hjælp med samlede Erfaringer og Indsigter. Saadanne Oplysninger kan meddeles ved mundtlig Samtale i Selskabet, medmindre Forfatteren hellere ønskede det skriftligen; dog forbindes ingen Forfatter til at bruge af slige ham meddeelte Oplysninger mere end hvad han selv til sit Arbejds Fuldkomnethed agter tjenligt.

Art: 8.

Til at føre Ordet til Selskabet, bestyre dets Møder, underskrive dets aabne Breve og ved sin Stemme at gjøre Udslaget, naar Stemmerne ere lige, har Hans Mayst tilladt Selskabet selv at maatte udvælge sig en Præsident. Han udvælges hvert andet Aar i det sidste Møde i April, men begynder ikke Præsidents Forretningerne, førend det første Vinter Møde derefter, til hvilken Tid den afgaaende bestyrer alt. Til Præsident kan vælges saavel den afgaaende som enhver anden Mand af udmærket Talent og Kundskaber, og som er boesiddende i Kiøbenhavn. Ved Valget anstilles først et Scrutinium ved skrevne Sedler, hvorefter een af de to, som ved Scrutinium erholder de fleeste Stemmer, siden ved nyt Valg udvælges. Paa samme Maade vælges Selskabets Secretair og øvrige Embedsmænd og til disse Valg skeer Forslaget af Secretairen i det første Møde i Maii Maaned, naar ikke Dødsfald eller andre Aarsager gjør det nødvendigt til anden Tid. I Tilfælde at en Præsident ey selv kan bivaane et Møde, paatager den ældste af tilstædeværende Medlemmer sig hans Forretninger.

Art: 9.

Foruden de ordentlige Medlemmer forbeholder Selskabet sig at vælge Æres Medlemmer, hvis Antal ey lettelig maa overskride 10. — Til Æres Medlemmer vælger Selskabet saadanne Mænd, som uden at være egentlige Videnskabs Mænd, dog ere Elskere og Kjendere af Videnskaber, og tillige ved deres Stilling, Embede eller Formue kunde fortrinligen være virksomme til at udføre og practisk at anvende Videnskaberne i Statens offentlige Jndretninger, Selskabet kan og vælge udenlandske Æres Medlemmer. Forslaget til Jndenlandske og udenlandske Æres Medlemmer kan skee af ethvert Medlem, og gaaer ikke til nogen Klasses Betænkning; men Valget bestemmes i næstfølgende Møde ved to tredie deele bejaende Stemmer. Ligeledes vælges andre udenlandske Medlemmer, hvortil ey maa foreslaaes uden bekjendte og ved videnskabelige Arbejder udmærkede Mænd. Forslaget og Valget skeer paa samme Maade, som ved de ordentlige Medlemmer.

Art: 10.

Selskabet udsætter aarligen ved dets første Møde i Maii Maaned Priisspørgsmaale til Besvarelse i Mathematik, Physik, Historie og speculativ Philosophie,

for de sædvanlige Præmier, saa og de Spørgsmaale, som for de til Selskabets Bestyrelse og Uddeling overdragne Grevelige Thottiske og de Classenske Premier bestemmes.

De derved foranledigede og inden Aars Frist indkomne Afhandlinger bedømmes derefter i det første Vinter-Møde. Jngen af Selskabets Medlemmer kan concurere for disse Præmier.

Art: 11.

Da det ofte kan være magtpaaliggende, at intet af det som i Møderne foretages eller forefalder i Henseende til Præsidentens eller Medlemmernes Valg eller de indkomne Priis-Skrivters Bedømmelse rygtes uden for Selskabet; saa vedtage samtlige Medlemmer og forbinde sig indbyrdes, at de i slige Tilfælde vil paa det nøyeste iagttage den tilbørlige Taushed.

Art: 12.

Til Sekretær, vælges ved de fleste Stemmer en iblandt Selskabets Medlemmer til Correspondence med fremmede Lærde, skikket Mand. Han besørger dette Embede i 5 Aar, efter hvilken Tid han dog strax igien kan komme paa nyt Valg. Han bør stedse bivaane Selskabets Møder, hvor han ved Mødets Aabning anmelder, hvad af Breve, Afhandlinger m: m: til Selskabet maatte være indkommet, antegner i Møde Protocollen de Medlemmers Navne, som møde i enhver Samling; og hvad hver Gang er forhandlet, oplæst og besluttet. Hvad han saaledes har tilført, bliver ved Slutningen af ethvert Møde oplæst, og derpaa Præsidenten til Underskrift forelagt. Alt hvad som for Resten enten i Møderne eller uden for samme efter Selskabets Love og Vedtægter maatte være at foretage, saadant paalægges ham som en Pligt at bringe Vedkommende til rette Tid i Erindring om. Han paaseer, at de i Selskabet oplæste Afhandlinger, saa mange som fra Forfatterne kan erholdes, ufortøvet trykkes; og at alt, hvad saaledes trykt er, kan inden første Vinter Møde i et Hefte eller Bind samlet, uddeeles til Selskabets Medlemmer og offentlig sælges til andre. Al den Brev-Vexling, som ved Selskabet forefalder, fører han i Overeensstemmelse med de i Selskabet tagne Beslutninger, og foruden Møde Protocollen fører han ogsaa en Brev Protocol, en Inventarii Protocol og en Regnskabs-Protocol; ligesom det og tilkommer ham at paapasse, at alt Selskabet tilhørende, er stedse i god Orden og under sikker Forvaring.

Art: 13.

Kassereren skal føre Selskabets Regnskab over alle dets Indtægter og Udgifter, som han aarlig aflægger fra 1ste Januarii til Aarets Udgang. I samme skal først hver Gang indføres Selskabets Obligationer og Gjeldsbreve med Forklaring over Summerne, Renternes Beløb, Betalings Terminerne, og hvad Sikkerhed derfor er stillet.

Dernæst indføres under Indtægten, først Beholdningen fra det sidst aflagde Regnskab, og siden hvad der er indkommet, være sig Betaling for solgte Karter,

Renter, Quartaler af Kongl: Gratificationer og Tilskudder, eller hvad andet, som indflyder i Cassen, under de behørige Datis.

Under Udgivten anføres Lønningerne og andre staaende Udgivter til deres Quartaler; men andre Udgivter under de Datis, da de ere skeete, alt geleidet med behørige Qvitteringer. De ved Karte-Væsenet og andre langvarige Selskabets Foretagender forefaldende Udgivter og Jndtægter, anføres tillige for sig selv, at Selskabet altid kan erfare og oversee hvad ved ethvert saadant Foretagende tilsættes eller vindes; og bliver i denne Henseende det over Landmaalingen af den dertil beskikkede Bestyrer førende Regnskab at fremlægge som et Bilag til de Poster, som angaar de geographiske Udgivter i Kassererens Regnskab. For Aflevering fra Cassereren ved hans Afgang giver Casse-Commissionen Qvittering.

Art: 14.

Til at revidere Selskabets Regnskaber vælges tvende Revisorer, som paatage sig saadan Forretning i 3 Aar og til hvilke Kassereren indsender sit aarlige Regnskab inden næstfølgende Februarii Maanedes Udgang.

Deres Forretning skal være tilendebragt i det seeneste inden en Maanedes Forløb, efter at Regnskabet til dem er indkommet.

Art: 15.

Til Selskabets Penge-Væsens videre Bestyrelse udvælger samme en Kasse-Commission, som skal bestaae af Præsidenten og fire af de Medlemmer, hvis Lejlighed tillader dem idelig at bivaane Selskabets Møder. Præsidenten beholder den eene Nøgle til Selskabets Kasse i Forvaring, og den anden bliver hos Kassereren.

Naar Præsidenten ikke har Lejlighed at komme i Kasse-Commissionens Samling naar Kassen skal aabnes, afgives Nøglen til en af Kasse-Commissarierne, som derefter strax giver den tilbage til Præsidenten. Een af denne Commissions Medlemmer afgaaer hvert Aar, og maa ingen af dem være enten Selskabets Regnskabsfører eller af dets Revisorer; men de samme Medlemmer kunne vælges igjen. Denne Commission deciderer og qvitterer Regnskabsførerens af Revisorerne reviderte Regnskab; dog at den første i Tilfælde, at han ey fandt sig fornøyet med Kasse-Commissionens Decision, tillades at forelægge heele Selskabet Sagen til endelig Afgjørelse. Naar det aarlige Regnskab da er afgjort, forelægger Regnskabsføreren for Selskabet en summarisk Extract deraf, som viiser Kassens Tilstand, og Kasse-Commissionen forestiller da tillige for Selskabet, hvor mange rede Penge ansees af dem fornødne at forblive hos Kassereren, og hvormeget i Societetets Kasse bør nedlægges. Hvad af nye Udgivter maatte blive foreslaet, skal i denne Commission først undersøges, og naar sammes Erklæring til Selskabet er indgivet, afgjøres ved to tredie deele af Stemmer, om den foreslagne Udgivt skal bevilges.

Kassereren skal føre Kasse-Commissionens Protocol og Commissionens Beretninger til Selskabet indsendes skriftlig.

Næppe var de nye Vedtægter trykt og uddelt til Selskabets Medlemmer, før en stærk Aktion rejstes mod en af de vigtigste Artikler deri, nemlig § 3 om Valg af Medlemmer. Beretningen om Selskabets Samling den 1. April 1796 sluttede med følgende Sætning: »Endelig blev og besluttet at Lov Commissionen tillige med Herr Confer: R. Colbiørnsen skulde overlægge om nogen Forandring ved Valg-Maaden kunde giøres i Vedtægterne.« Hvem der har fremsat Forslag herom, eller hvad den ydre Anledning i øvrigt kan have været, fremgaar ikke direkte af de efterladte Arkivalier; men et Fingerpeg i den Retning ligger maaske deri, at netop i samme Møde, i hvilket Forslaget stilledes, blev Professor Rasmus Nyerup, der var indstillet til Valg af den historiske Klasse, ikke optaget, da han ikke fik det fornødne Antal Stemmer i Selskabet. Samme Skæbne var i det foregaaende Møde overgaaet Professor Fr. Münter. At samtidig flere, som var foreslaaet til Medlemmer, af forskellige Grunde vægrede sig ved at modtage Valg, skal *maaske* ogsaa ses i denne Sammenhæng. Efter at Klasseinddelingen var indført som et Led mellem Medlemmerne og Plenarforsamlingen, søgte man nu en Mulighed for fremtidig at kunne undgaa saadanne baade for den foreslaaede og Forslagsstilleren uheldige Afstemninger. En Udvej fandt man ved i Valgmaaden at lægge Vægten mere end tidligere over i Klassens og Fagfællernes Haand.

I et Møde i Lovkommissionen den 5. April enedes de tilstedeværende Medlemmer om et Forslag til Ændring af Vedt. § 3 (jvfr. S. 257 f.). Imod Flertallet udtalte to af de fraværende Kommissionsmedlemmer, J. N. Tetens og A. Kall, sig skriftligt (8. April 1796), idet de ikke ønskede nogen Ændring fra det tidligere frie Valg i Selskabet alene. A. W. Hauch, der ledede Kommissionen, fandt det da nødvendigt at holde et nyt Møde, »for om mueligt ikke at fremlægge for Selskabet Commissionens saa aldeles afvigende Meeninger«. Et Møde afholdtes derefter den 22. April; men da det ikke var muligt at forene de modstaaende Opfattelser, enedes man om at fremsende begge Meninger til Selskabets Afgørelse i den følgende Mødesæson.

I Mødet 2. December 1796 blev Sagen genoptaget, og Forslaget sendt i Cirkulation til Selskabets samtlige Medlemmer. Der opnaaedes herved et Flertal for Forslaget, men fra et stort Antal Medlemmers Side blev der taget visse Forbehold. Sekretæren, P. C. Abildgaard lod derfor atter Sagen cirkulere (24. Februar 1797), idet han opstillede en Række tvivlsomme Spørgsmaal til direkte Besvarelse. Ved denne og den foregaaende Cirkulation fremkom adskillige Udtalelser, som vil blive nærmere omtalt andetsteds (S. 259 ff.). Om den endelige Vedtagelse af Vedtægtsændringen savnes Oplysninger i Forhandlingsprotokollen. Under Selskabets Samling 7. April 1797 findes følgende Bemærkning: »Angaaende Commissionens Forslag til Forandring i Selskabets Vedtægters 3^{die} Artikel, skulde modificeres saaledes som det ved Circulation for Selskabets Medlemmer efter Pluralitet var biefaldet og saaledes i Form opsat af Secretairen forelægges Selskabet til at stemme derover.« De vedtagne Ændringer blev senere trykt i Overensstemmelse med Beslutning paa Cirkulæret af 24. Februar¹. Det ses ikke, at Sagen skulde have cirkuleret yderligere.

¹ Jvfr. Chr. Molbech, Selskabets Historie 1742—1842, S. 288, og H. C. Ørstedes »Antegnelser« dertil.

Den endelige Ændring af Vedtægternes § 3 havde følgende Ordlyd¹:

I FØLGE CIRKULARE AF 24 FEBR. 1797 I ANLEDNING AF COMMISSIONENS FORSLAG TIL FORANDRING I VEDTÆGTENS 3^{DI}E § BLEV BESLUTTET FØLGENDE POSTER, SOM TILLÆG TIL BENÆVNTE PARAGRAPH OG FORANDRING I SAMME.

1. Den Lærde, som til Medlem foreslaaes, kan efter Proponentens frie Valg enten bringes i Forslag umiddelbar i Selskabet, eller først til Klassen, i begge Tilfælde skal Forslaget skee skriftlig.
2. Deliberationer i Klasserne om Medlemmers Antagelse skulle skee mundtligen, men ikke ved skriftlige Circularer, og Klassens Beslutning bestemmes ved Ballotering i Klassen.
3. De Medlemmer af Klassen, som efter Tilsigelse fra Klassens Formand ikke kunne møde, maae indsende deres Stemmer skriftlig til Formanden, men ikke overdrage den til en anden Medlem i Klassen.
4. Medlemmerne af den Klasse, til hvilken den Lærde henhører, som i Selskabet ved Ballotering vælges paa, give der ikke paa nye deres Stemme, men Klassens bejaende og benægtende Stemmer tælles med ved Stemmernes Samling i Selskabet.
5. Naar den til Valg foreslagne Lærde har havt Klassens eenstemmige Bifald, da udfordres til afgjørende Valg i Selskabet ikkun absolut Pluralitet; men dersom Stemmerne i Klassen have været deelte, da udfordres til afgjørende Valg to tredie Deel bejaende Stemmer i Selskabet, Klassens Stemmer mediberegne efter foregaaende Paragraph.
6. Dersom nogen til Medlem er foreslagen umiddelbar i Klassen og Proponenten efter Sagens Udfald der, ikke ønsker noget Valg foretaget i Selskabet, da gives om saadan Klassens Deliberation ingen Beretning til Selskabet, men dersom Forslaget er sendt til Klassen fra Selskabet, da indgiver Klassen sin Beretning, og endelig Valg foretages, i hvad Udfald Sagen i Klassen har havt, med mindre Proponenten udtrykkeligen i Selskabet frabeder det.

De i 1797 vedtagne Valglove kom til at gælde en Aarrække. Men næste Gang der blev Tale om at ændre Vedtægterne, var det atter Spørgsmaal om Medlemsvalg, der stod paa Dagsordenen.

Det første Ændringsforslag gik noget ud over de hidtil gældende Regler for Suppleringsvalg af Medlemstallet, idet der i Mødet 11. November 1808 af Sekretæren Th. Bugge fremsattes Forslag om Valg af en Klasse *korresponderende Medlemmer* af Selskabet i Lighed med, hvad der fandtes ved andre lignende Institutioner i Udlandet. Forslaget cirkulerede blandt alle Selskabets Medlemmer og vandt Bifald, hvorefter det over-

¹ Den her gengivne Tekst er overensstemmende med det trykte Tillæg, som findes i Arkivet.

lodes en Komité at afgive Betænkning derom. En saadan Betænkning blev fremlagt i Selskabet 6. Januar 1809, idet Komitéen angav Grunde for og imod Valg, men i øvrigt overlod Afgørelsen til Selskabet om, hvorvidt en saadan Klasse Medlemmer skulde antages eller ikke; i bekræftende Fald vilde Komitéen derefter fremsætte nærmere Regler for Valgmaaden. Afgørelsen i Mødet blev imidlertid udsat, »indtil Mødet er talrigere«. Der maa formodentlig herefter være fremkommet væsentlige Indvendinger mod den nye Klasse Medlemmer, saa Sagen ikke igen er optaget til Drøftelse i Selskabet. I hvert Fald findes intet yderligere derom i Arkivet (jvfr. S. 265).

Ved de i 1797 vedtagne Love om Valg af ordentlige Medlemmer, efter hvilke en meget betydelig Del af Valget blev lagt i Klassernes Hænder, nedsattes Muligheden for, at en foreslaaet Person ikke valgtes til Medlem, meget betydeligt. Da der i Januar 1810 indtraf det enestaaende Tilfælde, at et foreslaaet Æresmedlem ikke blev valgt, gav dette Anledning til et Forslag, i Mødet 26. Januar 1810, om en Ændring i Lovene vedrørende Valg af Æresmedlemmer (jvfr. S. 341). En i samme Møde nedsat Komité forelagde allerede den 2. Marts et Forslag, hvis væsentlige Forandring i Forhold til Vedtægterne 1796 § 9 var Oprettelsen af en Valgkomité, der ved Valg af Æresmedlemmer fungerede paa samme Maade som Klasserne ved disses Valg af ordentlige Medlemmer. Desuden ophævedes Maksimumsbestemmelsen. Det stillede Forslag vedtoges straks, og det besluttedes, at det skulde trykkes og udsendes til Medlemmerne.

De i Mødet den 9. November 1810 fremlagte trykte Love om Æresmedlemmers Valg havde følgende Ordlyd:

ANGAAENDE ÆRES-MEDLEMMERS VALG, HAR SELSKABET DEN
2^{DEN} MARTS 1810 BESLUTTET PAA FØLGENDE MAADE AT FOR-
ANDRE OG NÆRMERE BESTEMME DEN 9DE ARTIKEL
I VEDTÆGTERNE AF 1796¹

1.

Æres-Medlemmers Valg foretages ikkun tvende Gange om Aaret paa den første Forsamlings Dag i December og April.

2.

Til Æres-Medlemmers Valg skal der være en Committee, der bestaaer af 2de Æres-Medlemmer, som Æres-Medlemmerne imellem sig selv vælge, og af et Medlem af hver Klasse, som Klassen selv ved Valg bestemmer. Formanden for denne Committee er den ældste af de her værende og til Committeeen valgte Æres-Medlemmer. Denne Committee vedvarer i 2de Aar, da enten andre eller de afgaaende Medlemmer igjen vælges.

3.

Deliberationerne i Committeeen bør skee mundtligen og ei ved skriftlige Circulærer. Committeeens Beslutninger bestemmes ved Ballotering i dens Forsamling.

¹ Den her gengivne Tekst er overensstemmende med det trykte Tillæg, som forefindes i Arkivet.

4.

De Committeens Medlemmer, som forhindres fra at møde, maae skriftligen indsende deres Stemmer til Committeens Formand; men ingen maae overdrage sin Stemme til en anden.

5.

Forslag til Æres-Medlemmer kan skee af et hvert af Selskabets Medlemmer, men det skal skee skriftligen, og maae være motiveret. Det indsendes under Forsøgling, og med Proponentens uden paa tegnede Navn til Selskabet, hvor fra det uaabnet tilstilles Committeens Formand.

6.

Dersom den, der er bragt i Forslag ved Ballotering ikke erholder $\frac{2}{3}$ Deel af Committeens Stemmer for sig, maae han for den Gang ei foreslaaes for Selskabet, ei heller kan han bringes i Forslag til Committeen førend efter 2 Aars Forløb. Det paaligger saa vel Committeen som Proponenten ei at lade det blive bekjendt, hvo der har været bragt i Forslag, alt efter den 11te Artikel i Vedtægterne af 1796, hvilken Artikel ved en hver saadan Leilighed bringes i Erindring. I hvordan end Udfaldet har været af Committeens Votering, saa underrettes Proponenten altid derom af Formanden, da han i alle Tilfælde har Ret til at tage sit Forslag tilbage.

7.

Naar den proponeerte har havt $\frac{2}{3}$ Stemmer eller der over for sig, og Proponenten attraaer, at der skal foretages Valg, da indberetter Committeen dette til Selskabets Præsident, og melder tillige, hvor mange bejaende og benægtende Stemmer, der have været i Committeen. Præsidenten gjør da i næste Møde, før Valg skal skee, Forslag mundtligen til Selskabet angaaende dette nye Æres-Medlem. I Præsidentens Fraværelse eller Forfald gjøres dette Forslag af Committeens Formand.

8.

Det saaledes i Forslag bragte Æres-Medlem vælges i Selskabets Forsamling ved Ballotering paa de i den 1ste Post bestemte Dage.

Ved et Circulære fra Secretairen skal det forud for samtlige Selskabets Medlemmer bekjendtgjøres at Valg foretages, hvor ved den 11te Artikel af Vedtægterne 1796 tillige bringes i Erindring.

Førend Valget foretages, oplæses i Selskabets Forsamling Proponentens motiverede Forslag og Committeens Beretning derom.

Til et Æres-Medlems Antagelse udfordres blot Pluralitet. Committeen ballotterer ikke i Selskabet, men dens bejaende og dens benægtende Stemmer regnes med ved Stemmernes Optælling.

Den samme Kommission, som paatog sig Revisionen af Vedtægterne for Valg af Æresmedlemmer, foretog samtidig en Ændring af Lovene for Valg af *ordentlige Medlemmer*. Af Arkivet fremgaar det ikke, at Kommissionen har faaet Direktiver i saa Henseende, og i Protokollen meddeles kun under 2. Marts 1810 (samme Møde som nævnt ovenfor), at Kommissionen fremlagde et Forslag, som vedtoges. Ændringen maatte nærmest betragtes som en Sammendragning af de gældende Vedtægter 1796 §§ 2—3 og Tillæg 1797. Dog blev der i de nye Vedtægter foretaget en yderligere Understregning af Klassevalgets Betydning for Sikringen af et Forslags Gennemførelse i Selskabet (jvfr. S. 265).

De ændrede Vedtægter, der tryktes og udsendtes sammen med Vedtægterne om Æresmedlemmerne i November 1810, lød saaledes:

ANGAAENDE ORDENTLIGE MEDLEMMERS VALG, HAR SELSKABET DEN 2^{DEN} MARTZ 1810 BESLUTTET PAA FØLGENDE MAADE AT FORANDRE OG NØJERE BESTEMME DEN 2^{DEN} OG 3^{DIE} ARTIKEL AF DETS VEDTÆGTER AF 1796, SAMT TILLÆGET DERTIL EFTER CIRCULÆRE AF 24DE FEBRUAR 1797¹.

1.

Ordentlige Medlemmers Valg foretages ikkun tvende Gange om Aaret paa den første Forsamlings Dag i December og i April.

2.

Ei allene enhver Klasse, men endog ethvert Medlem i Selskabet er berettiget til at gjøre Forslag til ordentlige indenlandske og udenlandske Medlemmers Valg. I dette Forslag maae anføres den Proponceertes litterariske Arbeider og videnskabelige Fortjenester, og andre Grunde, hvorfor man ønsker, at han maatte blive Selskabets Medlem. Forslaget sendes til Selskabet under Forsegling og med Paaskrivt: Forslag til et nyt Medlem henhørende til N. Klasse fra N. N., og fra Selskabet sendes det uaabnet til vedkommende Klasse.

3.

Den, som foreslaaes, maae enten allerede ved lærde Arbeider, som kunde henhøres til de Videnskaber, der henhøre til Selskabets Formaal, nøje og fordeelt agtigen være bekjendt for den Klasse, hvor han efter sin Videnskab henhører, eller og maae den i Forslag bragte indsende en Afhandling, som Proponenten forelægger Klassen. I dette Tilfælde maae intet Forslag skee eller nogen Votering foretages i Selskabet, forinden bemeldte Afhandling har fundet Klassens Bifald.

¹ Her efter den trykte Tekst i Arkivet.

4.

Deliberationer i Klassen om Medlemmers Antagelse skal skee mundtligen i Klassens Forsamling, og ei skriftligen ved Circulærer. Klassens endelige Beslutning bestemmes ved Ballottering i Klassen.

5.

De Medlemmer, som efter Tilsigelse fra Klassens Formand forhindres fra at møde, kan skriftligen til Formanden indsende deres Stemmer, men de maae ei overdrage deres Stemmer til noget andet Klassens Medlem.

6.

Dersom den i Forslag bragte ikke har $\frac{2}{3}$ Deel af Klassens Stemmer for sig, da henlægges Forslaget, og kommer ei videre til Selskabets Kundskab eller Valg, og forventes saavel af Klassens Medlemmer, som af Proponenterne fuldkommen Taushed, hvortil desuden den 11te Artikel af Vedtægterne 1796 forpligter dem. Intet nyt Forslag, samme Person angaaende, maae skee førend efter 2 Aars Forløb.

7.

Naar den i Forslag bragte har $\frac{2}{3}$ Deel af Klassens Stemmer eller derover for sin Antagelse, underretter Klassen Proponenten herom, og, naar han ønsker, at Valg skal foretages, da indberetter Klassen til Selskabet, hvo der er bragt i Forslag, og bemærker tillige, hvor mange bejaende og benægtende Stemmer han har havt i Klassen. Naar denne Klassens Rapport i et foregaaende Møde er forelæst i Selskabet, foretages Valget ved Ballottering paa de i den 1ste Post bestemte Dage, efter at Selskabet for ud ved et Circulære fra Secretairen der om er underrettet, hvorved tillige den 11te Artikel af Vedtægterne 1796 bringes i Erindring.

8.

Har den proponerte Klassens eenstemmige Mening for sig, saa vælges han blot ved Pluralitet; men har han i Klassen ikke havt alle Stemmer, men dog $\frac{2}{3}$ Deel eller derover for sig, da skal han i Selskabet vælges ved $\frac{2}{3}$ Deel bejaende Stemmer.

Klassen stemmer ikke ved denne Ballottering, men dens bejaende og benægtende Stemmer tælles til de øvrige voterende Medlemmers Stemmer.

Naar den i Forslag bragte ei erholder Pluralitet efter de i denne Post bestemte Regler, maae han ei bringes i Forslag eller komme paa nyt Valg førend efter tvende Aars Forløb.

En tilfældig Aarsag foranledigede i 1811 H. C. Ørsted til at kritisere en af Sekretæren, Th. Bugge, udført Embedshandling. Kritikken gjaldt dog ikke dette Punkt alene, men omfattede ogsaa andre Forhold indenfor Selskabet, og var saaledes Indledningen til et senere vidtrækkende Reformudkast og muligvis Aarsagen til, at netop H. C.

Ørsted faa Aar efter valgtes til Sekretærposten. — Ved Bedømmelsen af en af Arkitekt J. Almsted indsendt Prøve af blaa Jord havde Th. Bugge i Selskabets Bekiendtgjørelse 1810—11 ladet trykke sin Dom om Sagen, som om det var Selskabets. Da H. C. Ørsted fra anden Side var anmodet om at udtale sig om det samme Emne og ikke kunde slutte sig til Th. Bugges fordelagtige, trykte Udtalelse, kunde denne »officielle« Dom let faa Skin af en Underkendelse af H. C. Ørsteds. Dette Eksempel rettede Opmærksomheden paa et Spørgsmaal af stor principiel Rækkevidde for Selskabet og dets Medlemmer. I et Møde i Selskabet fremsatte H. C. Ørsted følgende Lovforslag: »Naar Selskabet har overdraget nogen Commission eller noget enkelt Medlem, i dets Navn at undersøge en Gienstand, da maae den derved foranledigede Dom over samme paa ingen Maade bekiendtgjøres eller meddeles som *Selskabets* førend dette i en Forsamling har prøvet og bifaldet den.« I en Skrivelse af 6. December 1811 til Selskabet fremsatte H. C. Ørsted sit Forslag skriftligt og gav samtidig en udførlig Redegørelse for sine Indvendinger mod Th. Bugges Dom om J. Almsteds Prøve. H. C. Ørsteds Skrivelse slutter paa følgende Maade: »Da jeg nu eengang er i Begreb med at gjøre Forslag, udbeder jeg mig endnu Tilladelse til et Par. — Det synes mig at Selskabets trykte aarlige Bekiendtgjørelser indeholde et langt større Detail over dets Oeconomie end nødvendigt eller endog passende kunde være. Hvad man betaler i Porto af et Brev, hvad man giver A eller B i Forskud, hvorledes man accorderer om Stikningen af en Kobberplade, at fortælle alt dette i en Bekiendtgjørelse om Selskabets Forhandlinger, synes mig er under dets Værdighed. Vilde man i dets Sted, som det franske Institut, give en kort Udsigt over det man ved Afhandlinger og andre Arbejder havde søgt at udrette for Videnskaberne eller Fædrenelandet saa kunne Selskabet derved ikke andet end vinde i Publicums Agtelse. Hvis Selskabets Secretair ey vilde paatage sig et saadant Arbeide, kunne det jo fordeeles mellem 4 Medlemmer af Selskabets forskiellige Klasser. — Endeligen maae jeg endnu gjøre et Forslag, der i Selskabets sidste Forsamling yttredes, ogsaa til mit, nemlig vor aarlige Bekiendtgjørelse maatte forelægges Selskabet før den trykkes.«

Aaret 1815 blev paa mange Punkter et Mærkeaar i Selskabets Historie, idet der foretoges betydelige Ændringer i Administration og Virksomhed. Men til Trods derfor foretoges ingen Ændringer i Selskabets Vedtægter, som endnu i næsten 25 Aar forblev uberørte. — Sekretæren Th. Bugge afgik ved Døden 15. Januar 1815, og allerede 20. Januar valgtes H. C. Ørsted til hans Efterfølger. I samme Møde nedsattes en Finanskommission til efter de foregaaende Krigsaar og vanskelige Pengeforhold at undersøge Selskabets økonomiske Tilstand og til at overtage Selskabets Værdier efter Th. Bugge, der havde fungeret som Kasserer efter C. F. Jacobi siden Efteraaret 1807. I dette Møde vedtoges tillige paany at dele Sekretær- og Kassererhvervet og at vælge en Kasserer, dog først efter at Finanskommissionen havde afsluttet sin Opgave. I den følgende Samling, 3. Februar 1815, valgtes en Kommission »for Rapporternes Undersøgelse« ø: til at stille Forslag om Forandringer i de aarlige Beretninger om Selskabets Virksomhed og Arbejder. Endelig i Mødet 22. December s. A. vedtoges

Bestemmelser om Anskaffelse af Kopibøger og Protokollers Førelse, samt om Ordning og Registrering af Breve, Dokumenter, Regnskaber o. l., hvortil i samme Møde valgtes en Arkivar.

Alle de her nævnte Beslutninger skulde synes tilstrækkelige til at motivere en Vedtægtsrevision, et Forhold, som ogsaa de to Kommissarier, J. F. W. Schlegel og E. N. Viborg, der var valgt til at overtage Th. Bugges Bo, var paa det rene med, idet de selv havde stillet en Række nye Forslag vedrørende Selskabets Administration. Deres Indberetning af 8. December 1815 til Selskabet afsluttedes saaledes med følgende Ord:

»Dersom alle disse forskellige Forslag vedtages, saa kunde det være raadeligt, at Selskabets Love revideredes, især da flere betydelige Forandringer i forrige Session vedtoges, som endnu ikke ere trykte til alle Medlemmers Efterretning, ved hvilken Revision de forskellige Tillæg og Rettelser som Loven efterhaanden har faaet kunde forbindes til et sammenhængende Heele. Det indstilles derfor sluttelig om en Lovkommission ikke kunde nedsættes, som kunde i det seneste fremlægge sit Arbeide for Selskabet til næste Vinter-Session«.

Nedsættelsen af en Lovkommission blev foreslaaet endnu i Mødet 22. December 1815, og til dens Medlemmer valgtes 5. Januar 1816: J. F. W. Schlegel, C. F. v. Schmidt-Phiseldeck, A. S. Ørsted, O. H. Mynster samt Sekretæren, H. C. Ørsted »til deri at føre Pennen«. Ifølge en Rundskrivelse af 8. Januar 1816 fra Sekretæren til Kommissionens Medlemmer bestod den forestaaende Opgave i »at samle Selskabets adspredte Vedtægter, udvide dem saa meget som uomgængeligt nødvendigt maatte være, og forbedre dem der trængte til en Forandring, samt ved Begyndelsen af næste Vinters Møder at forelægge Selskabet disse Love til Prøvelse«. Kommissionens Medlemmer blev tilsagt til et Møde, og ved Paategning paa Cirkulæret erklærede de fire Medlemmer sig i Stand til at møde. Til Trods for at der øjensynligt var stærk Trang til en Lovrevision, blev Kommissionen saa grundig glemt, at to af dens Medlemmer, A. S. Ørsted og C. F. v. Schmidt-Phiseldeck, i 1823 erklærede, at de intet erindrede om, at en saadan Kommission var nedsat. Dette er saa meget mere mærkeligt, som der fra Sekretærens Haand foreligger et fuldt færdigt Forslag til Vedtægter, som skulde ophæve alle tidligere Bestemmelser. Forslaget, hvoraf Slutningen i H. C. Ørsteds Manuskript (fra Art. 45) mangler, men hvoraf en samtidig, fuldstændig Renskrift foreligger i Arkivet, er udateret og uden Underskrift. Da H. C. Ørsted i en Bemærkning til Forslagets Art. 43 nævner, at han har været Medlem i 12—13 Aar (fra 1808 at regne), stammer Planen muligvis fra omkr. 1820. Hvilken Skæbne H. C. Ørsteds Forslag har faaet kan ikke afgøres, lige saa lidt som Spørgsmaalet om Grunden til, at Lovkommissionen ikke udførte det den paalagte Hverv. Forslaget gik paa mange Punkter langt ud over de Vedtægter, som dengang var gældende, og som endnu i en lang Aarrække kom til at staa fast.

[FORSLAG TIL NYE VEDTÆGTER FOR VID. SELSKAB,
UDARBEIDET AF H. C. ØRSTED 1815¹ (I ANLEDNING AF DEN
EFTER BUGGES DØD ANGAAENDE INDRETNINGEN AF SELSKA-
BETS PROGRAMMER NEDSATTE COMMITTEE.)]²

Almindelige Bestemmelser.

1) Det Kongelige Danske Videnskabernes Selskabs Medlemmer har i et Møde d. antaget følgende Vedtægter, og ophævet alle hidtil havde, der ikke ere optagne i nærværende Samling.

Mange af disse Vedtægter ere øste af dem for 1796. De ere betegnede med et vedsat A, og et Tal, der betyder Artikelen hvoraf en saadan Vedtægt er hentet, eller hvortil den svarer.

A₁ 2) Selskabets Formaal er naturgrundet Videnskab og naturgrundet Lærdom; hvorimod det, som Selskab, ikke pleier Forhandlinger over positiv Religion eller positiv Lovkyndighed.

A₁ 3) Selskabet har fire Classer 1) for Philosophie 2) for Sprog og Historie 3) for Mathematik 4) for Naturvidenskab.

Jeg har ordnet disse Classer anderledes end hidindtil. Da alle Videnskaber have lige Rang, veed jeg intet Bedre, end at sætte dem først, der først have været dyrkede, og, hvor herom kunde være Tvivl, den som først har faaet systematisk Form. Da Ordenen i sig selv er ligegyldig, vil man vel ikke stødes over at Grundene kunne omtvistes. Jeg vover at kalde den historiske Classe: Classen for Sprog og Historie, fordi den virkeligen er det, og neppe kan andet end være det. Naturligviis maa Classens Mening her afgjøre.

A₁ 4) Et Medlem kan efter eget Godtbefindende være Medlem af flere Classer.

A₉ 5) Foruden de ordentlige Medlemmer, der ere fordeelte i de omtalte 4 Classer, har Selskabet endnu en egen Classe af Æresmedlemmer, som uden at være egentlige Videnskabsmænd, dog ere Elskere og Kjendere af Videnskaber, og tillige ved deres Stilling eller Formue kraftigen kunne bidrage til at fremme Selskabets Formaal³.

A₉ 6) Selskabet søger at forbinde [sig] med et Antal af Lærde i fremmede Lande. Disse føre Navn af ordentlige udenlandske Medlemmer. Selskabet forbeholder sig ogsaa, i Tilfælde hvor det finder saadant tjenligt, at optage fremmede Æresmedlemmer.

¹ Skal formodentlig være o. 1820, se S. 155.

² Teksten her gengivet efter det originale Forslag i Arkivet, fra Art. 45 efter Kopi smsteds. Overskrift tilføjet af Molbech paa Kopi af Forslaget.

³ Ørsteds Tilføjelse i Genparten: »Deres Tal maa ei letteligen overstige 10.«

Selskabets Embedsmænd.

7) Til at føre Ordet i Selskabet, bestyre dets Møder, underskrive dets aabne Breve, og ved sin Stemme at give Udslaget, naar Stemmerne ere lige, vælger Selskabet en Præsident. Embedet beklædes i to Aar, hvorefter det dog staaer i A_8 Selskabets Magt, at gjenvælge den Samme. Valget skeer ordentligviis i det sidste Møde i April, men den Valgte tiltræder ikke Præsidents Forretningerne førend det første Vintermøde derefter. Indtil denne Tid fortsættes de af den fratrædende Præsident.

8) Hver Classe vælger sig blandt sine Medlemmer en Formand, som bestyrer Classens Møder, ligesom Præsidenten Selskabets. Valget gjælder paa 3 Aar. Den A_1 fratrædende kan gjenvælges.

9) Til Secretair vælges ved de fleste Stemmer¹ en Mand, som er skikket til at føre Brevvexling med fremmede Lærde. Han besørger dette Embede i 5 Aar, efter hvilken Tid han dog igjen kan komme paa nyt Valg. Han bør stedse over- A_{12} være Selskabets Møder og der føre Protocollen. Det er hans Pligt, i rette Tid at bringe Vedkommende i Erindring om alt hvad der efter Selskabets Love og Vedtægter er at foretage. Han er Udgiver af Selskabets Skrifter. Og er forpligtet til med Iver at paasee alt hvad der tjener til Selskabets Tarv.

10) Selskabet har, til at besørge det Fornødne i Henseende til dets Indtægter og Udgivter, en Casserer, hvis Embede ikke, som ofte før er skeet, maa være forenet med Secretairens.

Hr Etatsraad v. Schmidt-Phiseldek vilde maaskee have den Godhed at give sit Raad hvad der i Art. 13 af Lovene fra 1796 her burde optages.

11) Selskabet har en Revisor for dets Regnskabsvæsen. Hans Embede varer A_{14} 3 Aar, men han kan gjenvælges.

12) Til Selskabets Pengevæsens Bestyrelse vælger det en Cassecommission, som skal bestaae af Præsidenten og fire af de Medlemmer, hvis Leilighed tillader A_{15} dem ideligen at bivaane Selskabets Møder.

13) Den under Selskabet staaende geographiske Landmaaling bestyres af . . .

14) Selskabets Bøger og flere Aar gamle Brevskaber bevares af en Archivarius, hvis Embede dog kan være forenet med Secretairens².

15) Valget af een eller flere² Embedsmænd anmeldes forud ved Omgangsskrivelse fra Secretairen. Saadant Valg indledes med et Scrutinium med skrevne Sedler, hvor efter de to, som have havt fleest Stemmer komme paa endeligt Valg. A_8 Skulde Stemmerne ved Scrutinium være faldne saaledes, at der næst efter Den,

¹ Ordene »ved de fleste Stemmer« er i Genparten af Ørsted rettet til »blandt Selskabets Medlemmer«, formodentlig efter Forslag af J. F. W. Schlegel.

² Formodentlig efter J. F. W. Schlegels Forslag har H. C. Ørsted i Genparten rettet Ordene »flere« til »over fire« og »Brevskaber« til »Papirer«.

³ Ordene »een eller flere« er i Genparten slettet af H. C. Ørsted.

som havde faaet fleest Stemmer, fandtes to som havde faaet lige mange, da anstilles et Kugelvalg mellem disse to, og dersom Antallet af Vælgerne er effent, erhoder Præsidenten to Kugler at lægge ind, for at forebygge Muligheden af en ny Liighed. Valgene foretages i det første Møde i May¹, naar ikke Dødsfald eller andre Aarsager gjøre det nødvendigt til anden Tid.

Selskabets Møder.

15)² Selskabets Møder holdes ordentligviis hver anden Fredag fra Begyndelsen af November indtil Enden af May. Naar enten Forretningerne, eller Mængden af anmeldte lærde Meddelelser fordrer det, sammenkaldes Selskabet oftere. Skulde ingen lærde Meddelelser og heller ingen vigtige Forretninger være anmeldte til en Dag, hvor Møde efter Ordenen skulde indfalde, kan Præsidenten efter derom meddeelt Beretning fra Secretairen, lade Sammenkaldelsen til Mødet udsætte.

16) Ethvert i Staden boende Medlem erhoder en Anmeldningsseddel til hvert Møde. Til de i sædvanlig Orden indtræffende Møder udstæder Secretairen Anmeldelser i Følge Lovene, uden videre Bemyndigelse. Kun til Møder udenfor denne Orden eller Udsættelser af Møder maa Secretairen have Præsidentens Bemyndigelse, der dog kan være mundtlig.

17) Ethvert ordentligt Medlem kan i disse Møder indføre tvende Fremmede. Dog maa de indførte Fremmedes Navne først mældes Secretairen, som forelægger Præsidenten samme. De nævnes da i Protocollen med Anførelse af den som indførte dem. Dersom Selskabet i samme Møde enten har Valg eller andre Gjenstande der ikke bør overværes af Fremmede, udsættes disse til Slutningen, og da siger Præsidenten: »Selskabet forvandler sig nu til en Commission«, ved hvilke Ord den Fremmede maa, af den som indfører ham være underrettet om at han bortfjerner sig.

17) Secretairen³ fører under ethvert Møde en Protocol, hvori han indfører de tilstedeværende Medlemmers Navne, de til Selskabet indkomne Sager, og de desangaaende fattede Beslutninger, de til Selskabet skeete lærde Meddelelser og i særdeleshed Titelen paa de Afhandlinger, der forelægges Selskabet.

18) Præsidenten har den udøvende Magt i Selskabets Møder. Naar Nogen ved at tale høit eller deslige gjøre det vanskeligt at følge Forhandlingerne eller det som forelæses, ringer han med en for ham staaende Klokke. Naar flere bestræbe

¹ Ordet »May« er i Genparten af H. C. Ørsted rettet til »April«. Jvfr. følgende Note af H. C. Ørsted i Genparten: »Jeg foreslaaer første Møde i April, fordie dette er et af de Møder hvori der stemmes angaaende Forslag til nye Medlemmer, og hvor Mødet pleier at være talrigt.«

² Naar Paragrafbetegn. 15 og andre er gentaget, skyldes dette H. C. Ørsteds senere Indskud af nye Paragraffer i det oprindelige Forslag.

³ Efter Ordet »Secretairen« har H. C. Ørsted i Genparten tilføjet: »fremlægger og foredrager i ethvert Møde for Selskabet alle siden sidste Møde indkomne Sager.«

sig for paa eengang at tale, er ethvert Medlem berettiget til at henvende sig til Præsens og sige »jeg begjærer Ordet«. Naar Præsens har tilstaaet Een dette, bør ingen tale, før han har udtalt, hvorpaa en anden ligeledes kan begjære Ord. Naar Meningerne om en Sag ere deelte, og Enighed ikke synes at erholde, opfordrer Præsidenten først dem som ere af den ene Mening at opløfte Hænderne, og dernæst dem der ere af den modsatte. Tælningen viser da paa hvilken Side Stemme fleerheden er. Ethvert Medlem er dog berettiget, før det kommer til en saadan Votering at forlange Afgjørelse ved Stemmekassen.

19) Naar noget Medlem troer at have gjort en Opdagelse, hvorfor Æren mulig kunde fratages ham ved Andre, der senere kom paa samme Opdagelse, kan han meddele Efterretning derom til Protocollen. Efterretningen bør være skriftlig, og saaledes affattet, at den kan indføres i Protocollen uden Forandring. Anmelderen kan paa Forlangende erholde en af Secretairen underskreven Gjenpart af det han saaledes har ladet indføre i Protocollen.

20) En af de væsentligste Fordele, et videnskabeligt Selskab medfører, er en levende gjensidig Meddelelse. Denne kan ikke andet end i høi Grad befordres, naar Enhver i Selskabet vil fremsætte de mærkværdigste ham forekommende videnskabelige Nyheder, de Mangler han troer at have bemærket i een eller anden Videnskabs Behandling, de uopløste Opgaver, der fortjente at enten Selskabets Medlemmer samarbeidede til deres Opløsning, eller at denne befordredes ved Præmier. For at fremkalde slige Meddelelser opfordrer Præsidenten Medlemmerne til at fremkomme dermed. Dette skeer efter at de til Mødet anmeldte Forretninger ere tilendebragte. Naar dette er skeet siger Secretairen til Præsidenten: »De anmeldte Forretninger ere tilendebragte«. Hvorpaa Præsidenten spørger: »Har ingen af Selskabets Medlemmer nogen videnskabelig Meddelelse for Selskabet?«

21) Den Afhandling, der sædvanligt er anmeldt til Oplæsning i Selskabet slutter ordentligviis Mødet. Men paa det at de andre videnskabelige Meddelelser ikke skulle borttage den nødvendige Tid for Oplæsningen, gjør Secretairen opmærksom paa, naar det er nødvendigt at indrømme Forelæseren den øvrige Tid. I Tilfælde af at vigtige Grunde tale for de begyndte Meddelelsers Fortsættelse kan den oplæste Afhandlings Oplæsning ogsaa udsættes til et andet Møde, dersom ikke Forelæseren fra sin Side har noget derimod at indvende.

22) Ethvert Møde slutes derved at Secretairen oplæser den derover holdne Protocoll, som derpaa, naar ingen Indvendinger, der først maa afgjøres, møde, underskrives af Selskabets Præsens.

23) I Tilfælde af at Præsens ikke selv kan være tilstede i et Møde, paatager det ældste af de tilstedeværende Medlemmer sig hans Forretninger.

24) Over det som foregaaer ved Valgene, ved Afstemninger over stridige Punkter, ved Bedømmelsen af indsendte Skrifter, for saa vidt disse erholde en ugunstig Dom, der ikke er bestemt til Bekjendtgjørelse, og overalt over enhver Forhandling i Selskabet hvorved ingen Fremmed faaer Tilladelse at være til Stede, forbinde Selskabets Medlemmer sig indbyrdes til den vedbørlige Taushed.

Selskabets Arbejder.

24) Naar Selskabet forelægges tilsendte Bøger, aflægges enten Secretairen en mundtlig Beretning om disses Indhold, eller et andet Medlem opfordres hertil. Man venter ordentligviis en saadan Beretning i det første eller dog andet Møde derefter. Udebliver den længere uden nærmere gjort Aftale bringer Secretairen Vedkommende i Erindring derom.

25) Selskabet udsætter aarligen Priisopgaver, i det mindste een for hver Classe, og een for det Thottske og een for det Classenske Legat. De første fremsættes af vedkommende Classe; om de to sidste forene sig den physiske og mathematiske Classe. Classernes Formænd opfordre ved Begyndelsen af Marts Maaned Medlemmerne til desangaaende at indkomme med Forslag. I et Classemøde ved Slutningen af April prøves disse Forslag, og afgjøres hvilke man vil forelægge Selskabet til Antagelse. De Opgaver, som i Classerne have fundet meest Bifald, forelægges Selskabet i det første Møde i May. De af Selskabet bifaldte Opgaver bekjendtgjøres strax efter Vintermødernes Slutning. Det forstaaer sig, at Secretairen, i Følge den almindelige Forskrift, bringer Classens Formænd i rette Tid i Erindring om de her omtalte Bestemmelser.

26) De ved Priisopgaverne fremkaldte Arbejder indsendes inden Udgangen af det følgende Aar. De anmeldes for Selskabet, efter Haanden som de indkomme, men bevares af Secretairen indtil Aarets Udgang, hvorpaa de tilsendes vedkommende Classes Formænd.

Secretairen afleverer ikke Skrifterne før alle ere indkomne, fordie Sammenligningen dog ei før kan anstilles.

27) En Classe Bedømmelse over de indkomne Priisskrifter maa være saaledes affattet, at den heelt kan aftrykkes, eller dog indeholde et Forslag til det, som offentligten derom skal siges. Da en Samling af Paaskrifter fra de enkelte Medlemmer ikke kan fyldestgjøre denne Fordring, saa udvælges hver gang et Medlem til at affatte Beretningen, som derpaa prøves, og om fornødent forandres efter gjensidigt Overlæg, før den forelægges Selskabet. Beretningen undertegnes vel af alle dem, som have deeltaget i Forhandlingen, men under den Mands Navn, der har affattet Beretningen, sættes: *Beretningens Forfatter*, da han maa ansees for ganske i Særdeleshed at være ansvarlig for dens Grundighed og passende Form.

28) Naar Selskabet i andre Tilfælde fordrer en Classes eller en Commissions Betænkning, vælges ligeledes en Beretnings-Forfatter.

29) Enhver Beretning maa indeholde en endelig Dom (Conclusion) som Selskabet enten kan antage, eller underkaste Prøvelse.

30) Selskabet modtager Afhandlinger, Planer og Modeller til Instrumenter og Maskiner, til Bedømmelse, naar de ei forhen have været bekjendtgjorte. Ellers undslaaer Selskabet sig for at bedømme saadant.

31) Naar slige videnskabelige Meddelelser vinde Selskabets Bifald, i den Grad, at det beslutter at indføre dem i sine trykte Forhandlinger, tildeles Forfatteren

Selskabets Medaille i Sølv, som et Agtelsestegn. Finder Selskabet en saadan Meddelelse af en ganske usædvanlig Vigtighed, kan det ogsaa til Hæderstegn anvende sin Medaille i Guld.

32) Alle til Selskabet indsendte Afhandlinger, saavel over Prisopgaver, som over selvvalgte Gjenstande, forblive Selskabets Eiendom, dog bevilliges Afskrifter deraf.

33) I alle videnskabelige Meddelelser vil Selskabet især sætte Priis paa det meddeltes Vigtighed og Nyhed, forudsat at dettes Rigtighed tilstrækkeligen findes godtgjort. I at bedømme og belønne saadanne Meddelelser vil det erkjende den A, Grundsætning, at det ikke er vidtløftige Afhandlinger, men ubekjendte eller ikke tilstrækkeligt oplyste Ting og Forhold det vil drage for Lyset.

34) Det ligger ganske i et videnskabeligt Selskabs Natur, at dets Medlemmer meddele hinanden deres Bemærkninger over hinandens fremlagde Arbeider; men da ethvert Medlem er berettiget til at udføre sit Arbeide efter eget Godtbefin- A, dende, saa kan heller ikke Selskabet være ansvarligt for de Arbeider af dets Medlemmer der indrykkes i dets Skrifter, men Ansvarret bliver kun Forfatterens.

35) Secretairen forfatter aarligen en Oversigt over Selskabets Forhandlinger. Den maa indeholde Medlemmers Død, nye Medlemmers Optagelse, Hovedindholdet af de Selskabet forelagte Afhandlinger og andre til samme skeete videnskabelige Meddelelser, for saa vidt disse kunne tjene til Videnskabernes Fremme, Selskabets Prisopgaver og Bedømmelsen over indkomne Priisskrifter. Ligeledes optages deri Efterretninger over Medlemmernes andre til Selskabets Formaal udgivne Arbeider, naar Forfatterne angaaende disse før Bekjendtgjørelsen har meddelt Selskabet en skriftlig Efterretning, hvori især maa være fremsat hvad nyt Udbytte, i Henseende til Materie eller Form, Forfatteren har stræbt at erhverve Videnskaben ved sit Arbeide.

36) Programmet skal forelægges Selskabet i det sidste Møde i May Maaned, og da uopholdeligen trykkes. Men paa det at dette Øiemeed kan opnaaes bør enhver Forfatter meddele et Udtog af sin Afhandling i det mindste samme Aften da han læser den.

Denne Artikel burde vel ikke trykkes, da den trykte Vedtægtsbog kan, og maaskee bør komme for fleres Øine end Medlemmernes; og det neppe er raadeligt at gjøre Selskabet ansvarligt for Programmets Indhold, endskjønt det har den Forsigtighed at prøve det.

I den trykte Vedtægt kunde maaskee sættes 36) Denne Oversigt maa være trykt inden Enden af Juni Maaned.

37) De til Trykken bestemte Arbeider af Selskabets Medlemmer, og de ved Selskabets Bifald dertil antagne fremmede Afhandlinger trykkes efter Haanden som de kunne erholdes. De nu til Trykken færdige Afhandlinger, der til Deels have ligget længe, trykkes uopholdeligen, og siden sørges for at alt det, som i Vintermøderne meddeles til Trykken, kan trykkes om Sommeren, og være omdeelt inden Vintermøderne begynder.

38) Det næste Bind begynder med en Beretning om Selskabets Forhandlinger siden det Aar, hvorefter det sidste Bind er dateret. Det Meste kan dertil tages af de allerede trykte Oversigter.

39) Herefter skulle Selskabets Skrifter altid indeholde en Beretning om dets Forhandlinger, hvortil dog de aarlige af Secretairen udstædte Beretninger kunne bruges.

40) Selskabets Skrifter skulle fra nu af udgives i to Afdeelnings hvoraf den ene skal indeholde de fysiske og matematiske, den anden de filosofiske og philologiske og historiske Afhandlinger.¹

41) Ethvert indenlandsk Medlem erhoder et Exemplar af Selskabets Skrifter. Desuden skjænkes et Exemplar deraf til enhver af de lærde Skolers Bogsamling, til Cadetacademierne, Stiftsbibliotekerne o. s. v.

42) Til ethvert lærd Selskab, hvormed det herværende staaer i Forbindelse, sendes de ligeledes.

Valg af Medlemmer.

Efter Hovedindholdet ere de følgende Vedtægter tagne af dem fra 2den Marts 1810, men noget afkortede i Udtrykket.

42) Forslag til nye Medlemmer forelægges Selskabet i det første Vintermøde, eller i dets første Møde i Marts. Vedkommende Classe afgiver derover Selskabet sin Betænkning i det andet Vintermøde, eller i det andet Møde i Marts. Selskabet stemmer over Forslaget i det tredie Vintermøde, eller det første Møde i April.

43) Ethvert Medlem er berettiget til at gjøre Forslag til nye Medlemmers Optagelse. I dette Forslag, som maa skee skriftligt, anføres den Foreslagnes litterariske Arbejder og videnskabelige Fortjenester, saavel som andre Grunde hvorfor man ønsker at han maatte blive Selskabets Medlem. Forslaget indsendes til Selskabet enten inden første Vintermøde, eller inden det første Møde i Marts. Det maa være forsejlet og paaskrevet: Forslag til et nyt Medlem, henhørende til N. Classe fra N. N., og fra Selskabet sendes det uaabnet til vedkommende Classe.

I Vedtægterne fra 2den Marts 1810, saavel som i de ældre Vedtægter tales om Forslag fra hele Classer. Da Forslaget altid kommer fra et Individ, og et Forslag fra Classen slet ingen anden Virkning giver end Classens Bifald, der altid er nødvendig, saa indsees ingen Grund til en saadan Bestemmelse, der heller ingen Udøvelse har funden i de 12 til 13 Aar jeg har været Medlem.

44) Den, som bringes i Forslag til ordentligt Medlem maa enten have givet offentlige Prøver paa sin Dygtighed til at medarbejde til Selskabets Formaal, eller maa have indsendt til Selskabet een eller flere Afhandlinger, der godtgjøre hans Værdighed.

Den Omstændighed, at Proponenten kan forelægge Selskabet en Afhandling fra den Proponerte, hvormed tales i ovennævnte Vedtægter, har jeg forbigaaet, da Enhver kan forelægge Selskabet Afhandlinger.

¹ Deling af »Skrifterne« vedtoges af Selskabet i April 1820.

45) Forslagene til Medlemmer aabnes ikke uden i Classens Forsamling, og alle¹ Forhandlinger desangaaende drives mundtligt. Man venter at den som har nogen Indvendinger at fremsætte mod et Forslag ikke holder den tilbage, paa det at Grundene for og imod et Valg nøie kunne vorde afveiede før Classen tager en endelig Beslutning. Denne gives ved Ballottering.

46) Ikkun Tilstedeværende have Stemme. Dette gjelder saavel i Selskabet som i Classerne. Ikkun den Foreslaaende er herfra undtaget, da han altid betragtes som den der har givet en bejaende Stemme, enten han er tilstede eller ei, hvorfor han ei heller deeltager i Ballotteringen.

47) Dersom den Foreslagne ikke i det Mindste har to Trediedele af Classens Stemmer for sig, da henlægges Forslaget, og kommer ei videre til Selskabets Kundskab. Intet nyt Forslag, samme Person angaaende, maa skee før efter 2 Aars Forløb. I dette Tilfælde vil Classens Medlemmer paa det ubrødeligste iagttage den Taushed, hvortil den almindelige Bestemmelse (§) forpligter dem.

48) Naar den Foreslagne har $\frac{2}{3}$ af Classens Stemmer, eller derover, for sin Antagelse, underretter Classen Forslagets Ophavsmand herom, og, naar han ønsker at Sagen skal forelægges Selskabet, da indberetter Classen til dette hvo der er bragt i Forslag, og hvormange bejaende og benægtende Stemmer han har havt. Denne Classens Beretning forelægges Selskabet allerede i det næste Møde efter at Forslaget har været indgivet, paa det at der i det derefter følgende herover kan ballotteres.

49) Secretairen underretter Selskabets Medlemmer forud om at der foretages Valg i Mødet, men nævner i den dertil udstædte Omgangsskrivelse ikke den Foreslagne, men vel den Foreslaaende.

50) De Medlemmer, som have deeltaget i Afstemningen i Classen, deeltage ikke i Ballotteringen i Selskabet. Men for at give enhver Classes Stemmer desto mere Vægt regnes de deri givne, saavel bejaende som benægtende Stemmer hver for $1\frac{1}{2}$, dog saaledes at i Summen Brøken bortkastes. Derimod bortfalder den forhen gieldende Regel, at den, som i Classen havde erholdt eenstemmigt Bifald ikkun skulde behøve uden simpel Pluralitet ved Sammentællingen af alle Stemmer, for at optages i Selskabet. Den der skal optages i Selskabet maa, naar Summen af de i Selskabet givne og for Classen beregnede Stemmer tages, ikke have mindre end $\frac{2}{3}$ bejaende Stemmer.

Da efter den gamle Lov een eneste Mand ved sit Ja eller Ney kan frembringe en saa stor Forskjel i den Foreslagnes Skiæbne, synes denne Lov ikke at stemme med Billighed.

51) Dersom den Foreslagne erholder mindre end $\frac{2}{3}$ af Stemmerne, efter den foregaaende Vedtægt, tør han ikke foreslaas Selskabet paa Nye, før efter 2 Aar.

52) Ved Æresmedlemmernes Valg træder i Stedet for en Classe en Commission, der dannes af Selskabets Præses, tvende Æresmedlemmer, der vælges af

¹ Fra dette Sted er Aftrykningen udført efter en Genpart af Forslaget, idet Originalens sidste Del ikke forefindes i Arkivet.

Æresmedlemmerne selv, og fire ordentlige Medlemmer, een af hver Classe, hvilke vælges af Selskabet, saa at iøvrigt alle de Vedtægter, der gielde om Valget af de ordentlige Medlemmer ogsaa gielder om Æresmedlemmernes Valg, naar man i Stedet for vedkommende Classe sætter Commission.

53) Denne Commission varer i to Aar, efter hvilken Tids Forløb en ny vælges hvortil dog de forrige Medlemmer kunne vælges paa ny.

54) Da man blandt den store Mængde af udenlandske Lærde, der kunde fortjene Selskabets Opmærksomhed, bør vælge saadanne der især kunne ventes at ville bidrage til Selskabets Ære eller Gavn, saa skal der af enhver Classe forfærdiges en Candidatliste af de meest udmærkede Lærde i fremmede Lande. Blandt disse bør Valget skee i Classen, foreløbigen enten ved Scrutinium eller ved Aftale, og endeligen ved Ballotering. Valget foretages da i Selskabet paa sædvanlig Maade.

55) Candidatlisten holdes hemmelig.

56) Man paaseer at Selskabet erhoder Medlemmer for de vigtigste Fag saavidt muligt i alle oplyste Lande, og i Classerne aftales hvilket indenlandsk¹ Medlem der skal vedligeholde Brevvexling med hvert af de valgte udenlandske. Dette anmeldes tillige i Selskabet før Valget der foretages.

57) Den som paatager sig at føre en saadan Brevvexel forpligtes til at mælde Selskabet naar der foregaaer nogen Forandring med hans Correspondent, hvorved en Forandring burde gjøres ved hans Benævnelse i Selskabets Medlemsliste, og især dersom han ved Døden afgaaer.

58) Hver Classe gjør et Overslag, hvilket Antal, der maatte være at sætte som det Høieste for dets udenlandske Medlemmer.

59) Dette Tal vil vist overstige det nærværende; men dog maa ikke det hele Antal vælges strax, men i det høieste 2 nye Medlemmer for een Classe paa hver Valgdag².

I 1822, paa et Tidspunkt, da H. C. Ørsted opholdt sig i Udlandet for længere Tid, søgte den fungerende Sekretær J. W. Hornemann forgæves i Forhandlingsprotokollen fra 1813 til 1822 Oplysning om et bestemt Forhold vedrørende Medlemsvalg (jvfr. S. 267). I et Møde den 20. December meddelte han da Selskabet, at den i 1816 nedsatte Lovkommission, som ogsaa havde til Opgave at besvare det nu atter stillede Spørgsmaal, endnu ikke havde meddelt Selskabet Resultatet af sine Forhandlinger, og det besluttedes at erindre Kommissionsmedlemmerne derom.

Da A. S. Ørsted og C. F. v. Schmidt-Phiseldeck, som allerede tidligere omtalt, ikke syntes at have overværet Forhandlinger om dette Emne, blev Sagen udsat til Sekretærens Hjemkomst. Det tredie Medlem af Kommissionen, O. H. Mynster, var 1818

¹ Genparten har fejlagtig »udenlandsk«.

² Genparten af H. C. Ørsteds Forslag synes sluttet med § 59. Regler for Selskabets Pengevæsen er ikke angivet i Forslaget, men herom havde H. C. Ørsted henvendt sig til Kassereren om Oplysninger (se ovenfor Note til § 10).

afgaaet ved Døden, og kun J. F. W. Schlegel, fra hvis Haand der i Arkivet foreligger en Kritik af H. C. Ørsteds Lovforslag, maatte kunne give nogen Oplysning herom. Det skete imidlertid ikke, og lige saa lidt blev hele Sagen, saa vidt det kan ses, taget op igen ved H. C. Ørsteds Hjemkomst. H. C. Ørsteds udførlige Lovforslag maa saaledes formodentlig være blevet tilbageholdt af ham selv, da der kun er Vidnesbyrd om, at eet af Lovkommissionens Medlemmer har set det, og der intet foreligger i Forhandlingsprotokollen hverken om dette Forslag eller om Lovkommissionen i øvrigt.

Først i et Møde 6. Januar 1837 forelæste H. C. Ørsted Forslag til en Del Vedtægtsforandringer. Blandt Forslagene, som sendtes i Cirkulation, var flere nye, som ikke var stillet ved det tidligere Lovforslag, saaledes især følgende: 1) Prisopgaver udsættes i Januar og bedømmes om Efteraaret ved en Komité, valgt af Klasseformanden; 2) Bestemmelser om Komitéer i Almindelighed og deres Betænkninger; 3) Lempelser i Tavshedspligten ved Medlemsvalg; 4) Fordobling af Klassens Stemmetal ved Afstemning om Medlemmer; 5) Begrænsning af Antallet af udenlandske Medlemmer, men ikke af indenlandske. Trods de ret betydningsfulde Forslag, især vedrørende Medlemsvalg, vedtog Selskabet allerede 3. Februar 1837 »det væsentlige af Forslaget, som nu, ioverensstemmelse med Aftalerne redigeres og forelægges Selskabet«. Herved forblev det imidlertid indtil i Marts 1838, da Selskabets Præsident A. W. Hauch afgik ved Døden og efterfulgtes af Prins Christian Frederik. I Forsamlingen 30. Marts 1838 foreslog H. C. Ørsted en samlet Revision af Vedtægterne, som derefter kunde trykkes. For dette Formaal nedsattes en Komité bestaaende af J. F. Schouw, J. L. A. Kolderup-Rosenvinge, J. P. Mynster, J. N. Madvig og H. C. Ørsted. Efter Beslutning den 4. Maj s. A. udsendtes Komitéens Udkast til Love i trykt Form til samtlige Medlemmer med Anmodning om Bemærkninger, og samtidig fastsattes et Møde i Juni Maaned til Forhandling om Udkastet. Efter det i Arkivet foreliggende Materiale at dømme synes der ikke at have været nogen væsenlig Modstand mod det aabenbart af H. C. Ørsted udformede Forslag. Kun to Spørgsmaal af Betydning berørtes ved den skriftlige Behandling, dels de særlige Forholdsregler, som maatte træffes vedrørende Valg af Præsident, saalænge dette Hverv beklædtes af en Prins af det kgl. Hus, dels Muligheden for en Begrænsning af Antallet af inden- og udenlandske Medlemmer. Den fastsatte Forhandling kom først til at finde Sted et halvt Aar senere, idet Lovkommissionen den 28. December 1838 fremlagde sit Forslag. Efter Forhandling i tre Møder, hvorved nogle faa Ting ændredes i Forslaget, afsluttedes Drøftelsen den 1. Februar 1839, uden at det dermed omtales, at der foretoges nogen Beslutning, ligesom det heller ikke i det følgende er nævnt, at de nye Vedtægter blev trykt.

De nye Vedtægter omfattede dels en Omarbejdelse og Samling af Vedtægterne fra 1796 og de dertil knyttede Tillæg fra 1797 og 1810, dels nogle nye Punkter.

I det følgende er Vedtægterne 1839 trykt.

VEDTÆGTER 1839¹.

§ 1.

»Det er Selskabets Formaal at fremme de historiske, physiske, mathematiske og philosophiske Videnskaber saavel ved Forhandlinger og Meddelelser af videnskabeligt Indhold, som ved Skrifers Udgivelse og videnskabelige Foretagenders Understøttelse.

§ 2.

Selskabet optager som Medlemmer saadanne Mænd, hvis Kundskaber og videnskabelige Aand give grundet Forventning om, at de ville virke for Selskabets Øiemeed.

§ 3.

Medlemmerne, som kunne være baade udenlandske og indenlandske, inddeles i fire Klasser efter de nævnte fire Videnskabsfag. Den, som er Medlem af en Klasse, kan dog ogsaa indtræde i en anden efter denne Klasses Anmodning. Hver Klasse vælger sig en Formand, som fungerer i 3 Aar. Valget bekendtgøres for Selskabet i det sidste Møde i April Maaned i vedkommende Aar.

§ 4.

Valg paa Medlemmer foretages ikkun tvende Gange om Aaret paa den første Forsamlingsdag i December og i April.

§ 5.

Ethvert indenlandsk Medlem er berettiget til at gjøre Forslag til nye Medlemmers Optagelse i den samme Klasse, hvortil han selv henhører. I dette Forslag maa anføres den Proponeredes literære Arbejder eller andre Fortienester af Videnskaberne. Forslaget indsendes inden 15 Marts eller 15 November til Selskabets Secretair under Forsegling og med Paaskrift: »Forslag til et nyt Medlem, henhørende til N. Klasse fra N. N.«, hvorpaa Secretairen sender det uaabnet til vedkommende Klasses Formand. Denne aabner Forslaget og lader det circulere blandt Klassens Medlemmer, samt berammer et Møde i Klassen i denne Anledning.

§ 6.

Forhandlinger i Klassen om Medlemmers Antagelse skulle skee mundtlig og ikke skriftlig ved Circulærer. Klassens endelige Beslutning bestemmes ved Ballotering. Skriftlige Stemmer gielde ikke, med mindre Nogen under sit Navn maatte ville indsende en motiveret Indsigelse mod Forslaget.

§ 7.

Naar der har været stemmet over Optagelsen af et Medlem i Klassen, bringes hans Optagelse til Afstemning i hele Selskabet, dersom Forslaget ikke tages tilbage. Selskabet underrettes ved Circulære om, at saadan Afstemning vil finde Sted. De Medlemmer, som have voteret i Klassen, afgive ingen Stemme i Selskabets

¹ Trykt i Overensstemmelse med den samtidige, trykte Tekst.

Møde, men de i Klassen givne Stemmer tælles dobbelt og sammentælles med dem, som afgives i Selskabets Møde. Kun den, der saaledes erhoder $\frac{2}{3}$ af samtlige Stemmer, ansees som optagen. Valget skeer ogsaa her ved Ballotering. Naar den Proponerede ikke erhoder de fornødne Stemmer, maa han ei paa ny foreslaaes førend efter tvende Aars Forløb.

§ 8.

De udenlandske Medlemmers Antal maa ikke overstige 80, nemlig 32 i den fysiske, 24 i den historiske, 16 i den matematiske og 8 i den philosophiske Klasse. Naar een eller flere Pladser i en Klasse ere ledige, bestemmer Klassen først, om og hvorvidt de skulle besættes; dersom den ledige Plads skal besættes, er ethvert af Klassens Medlemmer berettiget til at gjøre Forslag, hvorpaa Klassen inden den i § 4 til Valget bestemte Tid gjør Beretning til Selskabet om hvilke af de Foreslaaede den anseer for de værdigste til at komme paa Valg. Dette foretages i Selskabets Møde ved Sedler saaledes, at den, der faaer absolut Pluralitet, ansees som optagen. Ved dette Valg regnes Klassens Stemmer dobbelt, i hvilket Øiemed Klassens Medlemmer erholde Stemmesedler af en egen Form.

§ 9.

Selskabets Embedsmænd ere dets Præsident, Secretair, Archivarius og Kasserer. De udnævnes alle ved Seddelvalg i det sidste Møde i April Maaned saaledes, at dersom Ingen ved første Stemmegivning har mere end Halvdelen af samtlige Stemmer, foretages nyt Valg paa de tre, som have de fleste Stemmer, hvilken Fremgangsmaade i fornødent Fald fortsættes, indtil Nogen har absolut Pluralitet. Valget gjelder for fem Aar, dog saaledes, at dersom Nogens Fratrædelse eller Afgang inden Udløbet af fem Aar skulde gjøre et tidligere Valg fornødent, regnes den ny Valgtes Embedstid fra næstfølgende Valgtid i April Maaned. De fratrædende Embedsmænd kunne vælges paa ny. I det Tilfælde, at en Prinds af det Kongelige Huus har modtaget Præsidiet, er Valgets Gyldighed ikke indskrænket til nogen vis Tid.

§ 10.

Præsidenten leder Selskabets Forhandlinger, underskriver de Andragender og Betænkninger, der maatte være at afgive til Hans Majestæt Kongen, samt Selskabets aabne Breve, og gjør ved Afstemninger Udslaget, naar Stemmerne maatte være lige. I Præsidentens Fraværelse paatager det ældste tilstedeværende Medlem sig hans Forretninger i Selskabets Møder.

§ 11.

Selskabets Secretair bør stedse bivaane Selskabets Møder, ved hvis Aabning han anmelder hvad af Breve, Afhandlinger m. m. til Selskabet maatte være indkommet, antegner i Møde-Protocollen de tilstedeværende Medlemmers Navne, og hvad hver Gang er forhandlet, oplæst og besluttet. Hvad han saaledes har tilført Protocollen, bliver ved Slutningen af ethvert Møde oplæst og derpaa Præsidenten

til Underskrift forelagt. Det paaligger Secretairen at bringe Vedkommende til rette Tid i Erindring Alt hvad der enten i Møderne eller udenfor samme efter Selskabets Love eller Beslutninger maatte være at foretage. Han fører Selskabets Brevvexling i Overeensstemmelse med de i Selskabet tagne Beslutninger, og han fører derfor, foruden Mødeprotocollen, ogsaa Selskabets Brev-Protocol. Endelig forelægger han strax efter Nytaar Selskabet en Oversigt over dets Forhandlinger og Foretagender i det forløbne Aar, hvilken bekiendtgøres ved Trykken.

§ 12.

Selskabets Archivarius paaseer, at Selskabets Archiv og Inventarium holdes i vedbørlig Orden, til hvilket Øiemeed han fører en egen Inventarii-Protocol. Dog skal Selskabets Secretair beholde Selskabets Papirer for de sidste 5 Aar og derfor være ansvarlig; ved Slutningen af hvert Aar afleverer han de ældre Papirer til Archivarius. I Secretairens Forfald overtager Archivarius dennes Forretninger i Selskabets Møder. Archivarius forestaaer Redactionen af Selskabets Skrifter og han har derfor at paasee, at de i Selskabet oplæste Afhandlinger, som ere bestemte til Indrykkelse i Skrifterne, saasnt muligt afleveres af Forfatterne og blive trykte i den Afdeling af Skrifterne, hvortil de henhøre. Han besørger ogsaa Uddelingen af Skrifterne ved Selskabets Bud til de indenlandske Medlemmer og afhandler det Fornødne om Skrifternes Salg med vedkommende Boghandler.

§ 13.

Selskabets Kasserer fører Regnskab over alle Selskabets Indtægter og Udgifter. Han stiller en Caution af 2000 Rbd. i Statspapirer eller andre Effecter, som dermed kunne sættes i Klasse, dog kan ved nyt Valg af Kasserer Cautionens Størrelse forandres i Forhold til Selskabets Formuetilstand. Regnskabet gaaer fra 1ste Januar til 31te December og aflægges inden den 1ste Febr. i det følgende Aar. Saavel Indtægter som Udgifter anføres under vedkommende Dato og Udgifterne bilægges med Qvitteringer og, forsaavidt de ikke ere staaende Udgifter, som af Selskabet ere bestemte, tillige med Udgiftsordrer udstædte af Selskabets Secretair eller af Selskabets Commissioner, som ere bemyndigede til at anvise bestemte aarlige Udgifter.

For at lette Oversigten af Regnskabet fører Kassereren særlige Conti over de Udgifter, som anvendes til vedvarende videnskabelige Foretagender, til hvis Fremme Selskabet har udnævnt Commissioner. Kassereren har Kassen, hvori Selskabets Obligationer og Penge-Effecter giemmes, i sin Bevaring, og beholder den ene af Kassens Nøgler; den anden bevares hos Kassecommissionens Formand. Kassecommissionen møder hos Kassereren ved Terminerne og ellers, naar Obligationer eller andre Papirer skulle udtages af Kassen. Kassereren holder for Selskabets Regning to Folier i Banken, et paa rede Sølv og det andet paa Sedler, paa hvilke han indsætter de Summer, som han ikke behøver til løbende Udgifter. Kassererens Regnskabsbøger autoriseres af Kassecommissionen.

§ 14.

Til at revidere Selskabets Regnskaber vælges for 3 Aar to Revisorer, som tilendebringe Revisionen inden 1 Maaned efterat Regnskabet fra Kassereren til dem er indkommet. Med Regnskabet tilstilles Revisorerne en Afskrift af Fortegnelsen over Selskabets Obligationer. Det reviderede Regnskab afleveres til Kassecommissionen, som, efterat have indhentet Kassererens Erklæring over Revisorernes Antegnelser og derpaa disses Vedtegninger, afgiver Decision og udfærdiger den fornødne Decharge for Kassereren. Dersom Kassereren ikke er tilfreds med Kassecommissionens Decision, er han berettiget til at forelægge Sagen for Selskabet til endelig Afgjørelse.

§ 15.

Til at have Tilsyn med Selskabets Pengevæsen udnævner Selskabet en Kassecommission, bestaaende af 4 Medlemmer. Hertil maa ikke vælges Revisorerne, Kassereren eller nogen anden af Selskabets Embedsmænd.

Af Kassecommissionens Medlemmer afgaaer det ældste hvert Aar og det nye Valg foretages i det sidste Møde i April Maaned, dog kan den Fratrædende vælges paa ny. Det ældste Medlem fungerer som Commissionens Formand, og har som saadan den ene af Nøglerne til Kassen i sin Bevaring. Dersom han paa Grund af Sygdom, Bortreise eller andet Forfald er hindret fra at møde, naar Kassen skal aabnes, afleverer han Nøglen til det andet Medlem af Commissionen. Det er Kassecommissionens Pligt at paasee Selskabets Tarv i alle dets Pengeanliggender, og dens Betænkning skal derfor indhentes førend Selskabet beslutter nogen Pengeudgift. Ligeledes har Commissionen at sørge for, at Selskabets Midler gøres frugtbringende i let realisable Pengeeffecter og at disse behørigen noterede nedlægges i Selskabets Kasse. En Designation over samtlige Selskabets Obligationer, Actier og øvrige Pengeeffecter indføres i en dertil indrettet Protocol og nedlægges i Selskabets Kasse. I denne Protocol indføres ogsaa hvad der forhandles i ethvert Møde, hvorved Kassens Aabning er nødvendig, og bemærkes i Særdeleshed hvad af Kassen udtages og leveres Kassereren eller af ham modtages og nedlægges, under de tilstedeværende Commissionsmedlemmers og Kassererens Underskrift. Ved denne Leilighed fremlægger Kassereren ogsaa Bankbøgerne. Med Regnskabernes Decision forholdes efter § 14. Naar Regnskaberne ere deciderede, forelægger Kassecommissionen dem for Selskabet, i det seneste inden Udgangen af Marts Maaned, tilligemed en Beretning om de Omsætninger, der i Regnskabsaaret maatte være foregaaede, samt Forslag til et Budget over Selskabets Indtægter og Udgifter for det indeværende Aar. Dette Forslag omdeles trykt til samtlige Medlemmer, som opholde sig i Kiøbenhavn, og forelægges Selskabet til Approbation. Dersom Selskabet forandrer det fremlagte Forslag, skal det definitive Budget ligeledes trykkes og meddeles Medlemmerne til Efterretning. Det saaledes antagne Budget bliver af Kassecommissionen nøie at iagttage, saavel ved de Betænkninger, som

den i Aarets Løb kommer til at afgive, som ved Decisionen af Regnskabet, naar Aaret er udløbet.

§ 16.

Selskabet holder ordentligviis Møder hver anden Fredag fra Begyndelsen af November Maaned til Slutningen af Mai og ellers naar Omstændighederne maatte gjøre det fornødent. Til Møderne indbyder Secretairen ved trykte Sedler. Ved disse Møder kunne Selskabets Medlemmer medbringe reisende Videnskabsmænd, hvilke bivaane de videnskabelige Meddelelser, men ikke Selskabets øvrige Forhandlinger. Dog bør det Medlem, som ønsker at indføre Fremmede, Dagen iforveien meddele dette til Secretairen, som derom underretter Præsidenten. Det Medlem, der forelæser en Afhandling, er, under samme Betingelser, som ovenfor anført, berettiget til at medbringe to indenbyes Videnskabsmænd, som ikke ere Medlemmer af Selskabet, i dets Møde den Aften, da Foredraget holdes.

§ 17.

I Møderne forelægge Medlemmerne Selskabet videnskabelige Meddelelser og forelæse Afhandlinger. Forsaavidt Afhandlingerne indrykkes i Selskabets Skrifter, er Forfatteren berettiget til paa Selskabets Regning at erholde 50 Separat-Aftryk, hvilke dog ikke maa falbydes. Af Meddelelserne og Afhandlingerne give vedkommende Forfattere et Udtog til Secretairen, for at benyttes til den aarlige Oversigt over Selskabets Forhandlinger.

§ 18.

Naar der i Møderne bliver at tage Beslutninger om Selskabets Anliggender, stemmes der ved Haandsoprækning med Undtagelse af de ovenfor berørte Tilfælde, hvor Ballotering eller Seddelvalg er foreskrevet, ligesom og Ballotering skal finde Sted, naar enten Præsidenten bestemmer det eller et Medlem udtrykkelig forlanger, at Sagen skal afgjøres paa denne Maade.

§ 19.

Førend Vintermøderne begynde udstæder Secretairen et Circulære til Medlemmerne med Anmodning om at paategne, hvem af dem der i Aarets Løb ville paatage sig at forelæse Afhandlinger og til hvilken Tid. Foruden Medlemmernes Afhandlinger modtager Selskabet ogsaa med Fornøielse Afhandlinger af Videnskabsmænd udenfor Selskabet, og naar de af Selskabet, efterat det har modtaget Betænkning fra en dertil nedsat Committee, ere fundne passende til at indrykkes i Selskabets Skrifter, tilstilles Forfatteren første Gang Selskabets Priismedaille i Sølv som et Agtelsestegn.

§ 20.

Selskabet udsætter aarligen i Januar Maaned Priisspørgsmaale til Besvarelse i Historie, Physik, Mathematik og Philosophie. Præmien er Selskabets Guldmedaille. Ligeledes udsætter Selskabet til samme Tid Priisspørgsmaale for de til

Selskabets Bestyrelse og Uddeling overdragne Penge-Præmier. Ingen af Selskabets indenlandske Medlemmer kunne concurrere til disse Præmier.

Priisskrifterne indsendes til Secretairen inden September Maaned i det følgende Aar. Vedkommende Klassers Dom over Priisskrifterne forelægges Selskabet inden Aarets Udløb, eller, naar særdeles Omstændigheder maatte være til Hinder, i det første Møde efter Nytaar. Til samme Tid forelægger hver Klasse Selskabet Forslag til Priisopgaver.

Saa vel den til Offentliggjørelse bestemte Deel af Bedømmelserne over Priisskrifterne, som Priisopgaverne forelægges Selskabet baade paa Dansk og paa Latin, de første til Selskabets aarlige Oversigt over dets Forhandlinger, de sidste til Forsendelse i Udlandet.

Til at bedømme Prisskrifterne udnævner vedkommende Klasse hver Gang en Committee. Den forelægger inden Udgangen af November Maaned Klassen sin Dom. Klassen kan da i den Maaned, som den har til at afgive Betænkning, lade Sagen, om det gjøres fornødent, prøve ved flere Medlemmer. En Klasse eller Committee, som har at afgive Betænkning til Selskabet, maa ikke indskrænke sig til at indsende de forskiellige Medlemmers Betænkninger, men disse maa redigeres til en eneste Betænkning, der indeholder Resultatet af Klassens eller Committeeens Vota. Dog er det ikke formeent enkelte Medlemmer at meddele deres afvigende Mening, naar de finde dette nødvendigt.

§ 21.

Selskabets Vedtægter kunne ikke forandres undtagen ifølge en Beslutning af $\frac{2}{3}$ af de tilstedeværende Medlemmer, efterat Selskabet ved Circulære fra Secretairen 4 Uger før Mødet er blevet underrettet om, at en Forandring af Vedtægterne vil blive Gienstand for Forhandling.«

De væsentligste Tilføjelser og Ændringer til tidligere Vedtægter var følgende:

§ 2: Pligtaflevering af en Afhandling før Valg til Medlem ophæves endeligt;

§ 6: Kun skriftlige Nej-Stemmer kan indsendes ved Klassevalg af Medlemmer;

§ 7: Ved Medlemsvalg i Klassen fordres ikke $\frac{2}{3}$ Majoritet for Videresendelse til Selskabet. De i Klassen voterende¹ stemmer ikke i Selskabet, men Klassens Stemmer tæller dobbelt ved Valget i Selskabet. Valg ved Pluralitet i Selskabet efter Eenstemmighed i Klassen (1810 Pkt. 8) ophæves;

§ 8: Antallet af udenlandske Medlemmer begrænses, og Valg foretages af Selskabet ved Pluralitet efter Klassens Forslag;

§ 9: Embedsmændenes Valg, ogsaa Præsidentens, gælder for fem Aar, og en særlig Bestemmelse findes om Valg af Prinser af Kongens Hus;

¹ Bemærk Forskellen mellem »Klassen« (Vedt. 1810 § 8) og »de i Klassen voterende«, jvfr. S. 269.

§ 11: De i Vedt. 1796 § 12 optagne Ord, at Sekretæren skal vælges »iblandt Selskabets Medlemmer«, udgaar atter. Sekretæren fritages for Udgivelsen af Publikationerne, han forelægger en »Oversigt« over Virksomheden;

§ 12: Arkivaren¹ forestaar Redaktionen af »Skrifterne« og Uddeling og Salg deraf, samt Ordningen af Arkiv og Inventar;

§ 13: Kassereren¹ fører Regnskaberne, han stiller Kaution, faar Nøglen til Kassen (tidl. hos Præsidenten), hans Forelæggelse af Regnskab overdrages Kassekommissionen.

§ 14: To Revisorer vælges (Vedt. 1796 § 14: tre);

§ 15: Kassekommissionen skal have fire Medlemmer (Vedt. 1796 § 15: fire + Præsidenten), der forelægger Regnskab og Budget;

§ 16: Møder holdes hveranden Fredag (Vedt. 1796 § 4: hver Fredag);

§ 17: Pligten til Forelæggelse af en Afhandling hvert andet Aar ophører; Forfatterne faar 50 Særtryk;

§ 18: Ny sammenfattende Regel om Afstemningsmaader;

§ 19: Afhandlinger af Ikke-Medlemmer skal bedømmes af en Komité (Vedt. 1796 § 6: af hele Klassen); Sølvmedaille uddeles kun een Gang til samme Forfatter;

§ 20: Tiderne for Udsættelse af Prisopgaver, deres Frist og Bedømmelse ændres. Bedømmelsen, der sker ved en Komité, offentliggøres paa Dansk og Latin;

§ 21: Ny Regel for Ændring af Vedtægter.

Blandt de Ting, som udgik af de nye Vedtægter, skal nævnes:

1796 § 7: Alm. Bemærkninger om Samarbejde ved Udarbejdelse af Afhandlinger;

1796 § 9 (1810 Nr. 1—8): Valg af Æresmedlemmer;

1796 § 11: Om Tavshedspligten.

Det vil af den foranstaaende Oversigt ses, at der med de nye Vedtægter 1839 skete betydelige Ændringer, ligesom Vedtægterne 1796 tidligere havde bragt meget nyt. Men hermed var ogsaa de store Forandrings Tid sluttet. Ordningen af Vedtægterne fra 1839 danner Basis for de endnu gældende Bestemmelser, og adskillige Sætninger og Udtryk i de sidste Vedtægter fra 1938 er bevaret ordret fra den Tid.

I de efter 1839 nærmest følgende Aar foretog Selskabet en Række mindre Ændringer i den almindelige Forretningsgang. Disse kom imidlertid kun i mindre Grad til at berøre de trykte Vedtægter, og en trykt »Forretningsorden« forelaa ikke paa dette Tidspunkt. Af saadanne mindre Ændringer eller Forslag dertil, som i øvrigt andetsteds vil blive omtalt under de paagældende Emner, skal omtales:

24. April 1840: Rækkefølgen af Foredrag og Forhandlinger i Møderne.

3. December 1841: Trykning og Salg af Separataftryk af Selskabets Publikationer.

20. Januar 1843: Bekendtgørelse i »Oversigten« af Regnskabsuddrag og Forhandlinger, og aarlig Samling af »Oversigten«s Hefter med Titel og Register.

1. Maj 1846: Regler angaaende Betænkninger, som forelægges Selskabet. Om dette Punkt fremsatte H. C. Ørsted et Forslag, idet han ofte som Sekretær havde følt Manglen

¹ Embederne som Arkivar og Kasserer var allerede oprettet i 1815 (jvfr. S. 154—55).

af saadanne Regler. Forslaget rundsendtes i trykt Form til Medlemmerne med Angivelse af Grunden til Forandringerne. De vedtagne Regler, der fik Gyldighed som Vedtægter, og senere optoges deri, har følgende Ordlyd:

VEDTÆGTER ANGAAENDE DE BETÆNKNINGER, SOM FORELÆGGES DET KONGELIGE DANSKE VIDENSKABERNES SELSKAB [1846]¹

»1. Enhver Betænkning, som forelægges Selskabet, maa meddele en bestemt Indstilling til den Beslutning, hvortil Betænkningen leder, eller flere Forslag, hvorefter Selskabet kan vælge. Det er over det eller de i Indstillingen meddelte Forslag, eller andre som i Mødet kunne fremsættes, at Selskabet stemmer, og ikke over Udviklingen af Grundene.

2. Naar Betænkningen skal gives af Flere, enten en Klasse eller en Comitee, vælge de af deres Midte Een, til at forfatte den Betænkning, hvorom man kommer overeens. Under hans Navn sættes: Betænkningens Forfatter eller Affatter. Han ansees dog derfor ikke som mere ansvarlig for Betænkningens Indhold end de øvrige Deeltagere, men kun som ansvarlig for den omhyggelige Affattelse.

3. Naar ikke alle Medlemmer af en Klasse eller Comitee komme til een Mening over Sagen, maa de dog søge at komme overeens om en fælles Betænkning, hvori de ulige Meninger og derpaa byggede Forslag fremsættes. Skulde et saadant fælles Arbejde aldeles ikke lade sig opnaae, fremsættes de ulige Meninger af Vedkommende i særskilte Betænkninger. Ingen af dem, som skulde deeltage i at give Betænkningen, er berettiget til blot mundtlig at meddele sin afvigende Mening.

4. Den Vedtægt, at enhver Forfatter, som første Gang har indsendt en Afhandling, der findes værdig til Optagelse i Selskabets Skrifter, skal have Selskabets Medaille i Sølv (see Vedtægterne § 19) ophæves, og istedet for denne Bestemmelse træder følgende nye Vedtægt: De Forslag, som fremsættes i Betænkninger over indsendte Afhandlinger eller andre Meddelelser, have at angive hvilken Beslutning Selskabet menes i Videnskabernes Interesse at burde fatte derover, f. Ex. om det Indsendte i sin Heelhed skal optages i Selskabets Skrifter, eller kun en Deel deraf: om maaske et Udtog deraf kunde optages enten i Selskabets Skrifter eller i dets maanedlige Oversigter: om nogen anden Bekjendtgjørelsesmaade er at anbefale, eller om Selskabet slet ikke har Grund til at begunstige det.

Optagelsen i Selskabets Skrifter, eller den billigende Dom man fælder over det Indsendte, er ordentligviis at betragte som den væsentligste Belønning; men naar særdeles Grunde tale derfor, kan der ogsaa foreslaaes at Selskabets Medaille

¹ Her aftrykt efter den samtidige trykte Tekst i Arkivet.

i Sølv, ja endog i Guld tilkjendes Forfatteren. I Tilfælde af at Arbeidet er bekosteligt, kan ogsaa en Godtgjørelse for hans anvendte Udgifter eller en Understøttelse til Fortsættelsen tilraades.«

Om Motiverne for sit Forslag bemærkede H. C. Ørsted til Pkt. 1 bl. a.: »Denne Regel, saavel som Hovedsagen af de følgende, har jeg laant af det franske Instituts Vedtægter, som man let overbeviser sig om at være dannede ved indsigtfuld Benyttelse af en lang Erfaring. Den fritager Institutet for det literariske Ansvar i Henseende til Udviklingen af Indstillingens Grunde, og de Yttringer, som deri kunne forekomme.« Til Forslagets Pkt. 2 tilføjede H. C. Ørsted følgende Bemærkning: »Under det franske Instituts Comiteebetænkninger sættes i lige Hensigt Ordet Rapporteur. Dette Franske Ord vil Selskabet neppe optage; søger man derimod et Ord, som allerede har nogen Brug for sig, kunde Valget falde paa Ordet *Referent*, som dog har det imod sig, at det ogsaa er fremmedt. Jeg for min Deel vilde allerhelst sætte: *som Affattende*; eller endog *Affatter*; Verbet har gammel Borgerret i Sproget, og *P. E. Müller* oplyser Begrebet ved et passende Exempel, naar han siger: »man *affatter* et Document i den rigtige Form, man *forfatter* et Skuespil.« Substantivet troer jeg vilde snart vinde Borgerret; men i Begyndelsen vilde det maaskee støde noget, som næsten alle nye Ord, og som blandt andet sikkert har været Tilfældet med *forfatte* og *Forfatter*. Ved den her foreslagne Regel befries Deeltagerne i en Betænkning fra al Strid om saadanne Udtryk, som ikke have en mærkelig Indflydelse paa Meningen; for disse er Affatteren kun ansvarlig.«

14. Januar 1853: Forelæggelse af Budget for et Aar skal ske i December det foregaaende Aar i Stedet for som tidligere i Marts samme Aar. En Udsigt over Regnskabet meddeles i »Oversigten« (tidligere vedtaget i 1843). Den saaledes ændrede § 15 i Vedtægterne 1839 tryktes og udsendtes til Medlemmerne.

23. Marts 1860: Fristen for Indlevering af Prisbesvarelser ændres fra 31. August til 31. Oktober, Bedømmelse forelægges i Januar og nye Opgaver udsættes i Februar.

2. November 1866: Selskabets fire Klasser sammensmeltes til to: den historisk-philosophiske og den naturvidenskabelig-mathematiske. Dette medførte Ændringer i Vedtægterne 1839 § 3: om Inddelingen i Klasser; § 8: Antallet af udenlandske Medlemmer, Fortrin for nordiske Medlemmer; § 20: Prisopgaver udsættes hvert Aar i de fire Faggrupper som tidligere, men kan begrænses til een Opgave i hver Klasse, Offentliggørelse af Opgaver og Bedømmelser skal ske paa Dansk og Fransk, ikke som hidtil paa Dansk og Latin.

8. Marts 1867: Trykning af fransk Résumé af Afhandlinger i »Oversigten«.

14. Juni 1867: »Skrifterne« udsendes i Hefter med særlige Omslag straks efter Trykningen.

31. Januar 1868: Afhandlinger i »Skrifterne« kan ledsages af fransk Résumé.

Efterhaanden havde Vedtægterne 1839 faaet saa mange Ændringer og Tillæg, at Sekretæren, Japetus Steenstrup, fandt det hensigtsmæssigt at foranstalte en ny, revideret Udgave deraf, saa meget mere som Restoplaget, der var bestemt for nye Medlemmer, var ganske lille. I Mødet 4. December 1868 stillede Sekretæren derfor Forslag om en Optrykning »foreløbigen kun »Trykte som Manuskript for Medlemmerne«, for at hvert Medlem indtil en forventet Revision af Vedtægterne kunde faae et brugbart Exemplar af Vedtægterne, og forat en saadan Revision kunde forberedes. Selskabet billigede, at de ændrede Vedtægter optryktes i 300 Eksemplarer, og at Arkivaren og Sekretæren i Forening maatte besørge dette og staa til Ansvar for Udførelsen.

Inden det imidlertid kom til Udførelse heraf, fremkom endnu et Ændringsforslag. I det ovenomtalte Møde 4. December 1868 foreslog Præsidenten, J. N. Madvig, Nedsættelsen af en Komité til at overveje Spørgsmaalet om Fordelingen af de til Sekretæren og Arkivaren henlagte Forretninger og den ved disse Forretninger nødvendige Bistand. Efter et Aars Forløb fremlagde Komitéen 3. December 1869 Forslag til en Ordning, som vedtoges af Selskabet. Som Følge heraf maatte der foretages visse Ændringer i Vedtægterne fra 1839, i Særdeleshed i §§ 9, 11 og 12. Benævnelsen »Arkivar« ændredes til »Redaktør«; Redaktionen af »Oversigten« blev overdraget til Redaktøren, medens Tilsynet med Inventar, Arkiv og Publikationsoplag samt Omsendelsen af Publikationerne blev paalagt Sekretæren, som dertil skulde have en særlig Medhjælper. Desuden blev Bestemmelserne om Publikationerne, deres Indhold og Udgivelse gjort noget udførligere.

Efter Tilføjelse af de sidst vedtagne Ændringer besørgede Sekretæren og Redaktøren herefter Trykningen af de reviderede *Vedtægter af 1869*¹. Den nye Udgave afsluttedes med en »Almindelig Erindringsliste« over de vigtigste Forretningssager i Løbet af Aaret.

Det varede imidlertid kun kort Tid, inden Selskabet atter lod foretage Vedtægtsændringer.

I Mødet 24. April 1874 besluttedes det at forandre § 16, idet Mødesæsonen fastsattes til Tiden fra Begyndelsen af Oktober til Slutningen af April i Stedet for fra Begyndelsen af November til Slutningen af Maj.

I samme Møde 24. April 1874 behandledes og vedtoges en Del af Kassereren og Redaktøren stillede Forslag, dog medførte Vedtagelsen heraf ikke Vedtægtsændringer, men toges til Efterretning som en Forretningsorden. Blandt Forslagene skal nævnes: Bemyndigelse til Overskridelse af Budget; Regnskabsaflæggelse af Embedsmænd og faste Komitéer; Medlemmers Tilladelse til Trykning af Afhandlinger; Postering af Udgifter paa eet eller flere Regnskabsaar; Forhøjelse af Selskabets faste Kapital samt Fastsættelse af Priser for Publikationer.

Spørgsmaalet om Selskabets Virkeomraade, som angivet i Vedtægterne § 1, blev ved en særlig Lejlighed taget op til Drøftelse paa Grund af en Forespørgsel fra C. Paludan-Müller i *Marts 1876*. Dette Spørgsmaal findes nærmere behandlet S. 277.

¹ Er kun trykt som Særtryk, og ikke i »Oversigten«.

Som saa ofte tidligere var Selskabets Regnskabs- og Kassevæsen Genstand for mindre Ændringer, eftersom Tiderne krævede det. I 1878 optoges atter en Drøftelse heraf, der medførte flere Ændringer i Vedtægterne. I Mødet 8. *November 1878* vedtoges saaledes Ændringer til §§ 11, 13, 14 og 15 vedrørende: 1. Budgettets og Regnskabets Form, 2. Grundsætningerne for det aarlige Overslag over Udgifterne, 3. Formerne for Regningens Anvisning og Udbetaling og 4. Formandskabet for Kassekommissionen. De vedtagne Ændringer tryktes.

Et Tillæg til Vedtægterne af en særlig Karakter blev af Selskabet vedtaget den 30. *November 1883* ved Oprettelsen af den Madvigske Æresmedaille. Bestemmelser herom optoges i Vedtægternes § 20.

Et nyt Forslag af regnskabsmæssig Karakter fremkom 1884 og vedtoges 22. *Februar 1884*. Det drejede sig denne Gang om Anbringelsen af Selskabets Kassebeholdning, og ved et Tillæg til Vedtægternes § 13 fastsattes Regler herfor.

Dels paa Grund af de allerede foretagne Vedtægtsændringer, og dels paa Grund af Ønsker om en almindelig Revision af alle Vedtægter bragte Sekretæren, H. G. Zeuthen, Spørgsmaalet frem i Selskabets Møder i April 1887 i Tilknnytning til Spørgsmaalet om Besættelse af den ledige Præsidentplads. I det følgende Aar fulgte derefter en meget grundig Behandling af alle Punkter i Vedtægterne, hvilket resulterede i en revideret Samling, som vedtoges af Selskabet den 20. *April 1888*. De nye Vedtægter tryktes og udsendtes til Medlemmerne i Sommeren 1888¹.

Af de vigtigste Ændringer og Tilføjelser udover de i 1874, 1878 og 1883 vedtagne skal følgende omtales:

Ny § 4: Direkte Angivelse af, at Antallet af indenlandske Medlemmer ikke er begrænset;

§§ 5 og 7: Antallet af udenlandske Medlemmer (excl. norske og svenske) forhøjes fra 80 til 86, og Valg foretages af Klasserne efter samme Regler, som er gældende for indenlandske Medlemmer;

§ 6: Valg af Medlemmer foretages kun én Gang om Aaret;

§ 10: Præsidenten er ikke Embedsmand. Særlige Regler for Valg af en Prins af det kgl. Hus bortfalder;

§ 12: Præsident og Sekretær kan træffe Afgørelse i særlig presserende Sager. Under Præsidentens Fraværelse fungerer en Klasseformand som »Vicepræsident«;

§ 14: Afhandlinger kan optages i »Oversigten« paa Fransk alene;

§ 17: aarligt Valg af Formand for Kassekommissionen;

§ 19: Medlemmerne skal forelægge Overslag over særlige Udgifter til Afbildninger i Afhandlinger. Ekstrasærtryk af Afhandlinger kan bevilges;

§ 20: Udsættelse af Sagers Behandling;

§ 21: Regler om Bedømmelse af tidligere offentliggjorte Arbejder og om Optagelse af Afhandlinger af Udlændinge. Offentliggørelse af Bedømmelser i Oversigten;

¹ Trykt som Særtryk samt i Overs. 1888, Tillæg S. 1—18.

§ 22: Prisbesvarelser skal affattes i bestemte Sprog;

§ 24: Vedtægtsændringer skal have to Behandlinger.

Med de nytrykte Vedtægter udsendtes et Tillæg indeholdende »Uddrag af testamenteriske Bestemmelser og Fundatser for Institutioner, med hvilke det Kgl. Danske Videnskabernes Selskab staar i Forbindelse«. Heri var for første Gang optaget et Uddrag af Carlsbergfondets Statutter 1876 med Tillæg 1878.

Om de i Anledning af Vedtægtsændringerne førte Forhandlinger foreligger fra Sekretærens Haand en samlet Beretning, der paa Grund af de mange Oplysninger, som deri gives, findes aftrykt nedenfor.

»BERETNING OM DE FORHANDLINGER I DET KONGELIGE DANSKE VIDENSKABERNES SELSKAB, SOM HAVE FØRT TIL DE ÆNDRINGER AF SELSKABETS VEDTÆGTER, DER VEDTOGES I MØDET DEN 20DE APRIL [1888]

Affattet af Selskabets Sekretær [H. G. Zeuthen], dels efter foreliggende Aktstykker, dels efter Hukommelsen.

I Løbet af længere Tid var det ved flere Lejligheder bleven gjort gjældende, at flere af Vedtægternes Bestemmelser kunde trænge til en Revision. Efter de i Aarenes Løb foretagne mindre Ændringer af de i 1869 aftrykte Vedtægter ansaas det for naturligt, for at opnaa den bedst mulige Sammenhæng, ikke ogsaa denne Gang at indskrænke Revisionen til enkelte Punkter.

Det var med Henviisning til Ønskeligheden af en saadan Revision, at Sekretæren i Møderne 1ste og 15de April [1887] stillede det Spørgsmaal, om Selskabet vilde besætte Præsidentpladsen, der havde staaet ledig siden Gehejmerraad Madvigs Død [12. Dec. 1886], paa den i Vedtægterne bestemte Tid nemlig i sidste Møde i April, eller foreløbig udsætte Præsidentvalget, idet Revisionen muligvis kunde faa Indflydelse paa Præsidentens Stilling. Det vedtoges med alle Stemmer mod 1 (Etatsraad *Steenstrup*, der mente, at man ubetinget burde følge de bestaaende Vedtægter ved denne Lejlighed, og at der var begaaet en Fejl ved tidligere 1860—67 i Henhold til en videre Fortolkning at lade Præsidentpladsen ubesat) at *udsætte Præsidentvalget indtil videre*.

Hertil sluttede sig saa i næste Møde 29de April med alle Stemmer mod 1 (Professor Lütken, medens Etatsraad *Steenstrup*, der allerede i forrige Møde bestemt havde fraraadet en *almindelig* Revision, hvis Grænser ikke kunde forudses, og som han antog for ukjendt i Selskabet, var fraværende) den Beslutning at nedsætte et Udvalg paa 5 Medlemmer for at revidere Vedtægterne. Til Medlemmer af dette Udvalg valgtes strax de to Klasseformænd (Proff. *Ussing* og *Johnstrup*), Selskabets Sekretær (*Zeuthen*) og Redaktør (*Vilh. Thomsen*) samt Højesterets-assessor *Finsen*.

I det første Møde efter Sommerferien, 14de Oktober, forelagde dette Udvalg sine Forslag til Ændringer i de bestaaende Vedtægter i Form af et med disse sammenarbejdet *Forslag til det Kongelige Danske Videnskabernes Selskabs Vedtægter*. Dette Forslag var ledsaget af en *Betænkning*, hvori gjordes Rede for de vigtigste af de deri foreslaaede Ændringer af de bestaaende Vedtægter. Begge vare Dagen forud omsendte trykte til Medlemmerne.

Udvalgsbetænkningen endte med det Forslag, at Sagen underkastes to Behandlinger, saaledes at kun de Ændringer i de bestaaende Vedtægter skulde faa Gyldighed, som ved *anden* Behandling besluttedes af det i Vedtægternes § 22 bestemte Flertal. Hertil føjede Sekretæren følgende Forslag 1) at yderligere Ændringsforslag eller Underændringsforslag til Vedtægterne skulde indkaldes til Oktober Maanedes Udgang; 2) at første Behandling af Spørgsmaalet om Ændring af Vedtægterne skulde ansættes til 11te November og 3) at der til at lede Forhandlingerne om Vedtægtsændringerne skulde vælges en særlig Dirigent. Medens de to sidste Forslag bleve vedtagne, ansaas den satte Frist for Ændringsforslag for alt for kort. Det blev fremdeles udtalt, navnlig af Prof. Lütken, at Forhandlingerne rimeligvis vilde simplificeres, naar Stemningen for de allerede foreslaaede Ændringer, og for dem, som Medlemmerne under Forhandlingerne kunde bringe paa Bane var prøvet forud ved en første Behandling, til hvilken endnu intet nyt Ændringsforslag var indkaldt. I Henhold hertil tog Sekretæren sit første Forslag tilbage, og da der, naar Ændringsforslagene først indkaldtes til anden Behandling, ikke kunde gjøres sikker Regning paa, at denne vilde give Vedtægterne en brugelig endelig Skikkelse, foretoges der i Udvalgets ovennævnte Forslag den Forandring, at 2 Behandlinger rettedes til *mindst* to Behandlinger, og Ordet *anden* rettedes til *sidste*.

Til Dirigent ved Vedtægtsforhandlingerne foreslog Udvalget i næste Møde, 28de Oktober Professor Dr. Goos, og dette Forslag vedtoges enstemmig. I Henhold hertil ledede Prof. Goos Forhandlingerne i alle de Møder, hvori Forslaget om Vedtægterne blev behandlet.

Første Behandling foretoges i Møderne 11. November og 25. November. Den begyndtes af *Sekretæren, der som Ordfører for Udvalget* gav en mundtlig Motivering af alle foreslaaede Ændringer af nogen Betydning, idet den alt omtalte Udvalgsbetænkning i det væsentlige havde indskrænket sig til at referere, hvilke disse vare.

Han fremhævede, at de til §§ 2—8 foreslaaede Ændringer væsentlig tilsigtede Simplificationer i Formerne for Valg af nye Medlemmer. Den Bestemmelse, at vedkommende Klasse først skulde tage Bestemmelse, om hvorvidt en ledig Plads for disse skulde besættes, dernæst indkalde Forslag til Besættelsen, og saa indberette til Selskabet, hvilke af de foreslaaede den ansaa for de værdigste, var i det mindste i lange Tider slet ikke overholdt af den historisk-filosofiske Klasse, som stadig enedes om kun at foreslaa en til hver Plads. Flertallet af Medlemmerne af den matematisk-naturvidenskabelige Klasse havde jevnlig vist Tilbøjelighed

til at følge samme Fremgangsmaade, men havde dog nogle Gange bøjet sig for Vedtægternes Ord og indstillet flere Forslag til det samlede Selskab at vælge imellem. De Kampe indenfor Klasserne, hvortil denne forskjellige Opfattelse havde givet Anledning, og som to Gange havde foraarsaget Skifte af Klasseformand, samt den Vanskelighed, der var for det samlede Selskab ved at vælge mellem Personer, til hvilke kun de sagkyndige i vedkommende Klasse havde virkeligt Kjendskab, hørte i væsentlig Grad med til de Grunde som havde fremkaldt Ønsket om Ændringer i Vedtægterne.

De her fremhævede Ulemper søgtes hævede ved Opstilling af ensartede Regler for Valg af indenlandske og udenlandske Medlemmer, stemmende for nogle Former nær med dem, som hidtil havde gjældt for de indenlandske. Dog maatte der, idet de udenlandske Medlemmers Pladser vare begrænsede i Antal, nu da Selskabet kun skulde stemme Ja og Nej om de Forslag, der forelagdes det, sørges for, at disse ved Afstemning i Klassen indskrænkedes til de ledige Pladsers Antal.

Et af Formaalene for den tidligere Behandling af Forslagene om udenlandske Medlemmer havde været at hindre, at enkelte Medlemmer af Selskabet, som vare mere ivrige derfor end andre, skulde indbringe saa jevnlige Forslag om de udenlandske Videnskabsmænd, for hvem de havde særlig Interesse, at Selskabet, naar det ikke havde Anledning til Valg mellem flere, efterhaanden skulde besætte for mange Pladser med disse. At undgaa denne Ulempe vilde ved de nye Forslag væsentlig overlades Klasserne; til Hjælp hertil havde man imidlertid fundet det rigtigt at foreslaa en yderligere Deling af Pladserne mellem forskjellige Fag end hidtil. Desuden skulde Sekretæren forud for hvert Valg underrette Medlemmerne om Antallene af ledige Pladser indenfor de forskjellige Afdelinger.

Hvad selve Pladsernes Antal angik, fandt man det rigtigt fra dem helt at undtage dem for Svenskere og Nordmænd, som efter de bestaaende Vedtægter kunde vælges i ubegrænset Antal, men som man tildels ogsaa havde valgt ind i bestaaende faste Pladser. Man foreslog for at undgaa denne Uensartethed simpelt hen at gjøre deres Antal frit og kun sætte faste Antal Pladser for Videnskabsmænd af andre Nationer. Disse Antal formentes da at maatte gjøres noget mindre end hidtil, og at maatte fordeles til de forskjellige Afdelinger i det Forhold, hvori disse havde faaet Pladser besatte i de sidste 10 Aar.

Idet Valgene af nye Medlemmer med Forberedelser i Klasserne optage en ikke ganske ringe Tid, foresloges det kun at foretage dem en Gang om Aaret. Hertil vilde være saa meget mere Grund, som det havde vist sig umuligt at tilendebringe Cirkulationen af Forslagene i den i de bestaaende Vedtægter forudsatte Tid, og man altsaa havde maattet foreslaa en tidligere Indbringelse.

Der var fremdeles stillet Forslag om Betegnelsen af Præsidentens Stilling og Valgperiode. Man havde, hvad den første angik, fundet det rigtigt at gjøre et bestemt Skjel mellem Præsidentpladsen som en ulønnet Hædersplads, og de til Selskabet hørende lønnede Embeder. Præsidentens Funktioner vare tillige nøjere definerede.

Naar Valgperioden var foreslaaet forandret fra fem til ét Aar, mindede Ord-

føreren for det første om, at den bestaaende femaarige Valgperiode først var indført i 1839, medens Vedtægterne af 1796 havde en toaarig Periode. Det, som ønskedes opnaaet ved en étaarig Periode var, at Selskabet, naar intet af dets Medlemmer indtog en saa absolut fremragende Stilling, at man maatte ønske at bevare ham som permanent Præsident — som Tilfældet var med Madvig — kunde lade Præsidiets veksle mellem flere af de betydeligste Medlemmer, og derved ogsaa, om man vilde, lade det veksle mellem de forskjellige Klasser. Hvad der derved i Øjeblikket kunde tabes i Kontinuitet i Styrelsen, vilde — mente Ordføreren — rigelig indvindes ved, at paa den Maade efterhaanden flere af de mest fremragende Medlemmer fik Lejlighed til at sætte sig ind i og interessere sig for dets Anliggender og tage virksommere Del i disses Afgørelser. Ordføreren henviste endvidere til, at Præsidenten i adskillige større og mindre udenlandske Selskaber indtog en Stilling som den her foreslaaede. For at bevare Muligheden for at bevare en enkelt Mand i Præsidiets, naar der i Selskabet var et bestemt Ønske derom, havde man foreslaaet, at Gjenvalg skulde være tilladt; men at denne Tilladelse skulde give Anledning til at gjøre Gjenvalg til Regel, kunde forebygges ved strax at indføre den Praxis ikke at gjenvælge.

Til at bevare de særlige Regler om Valg af en Prins af det kongelige Hus antog man ikke, at der vilde blive Anledning.

En stor Del af hele Udvalgets øvrige Ændringsforslag vare begrundede i efterhaanden indtraadte Forhold, saasom den alt givne Tilladelse til Udlaan mod Pant i faste Ejendomme, [der] ikke behøvede nogen nærmere Motivering end Henvisning til disse Forhold; andre gik blot ud paa at tage ud af Vedtægterne Bestemmelser, der kunde være gode nok men blot ikke hørte hjemme der, — saaledes Lønning af Sekretærens Medhjælper — eller paa Optagelse i Vedtægterne af, hvad der allerede var Skik i Selskabet — saaledes Nægtelse af at bedømme Arbejder, som ere offentliggjorte eller agtes udgivne uden Selskabets Medvirking — atter andre vare blot Omordninger eller Redaktionsændringer, som enten ansaas for umiddelbare Forbedringer eller nødvendiggjordes ved de stillede reale Forslag. Det var saa meget overflødige forud at motivere disse Forslag, som Motiveringerne kunde gives, hvis der stilledes Spørgsmaal derom.

Ordføreren motiverede derfor endnu kun et Par Forslag. At lægge Mødetiden for Selskabet 14 Dage senere paa Aaret motiveredes derved, at der nu ofte manglede tilstrækkelige Tilbud om videnskabelige Meddelelser til at udfylde den første Del af Selskabsaaret, men Medlemmer ofte havde disse færdige lige ved Selskabsaarets Slutning. Den tidligere Mødetid November—Mai havde man for nogle Aar siden, henlagt til *Oktober—April*, som en bedre Tid til at samles ved Møder, og derved var den nys nævnte Ulempe opstaaet. Udvalget havde dog ikke foreslaaet at vende helt tilbage til den tidligere Ordning, men havde valgt en Mellemsvej.

Endelig havde Udvalget fundet det rigtigt at foreslaa bestemte Regler for Bevillinger af Afbildninger til de af Selskabets Medlemmer meddelte Arbejder. At

disse Bevillinger uden foregaaende Prøvelse kunde gives i Selskabets Møder beroede paa, at Talen kun var om Anvendelsen af Beløb, hvortil der allerede var givet en kalkulatorisk Bevilling. Da disse Beløb imidlertid kunde være temmelig store, og efter de bestaaende Vedtægter end ikke behøvede forud nøjere at bestemmes, havde man fundet det rigtigt 1) i Vedtægterne at optage en tidligere Selskabsbeslutning om Forelæggelse af nøjagtige Overslag før saadanne Bevillinger gives og 2) at kræve at Ønsket om en saadan forud paa Mødesedlen bragtes til Medlemmernes Kundskab, naar den overskrider 200 Kroner.

Derefter motiverede Sekretæren endnu det af ham og Redaktøren stillede *Mindretalsforslag til § 12 i de bestaaende Vedtægter om Brugen af fremmede Sprog i Oversigterne*. Han begyndte med at indrømme den Betydning det havde haft, at Selskabet før henved 150 Aar siden, da endnu Latinen var et Fællessprog i den lærde Verden havde kunnet bestemme sig til at bruge Modersmaalet i sine Skrifter. Dette havde sikkert været et vigtigt Middel til at udvikle dette saaledes, at det nu saa godt lader sig bruge ogsaa til videnskabelig Fremstilling. For ikke at bryde denne Tradition havde man indskrænket sig til at foreslaa Brugen af de fremmede Sprog i Oversigterne, der havde en langt nyere Oprindelse, og først særlig vare bestemte for Uddrag af de større Afhandlinger medens de nu indeholde mindre Afhandlinger, som ikke kræve Afbildninger i Kvart. De udførligere Afhandlinger i Skrifterne kunde antages at være beregnede paa ogsaa at læses af andre end de egentlige Fagmænd, medens Oversigternes kortere Meddelelser mere maatte beregnes paa at give Fagmænd hjemme og i Udlandet Underretning. Et Uddrag paa Dansk i Oversigterne af en Afhandling paa Dansk i Skrifterne vilde heller næppe have stor Betydning. Som Sekretær maatte han tillige minde om, at Oversigterne var Selskabets vigtigste Byttemateriale som sendtes til Jordens forskjellige Egne, og at det, saa længe det kun indeholdt danske Arbejder med enkelte korte franske Resuméer, i Virkeligheden kun kunde have meget ringe Værdi for de fleste Modtagere. Som Sagerne nu stod sendte mange Medlemmer en Del af deres bedste Arbejder til udenlandske Tidsskrifter. Der vilde maaske tildels vedblive at være Grund dertil, da de saa bedst kom Fagmænd i Hænde; men naar ogsaa Oversigterne i det mindste kunde bringe Uddrag af Medlemmernes vigtigste Arbejder paa et udbredt Sprog, vilde det opnaas, at disse Arbejder ej blot kom deres Forfatter men ogsaa Selskabet og vort Land til Ære.

Etatsraad Steenstrup, som derefter tog Ordet, og hvis Foredrag strakte sig gjennem en stor Del af begge Møder, begyndte med at rette en skarp Bebrejdelse mod Udvalget, fordi det ikke havde medgivet sine Forslag en skriftlig Motivering, som trykt kunde foreligge Medlemmerne under Forhandlingen og derved lette disse, og som senere hen kunde tjene til Forklaring af Selskabets Beslutninger, hvilke de end maatte blive. De bestaaende Vedtægters § 22 indeholdt i de Ord, at Selskabet »ikke stemmer over Udviklingen af Grundene« den Forudsætning, at Udvalgsbetænkninger skulle indeholde en saadan Udvikling. Da den dog ikke bestemt paabydes, bebudede Taleren et dertil sigtende Ændringsforslag.

Han kritiserede iøvrigt stærkt mange Punkter af Udvalgets Forslag, baade de af det foretagne Ændringer og Udeladelsen af Ændringer, som efter hans lange Erfaring havde vist sig ønskelige, naar man overhovedet vilde indlade sig paa en saa radikal Omarbejdelse. De til disse sidste sigtende Forslag udgjøre de vigtigste af dem, som Taleren derefter har stillet til anden Behandling. Motiveringen af dem, som ikke gik igjennem ved anden Behandling saavel som hans Forsvar for saadanne bestaaende Bestemmelser, som Selskabet efter Udvalgets Forslag ændrede ved anden Behandling, særlig dem, der vedrøre Valg af udenlandske Medlemmer, har Etatsraad Steenstrup forud for tredie Behandling meddelt Selskabet i sin trykte Motivering af de Ændringsforslag til den ved anden Behandling vedtagne Skikkelse af Vedtægterne, som han stillede til tredie Behandling, og hans Motiver foreligge saaledes i hans egen Fremstilling.

Her skal derfor kun efter Hukommelsen forelægges hans Motivering for de vigtigste af de Punkter, hvor han sejrede ved anden Behandling, og hvor Selskabet saaledes har fulgt hans Raad.

Det vigtigste af disse var *Bevarelsen af de femaarige Præsidentskaber*. Disse forment Taleren gav en langt større Betyggelse for en fast og ensartet Ledelse af Selskabets Anliggender end den, som Udvalgets Ordfører havde ment at faa ved at der efter Udvalgets Forslag vilde danne sig en Stab af Expræsidenter. Taleren omtalte særlig sine Erfaringer som Sekretær i den Tid, da der ikke var nogen fast Præsident, og han hver Gang maatte gaa omkring at opsøge blandt de ældste Medlemmer den, der som ældst tilstedeværende Medlem vilde komme til at lede Mødet, for at sætte ham ind i de Sager, der vilde komme til at foreligge. Sammenligningen med andre Selskaber holdt efter hans Mening ikke Stik, da Sekretæren i disse Selskaber, der sædvanlig var valgt paa Livstid, ikke var ene om at bevare Kontinuiteten, men sædvanligvis (saaledes i Sverig) som en Departementschef var omgivet af andre af Selskabet ansatte Embedsmænd, medens Sekretæren hos os kun stod som Chef for et Kontor, for hvis Gjerning han alene bar Ansvaret.

I Forbindelse hermed fremkom en Kritik af den Maade, hvorpaa Samarbejdet mellem Præsident og Sekretær var foreslaet ordnet. Hvor der tidligere havde været savnet detaillerede Bestemmelser, havde Sekretærens Takt kunnet lede ham; men skulde der enkelte Bestemmelser, maatte de gjøres fuldstændigere. Særlig uheldig fandt han Udtrykkene i den Bestemmelse som paalagde Sekretær og Embedsmænd at raadføre sig med Præsidenten (en Bestemmelse, hvormod Udvalget ogsaa tog sit Forslag tilbage ved anden Behandling).

Etatsraad *Steenstrup* paaviste endvidere Utilstrækkeligheden af de bestaaende Bestemmelser angaaende Besørgelsen af Præsidentens Hverv under dennes Forfald og Fraværelse, idet Vedtægterne kun tale om Møderne og ikke om Ledelsen udenfor Møderne. Han bebudede derfor Ændringsforslag herom saavel som om Redaktørens Vikariat for Sekretæren, hvormod de bestaaende Bestemmelser ligeledes vare utilstrækkelige. (Hertil toges Hensyn ved det, som vedtoges ved anden Behandling.)

Endvidere paaviste Etatsraad Steenstrup, at det beroede paa en Misforstaaelse fra Udvalgets Side, naar den Bestemmelse i § 8 (gl. Vedtægter), at udenlandske Medlemmer, der maatte være overførte fra den indenlandske til den udenlandske Række, ikke skulde regnes med i de til bestemte Tal bundne Medlemmer, var foreslaaet udstemt. Den kunde nemlig ogsaa finde anden Anvendelse end paa dem, der ved Afstaaelse af Land vare komne i undersaatligt Forhold til en fremmed Stat. (Hertil toges Hensyn ved det, som vedtoges ved tredie Behandling.)

Etatsraad *Steenstrups* Foredrag optog saa lang Tid af de to Møder, at der ikke blev Plads til udførligere Udtalelser for andre Medlemmer. De fremkomne kortere Udtalelser stode i Forbindelse med Bebudelse af Ændringsforslag til anden Behandling, og i Meddelelsen om denne skulde de nye Momenter, som bleve fremdragne — enten ved den ene eller den anden af de to Behandlinger — berettes, for saa vidt nærværende Meddeler erindrer dem. Efter en kort Replik fra Udvalgets Ordfører vedtoges Overgang til fortsat Behandling med alle afgivne Stemmer. Det besluttedes at indkalde Forslag til Underændringer og til andre Ændringer end de af Udvalget foreslaaede til Fredag den 9de December.

Der indkom en stor Mængde Ændringsforslag fra *Kassekommissionen*, *Jap. Steenstrup*, *Jul. Thomsen*, *Lütken*, *Wimmer*, *Topsøe*, *Warming*, *Goos*, *Joh. Steenstrup* samt fra *Høffding* og *Kroman* i Forening. Et Møde, hvortil Udvalget efter Dirigentens Ønske havde indbudt Forslagsstillerne, førte ikke til nogen betydelig Reduktion.

De Ændringer af det Kongelige Danske Videnskabernes Selskabs Vedtægter, som ville give disse den af Udvalget foreslaaede Skikkelse, samt de til anden Behandling af Forslaget herom indkomne yderligere Forslag og Ændringsforslag omsendtes til Selskabet sammen med Mødesedlen til 20de Januar, og samtidig indkaldtes efter Bemyndigelse af den for Vedtægtsforhandlingerne valgte Dirigent til 24de Februar [Januar]; men intet indkom.

Anden Behandling begyndte den 3die Februar. Umiddelbart forud var omsendt en af Dirigenten affattet Afstemningsliste, paa hvilken var anført den Orden, hvori der skulde afstemmes om de indkomne og forud formulerede Forslag. Af disse tilendebagtes 40 Afstemningspunkter med det i Protokollen angivne Udfald. Derved tilendebagtes Forslagene til de gamle Vedtægter § 1—8. I de ny § 1—9 om Selskabets Formaal og Vedtægter.

Anden Behandling fortsattes i Mødet den 17de Februar, i hvilket Afstemningspunkterne Nr. 41—Nr. 83 afgjordes d. v. s. de, der høre til de gamle §§ 10—12, nye §§ 13—15 om Præsident, Sekretær, Redaktør. Foruden nogen Gjenoptagelse af Diskussionen fra første Behandling om Præsidentens Valgperiode og Stilling, fremkom der en meget livlig Meningsudvexling om *Zeuthen* og *Vilh. Thomsens* Forslag om Brug af fremmede Sprog i Oversigterne. Dette støttedes især af Medlemmer af den naturvidenskabelig-mathematiske Klasse navnlig *Jul. Thomsen* og

Christiansen, der stærkt fremhævede den Betydning det havde for Selskabet at have et Organ, som er tilgængeligt for alle Nationer, som kan fastholde for Selskabet Meddelelser, som Medlemmerne ellers let vilde sende til udenlandske Tidsskrifter, og som kunde vise, at Selskabet eksisterer og omfatter de Medlemmer, hvis Arbejder paa den Maade førtes frem. *Fausbøll* udtalte sig endnu stærkere om Videnskabens kosmopolitiske Karakter. Andre navnlig *Finsen* og *Holm* fandt Blandingen af Sprog stødende i et dansk Selskabs Publikationer, befrygtede at Tysk vilde komme til at spille en Hovedrolle, og at dette vilde føre til, at Tyskerne som ved tidligere Lejligheder vilde annektere det danske Videnskabselskab og de danske Videnskabsmænd som hørende til »det store tyske Fædreland«. Andre som *Mehren* og *P. E. Müller* befrygtede, at Friheden til at benytte forskjellige Sprog vilde give Anledning til, at disse Sprog ikke bleve skrevne saa korrekt som ønskeligt. Selve Forslaget forkastedes; men der stilledes Tilslutning fra nogle af dets Modstandere i Udsigt, naar det ved tredie Behandling indskrænkedes til Brug af *Fransk*, hvorved en Del af de forskjellige Anker vilde bortfalde, ogsaa den angaaende Korrektheden af Sproget, da man saa kunde have en fast Oversætter eller Sprogretter.

I Mødet den 2. Marts tilendebragtes anden Behandling og Overgang til 3die Behandling vedtoges. Ændringsforslag til denne skulde indkaldes til 8 Dage efter, at de ved anden Behandling vedtagne Vedtægter trykt vare komne Medlemmerne i Hænde. Forhandlingerne 2. Marts havde blandt andet drejet sig om Udvalgets Forslag angaaende Forelæggelsen af Overslag til Afbildninger, som ønskes optagne i Selskabets Publikationer. Hovedforslaget herom § 17 D bekæmpedes dog ikke, men Professor Lütken, støttet af andre Naturhistorikere, var meget imod Forpligtelse til at anmelde Ønsker af denne Art om over 200 Kr. paa Mødesedlen til det Møde, hvor Bevillingen gaves. Det mentes at lægge for meget Besvær paa den forud vidtløftige naturhistoriske Publikation. Medens Prof. Jul. Thomsen, der havde stillet et Forslag, som gik videre end Udvalgets var fraværende, indvendte Udvalgets Ordfører mod Prof. Lütken, at Besværet ikke vilde forøges, idet Bevillingen, naar Overslaget ikke kunde skaffes før selve Forelæggelsen af Arbejdet, blot vilde blive udsat til næste Møde, og at de Medlemmer af Selskabet, hvis Publikationer kostede mest, ogsaa maatte finde sig i en Kontrol med Hensyn til det passende Forhold mellem Afbildningerne og det, der anvendtes derpaa, som dog først fik praktisk Betydning, hvor der virkelig var Anledning dertil. Udvalgets Forslag § 17 E fik ikke saa stor Majoritet, som kræves til Indførelse af en ny Bestemmelse.

Tredie Behandling foretoges den 20de April 1888. Til denne var der indkommet Ændringsforslag fra de Hrr. Jap. Steenstrup, Wimmer, Fausbøll, Warming, og et fra P. E. Müller, Joh. Steenstrup, Vilh. Thomsen og Zeuthen, endvidere efter disses Indbringelse, dels selvstændige Ændringsforslag og Tilslutninger fra Udvalget, dels Underændringsforslag fra hele Udvalget eller Medlemmer i samme.

Alle disse Forslag var forud af Dirigenten indordnede i en Afstemningsliste og trykt omsendte til Medlemmerne 8 Dage før Mødet.

Foruden at indbringe sine Forslag havde Etatsraad Jap. Steenstrup omsendt en trykt Motivering, med et Bilag og et Underbilag. Af de sidste forelaa dog kun Korrekturaftryk og det vidstes ikke, om disse før Mødet vare komne alle Medlemmer i Hænde. Da Forslagene for en stor Del vare Forsøg paa at faa gennemført, hvad der tidligere var bragt frem, eller at faa ændret tilbage, hvad der ved de tidligere Behandlinger var vedtaget af nyt, bleve de fleste Spørgsmaal ikke paany behandlede indgaaende, hvad kun vilde føre til Gjentagelser. Størst Interesse knyttedes vistnok til Spørgsmaalet om Brug af fremmede Sprog i Publikationerne som de oprindelige Forslagsstillere Thomsen og Zeuthen nu vare enedes med de Hrr. P. E. Müller og Joh. Steenstrup om at foreslaa i en saadan indskrænket Form, at der kun blev Tale om Fransk og Oversigterne. I denne Form vedtoges Forslaget. Se iøvrigt Protokollen.

Forslaget vedtoges endelig enstemmig og Udvalget bemyndiges til rent redaktionelle Ændringer. Disse have, som det meddeltes i det næste Møde, indskrænket sig til . . . «.

De nye Vedtægter af 1888 kom uforandret kun til at bestaa i faa Aar, før Ændringerne begyndte.

Den 9. *Marts 1894* vedtoges en Tillægsbestemmelse om Valg af Æresmedlemmer, efter hvilken Kronprins Frederik, ifølge Præsidentens Forslag, valgtes til Æresmedlem.

I Selskabets Samling den 22. *Marts 1901* besluttedes en ændret Affattelse af § 21 om Bedømmelse af Afhandlinger og Offentliggørelse af Betænkninger, hvorefter disse fremtidig kun optages i »Oversigten« efter Beslutning i Selskabet, eller naar Forfatteren forlangte det.

En Vedtægtsændring af betydelig Rækkevidde foretoges den 24. *Januar 1902*. Efter længere Tids Forhandling affattedes § 14 saaledes, at Afhandlinger kunde optages i »Skrifter« ikke blot paa Dansk, Norsk og Svensk, men ogsaa paa Engelsk, Fransk, Tysk eller Latin, og at der af Afhandlinger paa et af de fremmede Sprog ordentligvis skulde meddeles et Udtog paa Dansk i »Oversigten«.

I disse Aar begyndte Drøftelsen af endnu et vigtigt Spørgsmaal, nemlig om Begrænsning af Antallet af indenlandske Medlemmer. Forslaget stilledes af Vilhelm Thomsen i April 1903 og omfattede Ændringer af Vedtægternes §§ 4—5 og 7—9. Ved den afsluttende Behandling den 15. *Januar 1904* fik imidlertid hverken dette eller et andet af Marcus Rubin stillet Forslag det nødvendige Flertal ved Afstemningen (jvfr. S. 282).

I samme Møde 15. *Januar 1904* blev to andre Forslag taget tilbage før Afstemningen, eet stillet af Sekretæren og Kassekommissionens Formand vedrørende §§ 15 og 17 om Anbringelsen af Selskabets Værdipapirer, et andet stillet af Præsidenten om Ændring af § 24 vedrørende Vedtægtsændringer.

Alle de her nævnte uafgjorte Forslag optoges i 1908 til fornyet Drøftelse. I Januar Maaned indsendtes to Forslag til Ændring af Vedtægterne om Valg af Medlemmer, hvoraf det ene særlig gik ud paa en Fastsættelse af Medlemmernes Antal, medens der ved det andet blev foreslaaet et midlertidigt Tillæg til Vedtægterne, hvorved der i 20 Aar skulde sættes bestemte Grænser for Tilgangen (jvfr. S. 282). I Mødet 7. Februar 1908 foreslog Præsidenten, Jul. Thomsen, Nedsættelse af et Udvalg bestaaende af Sekretæren, Klasseformændene og tre Medlemmer fra hver Klasse til at foretage en almindelig Revision af Vedtægterne, og samtidig indsendte han et betydningsfuldt Forslag til Medlemsvalg. Den 11. December 1908 fremlagde Sekretæren Udvalgets Ændringsforslag, og ved to Behandlinger i følgende Møder vedtog Selskabet den 22. Januar 1909 de fremførte Ændringsforslag. De nye Vedtægter tryktes og fremlagdes i Selskabet 19. Marts 1909¹.

Foruden i de ovenfor omtalte vedtagne Ændringer adskilte de nye Vedtægter af 1909 sig fra Vedtægterne 1888 paa følgende Punkter:

§ 4: Midlertidigt Tillæg om Antal indenlandske Medlemmer, der kan vælges i hvert Femaar, indtil 1928. Klasserne bestemmer selv Fordelingen af Medlemmerne i Faggrupper;

§ 5: Antallet af nordiske Medlemmer begrænses;

§ 9: Stemmetallene ved Valg i Klassen lægges til *alle* Medlemmers Stemmer i Selskabet (dobbelte Gyldighed af Klassens Stemmer ophæves); Bestemmelsen om, at Forslag om et ikke valgt Medlem først maa genoptages efter to Aars Forløb, udgaar;

§ 15: Pengeskabet skal ikke bero hos Kassereren;

§ 19: Forfattere faar 100 Særtryk af deres Afhandlinger (vedt. 30. Oktober 1908);

§ 22: Prisopgaver behøver ikke udsættes hvert Aar i alle 4 Videnskabsfag;

§ 24: Sekretæren skal give Medlemmerne Underretning om foreslaaede Vedtægtsændringer før Behandling i Selskabet;

Bestemmelserne om Valg af Æresmedlemmer (vedt. 1894) var optaget som Tillæg til Vedtægterne.

Som en Følge af Bestemmelsen i § 4 om Gruppedelingen af Medlemmerne blev der af den naturvidenskabelig-matematiske Klasse givet nærmere Regler herfor, medens den historisk-filosofiske Klasse ønskede at afgøre Spørgsmaalet i hvert enkelt Tilfælde (jvfr. S. 283).

Da den første 5-aarige Valgperiode i 1914 var udløbet, viste det sig som Resultat af de nye Vedtægters Gennemførelse, at medens Tallet paa indenlandske Medlemmer i den historisk-filosofiske Klasse var svagt stigende, var Antallet i den naturvidenskabelig-matematiske Klasse faldet stærkt, og Styrkeforholdet mellem de to Klasser var blevet i væsentlig Grad forskudt. Idet Forholdet mellem Dødelighed og Tilgang blandt Medlemmerne i den naturvidenskabelig-matematiske Klasse saaledes ikke syntes at have svaret til de forudsatte Beregninger, indkom der fra denne Klasse et

¹ Kun trykt som Særtryk.

Forslag om Tillæg til Vedtægternes § 4, hvorved Klasserne fik Ret til, uanset Antallet af valgte i Femaaret, at supplere Medlemstallet, hvis det paa Grund af særlige Forhold gik ned under 30 i den ene, og 40 i den anden Klasse. I Selskabets Møde 26. *Marts 1915* blev dette Forslag vedtaget (jvfr. S. 287).

Ogsaa denne Vedtægtsændring efterfulgtes af en Drøftelse i den naturvidenskabelig-matematiske Klasse om Gruppetdeling, hvilket resulterede i, at de tidligere 7 Grupper nu blev slaaet sammen til 2.

Den 27. *April 1917* vedtog Selskabet nogle mindre Ændringer, specielt i §§ 13 og 14 i Anledning af Forslag fra et Publikationsudvalg om Udgivelse af en ny Publikationsrække: »Meddelelser«.

Til Trods for at der siden 1909 kun var foretaget mindre Ændringer i Vedtægterne, stillede Præsidenten, Vilhelm Thomsen, og Sekretæren, Martin Knudsen, i Mødet 8. Februar 1918 Forslag om Optrykning af Vedtægterne i den kommende »Oversigt«. Samtidig indkaldtes Ændringsforslag fra Medlemmerne, og et Udvalg bestaaende af Præsidenten, Klasseformændene (Fr. Buhl og S. P. L. Sørensen) og Sekretæren nedsattes til Behandling deraf. Resultatet af Udvalgets Arbejde blev forelagt Selskabet den 18. Oktober 1918. Af særlig Betydning var, at en Del Bestemmelser var overført til en særlig »Forretningsorden«. Udskillelsen var foretaget efter det Princip, at man i Vedtægterne havde medtaget de vigtigste Grundregler, som kun burde kunne forandres af Selskabet undtagelsesvis og under Iagttagelse af strengere Former, medens mindre væsentlige Regler, og saadanne, der ifølge deres Natur helst maatte kunne forandres ved en enkelt Selskabsbeslutning, overførtes til Forretningsordenen. Efter Behandling i en Række Møder vedtoges Forslaget til Vedtægterne den 28. *Februar 1919* og til Forretningsordenen den 14. *Marts s. A.*¹.

I Forretningsordenen optoges især de detaillerede Regler angaaende Publikationerne og Regnskabsvæsenet.

I selve Vedtægterne skete ikke større Forandringer. De vigtigste, ud over de fra Aarene 1915 og 1917 omtalte, skal nævnes:

§ 2: Selskabet optager »Forskere« (tidl. »Mænd«), saa Vedtægterne ikke principielt hindrer Optagelse af Kvinder;

§ 5: Antallet af udenlandske Medlemmer forhøjes til 140, incl. 35 Pladser forbeholdt nordiske Medlemmer;

§ 6: Afstemning ved Valg af Medlemmer skal fortsat være hemmelig, men »Ballotering« omtales ikke mere direkte;

§ 7: Forslag om Æresmedlemmer kan stilles af Præsidenten eller af 10 Medlemmer. Valg sker i Selskabet med $\frac{3}{4}$ Majoritet, og et forkastet Forslag kan først fornyes efter 3 Aar;

§ 9: Medlemmer af Carlsbergfondets Direktion vælges efter samme Regler som Selskabets Embedsmænd;

§ 13: Revisorerne vælges for to Aar;

¹ Trykt som Særtryk og i Overs. 1918—19, S. 55—102.

§ 15: Det nævnes udtrykkeligt, at fraværende Medlemmer ikke kan deltage i Selskabets Afstemninger ved Valg eller Afgørelsen af andre Anliggender (iflg. Forretningsordenens § 2 kan fraværende stadig indsende motiveret Indsigelse mod Valg af Medlemmer);

§ 16: Der udsættes årlig *indtil* to Prisopgaver for Guldmedaillen for hver Klasse;

§ 19: Trykning af Vedtægter foretages efter Forandring eller oftere;

§ 20: Ny Paragraf om Ændring af Forretningsordenen.

I Tillægget med Legatbestemmelserne optoges nu de samlede Statutter for Carlsbergfondet.

En Del nye Bestemmelser fandtes optaget i Forretningsordenen, saaledes f. Eks.:

§ 3: Gruppedelingen i den naturvidenskabelig-matematiske Klasse;

§ 7: Udsendelse af Publikationerne, deriblandt »Meddelelser«;

§ 8: Bogladepris for Publikationerne;

§ 9: Selskabet bekoster sproglig Revision af Manuskripter, samt Oversættelse af Resuméer, derimod ikke almindelig Oversættelse af Manuskripter;

§ 21: Meget detaljeret Fremgangsmaade ved Uddeling af Madvigmedaillen.

I Mødet *26. Januar 1923* meddelte den naturvidenskabelig-matematiske Klasse, at den havde vedtaget en Ændring af Forretningsordenens § 3 vedrørende Behandling i Gruppemøder af Forslag til Medlemmer (jvfr. S. 287).

De gældende Vedtægters § 4 vedrørende Indvalg af indenlandske Medlemmer indeholdt en Tidsbegrænsning, saaledes at denne Paragraf nødvendigvis maatte fornyes eller ændres inden 1928. Allerede i Februar 1924 blev Spørgsmaalet bragt frem i Selskabets Møder, og den 28. Marts henvistes Sagen til et Udvalg bestaaende af Præsidenten, Klasseformændene, Sekretæren, J. L. W. V. Jensen, Kr. Erslev, N. Bjerrum og Aug. Krogh, af hvilke alle undtagen sidstnævnte allerede var Medlemmer af et Udvalg til Udtalelse om Prisopgaver. Udvalget delte sig i to, og ingen af de fremsatte Forslag blev vedtaget (jvfr. S. 288).

I samme Møde *9. Januar 1925*, hvor disse Forslag til Ændring af Vedtægternes § 4 faldt, blev ogsaa et andet Forslag til Vedtægtsændring forkastet, nemlig et af flere Medlemmer stillet Ændringsforslag til § 8, ifølge hvilket Præsidenten skulde vælges for Valgperioden skiftevis fra de to Klasser.

11. December 1925 foretoges en Forandring af Forretningsordenens § 8 om Priserne paa Selskabets Publikationer.

Hvis Begrænsningen af Antallet af indenlandske Medlemmer ikke skulde falde bort af sig selv, maatte der foretages en Ændring af Valgreglerne i Vedtægternes § 4, naar disse i 1928 traadte ud af Kraft. En forberedende Drøftelse af Sagen foretoges i December 1927, og et Udvalg nedsattes, der desuden skulde have Lov til ogsaa at tage andre Spørgsmaal op til Drøftelse. Efter to Behandlinger i Selskabet vedtoges i Mødet *2. Marts 1928* en ny Formulering af § 4, hvorefter de hidtil gældende Regler om Valg i Femaarsperioder fremdeles kunde anvendes (jvfr. S. 289).

Allerede i det foregaaende Møde, *17. Februar 1928*, havde Selskabet faaet forelagt en Række Ændringsforslag, hvoraf flere af Vigtighed, og i Mødet *16. Marts* fremlagde

Sekretæren, Martin Knudsen, Ændringsforslag til store Dele af Vedtægter og Forretningsordenen, dog mest for at tydeliggøre Teksten og bringe Ordene i Overensstemmelse med Praksis.

I de følgende Møder fremsattes flere Forslag til Drøftelse, saaledes vedrørende Valg og Genvalg af Præsident, Valg af Medlemmer til Carlsbergfondets Direktion, Uddeling af den Madvigske Æresmedaille, Nedsættelse af Udvalg m. fl., som alle drøftedes i en Række Møder i Løbet af 1928. Den 8. Februar 1929 fremlagdes Udvalgets Ændringsforslag, og efter den forskriftsmæssige Behandling vedtoges de nye Vedtægter med tilhørende Forretningsordenen i Selskabets Møde 22. Marts 1929.

Som allerede nævnt var en Del af Ændringerne i Vedtægter og Forretningsordenen foretaget i Overensstemmelse med den i Tidens Løb dannede Tradition. Blandt Ændringer af reel Art skal følgende nævnes:

Vedtægter. § 9: Valg af Præsident og Embedsmænd undergives to Behandlinger;

§ 15: Indførelse af Prøveafstemning ved Beslutninger;

§ 18: Nedsættelse af Udvalg under Sagers Behandling.

Forretningsorden. § 2: Bestemmelsen om fraværendes Stemmeret ved Valg i Klassen udgaar;

§ 11: Bevilling af Særtryk;

Forretningsordenen for Uddeling af Emil Herborgs Legat.

Det fremsatte Forslag om, at Præsidenten ikke maatte genvælges (Vedt. § 8), opnaede ikke Selskabets Tilslutning. Det samme gjaldt det af Kr. Erslev stillede Forslag, hvorefter Valg til Carlsbergfondets Direktion skulde forberedes ved et af Selskabet valgt Udvalg. I Mødet 22. Marts 1929 blev dette Forslag taget tilbage. Ogsaa et Forslag om, at Selskabets Medlemmer skulde være udelukket fra at modtage den Madvigske Æresmedaille, blev stemt ned, og Sagen stillet i Bero (jvfr. S. 88).

De nye Vedtægter med Forretningsordenen og Legatbestemmelser blev trykt straks efter Vedtagelsen¹.

Paa given Foranledning optoges Forretningsordenens § 11 vedrørende Særtryk af Selskabets Publikationer snart til Drøftelse, og Udvalg nedsattes til at afgive Betænkning derom. Denne Sag var nøje knyttet til Spørgsmaalet om Selskabets Stilling til Optagelse af Doktordisputatser. I Mødet 31. Oktober 1930 vedtog Selskabet en ny Affattelse af § 11, og i det følgende Møde fastsattes en Pristarif for Betaling af Særtryk. Derimod blev Spørgsmaalet om Disputatser ikke endelig afgjort, men Selskabets Opmærksomhed skulde henledes derpaa i de fremtidigt forekommende Tilfælde.

I de følgende Aar foretoges atter en Række mindre Ændringer i Vedtægter og Forretningsordenen, hvoraf følgende skal nævnes.

Den 1. April 1932 vedtoges en Ændring af Forretningsordenens § 7 i Anledning af Oprettelsen af en ny Serie »Meddelelser«.

¹ Trykt som Særtryk og i Overs. 1928—29, S. 78—134.

19. *Februar 1932*. Idet der forelaa et nyt Tilfælde af en indsendt Afhandling, som ønskedes anvendt til Disputats, besluttedes, at Selskabet ikke burde optage Afhandlinger, som Forfatteren agtede at anvende som Disputats.

29. *April 1932*. Uddrag af Publikationer til bibliografisk Brug (»Abstracts«); Bogladepris for Publikationer; Pristarif for Betaling af Ekstrasærtryk.

To i 1934 og 1935 fremsatte Forslag til Ændring af Forretningsordenens § 12 om Bedømmelse af indkomne Afhandlinger af Ikke-Medlemmer blev Genstand for Drøftelse, men ikke afgjort.

Et Forslag fra den historisk-filosofiske Klasse om Ophævelse af den Madvigske Æresmedaille (Vedtægterne § 17 og Forretningsordenen § 21) gav Anledning til en ny, samlet Gennemgang af Vedtægterne, og i Mødet 11. December 1936 forelagde Sekretæren, Martin Knudsen, et Forslag til en saadan Revision. Mange af Forslagene skulde ligesom ved tidligere Lejligheder tjene til at indføre en hævdvunden Praksis i Vedtægterne, hvor dette uden Skade lod sig gøre.

Et Vedtægtsudvalg bestaaende af Præsidenten, Klasseformændene, Sekretæren, Kassekommissionens Formand, Redaktøren og Kassereren behandlede i en Række Møder de fra forskellig Side fremsatte Forslag.

Et Forslag om i Vedtægternes § 1 at ændre Selskabets Navn til »Akademi« og at indrette Navnene paa de der nævnte Faggrupper efter mere tidssvarende Betegnelser fandtes ikke at være heldigt i denne Grundlov for Selskabet.

Heller ikke gennemførtes et Forslag om fraværendes Stemmeret ved Selskabets Valg af Medlemmer, ej heller et andet om en Sammenlægning af Sekretærens og Redaktørens Embeder.

I Mødet den 8. *April 1938* vedtog Selskabet ved 2. Behandling de reviderede Vedtægter, og i Mødet 6. Maj s. A. afsluttedes Behandlingen af Forretningsordenen, hvormed Vedtægtsudvalgets Hverv var afsluttet. De nye Vedtægter og Forretningsordenen tryktes¹, dog denne Gang uden Legatbestemmelserne, der senere (1940) er trykt særskilt².

Af de vigtigere Tilføjelser og Ændringer skal følgende omtales:

Vedtægter. Omtalen af Redaktøren overføres til § 11 om Sekretæren, og alle Detailler om Publikationer henvises til Forretningsordenen;

§ 12: Valg af to Revisorsuppleanter;

§ 14: Direkte Understregning af, at fraværende Medlemmer ikke kan deltage i Afstemninger, hverken i Selskabet eller i Klasserne;

Vedtægterne 1929 § 17 vedrørende den Madvigske Æresmedaille udgaar.

Forretningsorden. § 2: Tavshedspligten ved Valg af Medlemmer understreges;

§ 5: Omtale af nye Skriftserier og Bestemmelser om Udsendelse deraf;

§ 6: Optagelse i Publikationerne af Abstracts til bibliografisk Brug. Disputatser kan ikke optages;

¹ Trykt som Særtryk og i Overs. 1937—38, S. 97—129.

² Trykt som Særtryk og i Overs. 1939—40, S. 121—153.

§ 8: Bestemmelser om Bogladepris og Oplag;
 § 9: Antagelse af Trykkeri og Regler om Manuskripter, Korrekturet o. l.;
 § 11: Bestemmelser om Særtryk;
 § 20: Nye Bestemmelser om Kommissioner;
 Forretningsordenen 1929 § 21 vedrørende den Madvigske Æresmedaille udgaar;
 Forretningsordenen for Uddeling af Legater (A. Collstrops Hjem og F. J. Ørnborgs Legat).

VEDTÆGTER OG FORRETNINGSORDEN 1938¹

VEDTÆGTER

I. <i>Selskabets Formaal</i> (§ 1). II. <i>Selskabets Medlemmer</i> (§§ 2—7). § 2. Ordentlige Medlemmer, Æresmedlemmer. § 3. Inddeling i Klasser. § 4. Antal af indenlandske Medlemmer. § 5. Antal af udenlandske Medlemmer. § 6. Indvalg af nye ordentlige Medlemmer. § 7. Indvalg af nye Æresmedlemmer. III. <i>Selskabets Præsident, Embedsmænd og Regnskabsvæsen</i> (§§ 8—12). § 8. Valgperiode for Præsident og Embedsmænd.	§ 9. Valgmaade. § 10. Præsidentens Hverv. § 11. Sekretærens og Redaktørens Hverv. § 12. Kassekommissionen, Revisorer, Kasserens Hverv. IV. <i>Selskabets Virksomhed</i> (§§ 13—16). § 13. Selskabets Møder, videnskabelige Meddelelser. § 14. Afstemning og Valg. § 15. Prisspørgsmaal. § 16. Udvalg, Betænkninger til Selskabet. V. <i>Forandring i Vedtægterne</i> (§ 17). VI. <i>Forretningsorden</i> (§ 18).

I. SELSKABETS FORMAAL

§ 1.

Det er Selskabets Formaal at fremme de historiske, fysiske, matematiske og filosofiske Videnskaber* saavel ved Forhandlinger og Meddelelser af videnskabeligt Indhold som ved Udgivelse af Skrifter og Understøttelse af videnskabelige Foretagender.

* Selskabets Vedtægter, 1796, Art. 1.

II. SELSKABETS MEDLEMMER

§ 2.

Selskabet optager som ordentlige Medlemmer saadanne Forskere, hvis Kundskaber og videnskabelige Aand giver grundet Forventning om, at de vil virke for Selskabets Øjemed.

Selskabet kan desuden som Æresmedlemmer optage saadanne danske Personer udenfor de udøvende Videnskabsmænds Kreds, som ved deres Samfundsstilling og videnskabelige Interesse kan ventes at ville fremme Selskabets Virksomhed.

¹ Her aftrykt i Overensstemmelse med den samtidige, trykte Tekst.

§ 3.

De ordentlige Medlemmer er dels indenlandske dels udenlandske. De inddeles i to Klasser, en historisk-filosofisk og en naturvidenskabelig-mathematisk. Hver Klasse vælger en Formand, som fungerer i tre Aar.

Æresmedlemmerne henføres ikke under nogen af Selskabets Klasser og deltager ikke i Klassernes særlige Forhandlinger.

§ 4.

Antallet af indenlandske Medlemmer er begrænset ved følgende Bestemmelse om Indvalg. I Femaaret 1929—33 og i hvert efterfølgende Femaar kan der vælges indtil 4 nye Medlemmer af den historisk-filosofiske Klasse og indtil 5 nye Medlemmer af den naturvidenskabelig-mathematiske Klasse. Vælges der i et af de paagældende Femaar et mindre Antal i en af Klasserne, kan der i det følgende Femaar optages et saa meget større Antal.

Hvis Medlemsantallet i den historisk-filosofiske Klasse bliver mindre end 30 eller i den naturvidenskabelig-mathematiske Klasse mindre end 40, er vedkommende Klasse berettiget til at foreslaa Optagelse af saa mange nye Medlemmer, at nævnte Tal naas, selv om der i det paagældende Femaar allerede er indvalgt det ovenfor normerede Antal.

Enhver af Klasserne fastsætter for sit Vedkommende Regler for, hvorledes dens Medlemstal skal fordeles mellem de under den hørende Videnskabsfag. Ændringer i disse Regler gælder ikke for den efter deres Vedtagelse nærmest paafølgende Valgtid.

De indenlandske Medlemmer har Stemmeret i Selskabets og Klassens Møder. Medlemmer af den ene Klasse kan ogsaa deltage i den anden Klasses specielle Arbejder efter dennes Anmodning.

§ 5.

Antallet af udenlandske Medlemmer maa ikke overstige 140, nemlig 60 i den historisk-filosofiske Klasse og 80 i den naturvidenskabelig-mathematiske Klasse. Af disse Pladser skal dog mindst 35 (15 for den historisk-filosofiske Klasse, 20 for den naturvidenskabelig-mathematiske Klasse) være forbeholdt Videnskabsmænd fra de andre nordiske Lande.

Enhver af Klasserne fastsætter for sit Vedkommende Regler for, hvorledes de udenlandske Medlemmer skal fordeles mellem de under den hørende Videnskabsfag.

De udenlandske Medlemmer har Adgang til Selskabets Møder, men er ikke stemmeberettigede.

§ 6.

Valg af Medlemmer, saavel indenlandske som udenlandske, foretages een Gang om Aaret i det første Møde i April Maaned.

Ethvert indenlandsk Medlem kan stille Forslag om Optagelse af nye indenlandske og udenlandske Medlemmer i den samme Klasse, hvortil han selv hører.

Det skriftlig motiverede Forslag indgives gennem Sekretæren til Klassen og behandles af denne i et Klassemøde, i hvilket der foretages hemmelig Afstemning (Ja,

Nej) om Forslaget. Ved Afstemningen optælles Antallet af Stemmer for Forslaget (Ja) og Antallet af Stemmer mod Forslaget (Nej), og Forslaget betragtes som vedtaget af Klassen, naar det opnaar flere Ja- end Nej-Stemmer, for saa vidt Antallet af ledige Pladser i Klassen ikke derved overskrides. Finder dette sidste Sted, foretages en skriftlig Afstemning om, hvilke Forslag der indenfor dette Antal skal betragtes som endelig vedtagne af Klassen, og kun for disse faar den forudgaaende hemmelige Afstemning Gyldighed. Tilbagetagelse af et Forslag maa ske inden 7 Dage efter det paagældende Klassemøde.

De af Klassen vedtagne og ikke tilbagetagne Forslag oversendes til Selskabet med Angivelse af det Antal henholdsvis Ja- og Nej-Stemmer, der er faldet paa hvert af dem. Selskabet behandler Klassernes Forslag i et Møde, i hvilket der foretages hemmelig Afstemning (Ja, Nej) om Forslagene. Antallet af Stemmer for og imod hvert Forslag sammenlægges med de tilsvarende Stemmetal fra Klassen, og kun de Forslag, som saaledes opnaar mindst dobbelt saa mange Ja- som Nej-Stemmer, anses for vedtagne.

Nærmere Enkeltheder vedrørende Valg af nye Medlemmer fastsættes ved Beslutning.

§ 7.

Forslag om Optagelse af Æresmedlemmer kan indbringes af Præsidenten eller af mindst 10 Medlemmer, 5 af hver Klasse. Underretning om, at et saadant Forslag vil blive stillet, gives Selskabet i et af dets Møder, og det skriftlig motiverede Forslag omsendes dernæst til samtlige Medlemmer med Angivelse af, i hvilket Møde Forslaget vil blive behandlet. Forslaget betragtes som vedtaget, naar det ved hemmelig Afstemning (Ja, Nej) opnaar tre Gange saa mange Ja- som Nej-Stemmer. Et Forslag, som er blevet forkastet ved den hemmelige Afstemning, kan tidligst fornyes tre Aar efter Afstemningen.

III. SELSKABETS PRÆSIDENT, EMBEDSMÆND OG REGNSKABSVÆSEN

§ 8.

I Spidsen for Selskabet staar en Præsident; dets Embedsmænd er en Sekretær, en Redaktør og en Kasserer. Saavel Præsidenten som Embedsmændene vælges ordentligvis i April Maaned. Valget gælder for fem Aar, dog saaledes, at dersom nogens Afgang inden Udløbet af fem Aar skulde gøre et tidligere Valg fornødent, regnes for den saaledes valgte de fem Aar som begyndende med næstfølgende April Maaned.

I April Maaned foretages endvidere de ordinære Valg af Revisorer, Revisorsuppleanter, Medlemmer af Kassekommissionen (se § 12) og andre ordinære Valg.

De fratrædende kan vælges paany.

§ 9.

Valg af Selskabets Præsident og Embedsmænd undergives ordentligvis to Behandlinger, der foregaar med mindst 14 Dages Mellemrum. Genvalg kan dog foregaar ved første Behandling. Valget sker ved skriftlig Afstemning. Ingen er valgt, med-

mindre han har faaet over Halvdelen af de afgivne Stemmer, hvorved mulige blanke Stemmesedler ikke tælles med. Opnaas ikke tilstrækkelig Stemmefflerhed ved første Afstemning, foretages paany et frit Valg. Behøves et tredje Valg, indskrænkes Stemmegivningen til dem, der ved anden Afstemning har opnaaet de to højeste Stemmetal. Saafremt Valget ikke derved bliver afgjort, afgøres det ved Lodtrækning.

Samme Fremgangsmaade anvendes ogsaa ved Valg af Carlsbergfondets Direktion.

§ 10.

Præsidenten leder Selskabets Anliggender, har Forsædet i dets Møder og styrer Forhandlingerne i disse; ved Afstemninger gør hans Stemme Udslaget, naar Stemmerne maatte være lige, undtagen ved Valg (§ 9) og ved lignende personlige Afgørelser, hvor Lodtrækning finder Sted. Præsidenten repræsenterer Selskabet allevegne, hvor det maatte træde offentlig frem. Han underskriver Medlemsdiplomerne. I paa-trængende Tilfælde, hvor en Sags Afgørelse ikke kan opsættes til det næste Møde i Selskabet, kan han i Forening med Sekretæren tage Bestemmelse paa Selskabets Vegne. I Præsidentens Forfald overtages hans Hverv af en af Klasseformændene. Naar hverken Præsidenten eller nogen af Klasseformændene er tilstede i et Møde, ledes det af den af de tilstedeværende, som længst har været Medlem af Selskabet.

§ 11.

Sekretæren fører Protokollen over Selskabets Møder, besørger Selskabets Korrespondance og giver Præsidenten og rette Vedkommende fornøden Underretning om, hvad der indsendes, foretages eller beslutes. Han affatter den aarlige Oversigt over Selskabets Virksomhed, fører Tilsyn med Selskabets Arkiv, dets Lokaler, Inventarium og øvrige Ejendele og besørger Omsendelsen af de ved Selskabet udgivne Publikationer.

I Sekretærens midlertidige Forfald overtager Redaktøren hans Forretninger i Selskabets Møder. Om Udførelsen af hans Forretninger under længere Forfald tager Selskabet Beslutning.

Redaktøren besørger Udgivelsen af Selskabets samtlige Publikationer. Enkeltheder desangaaende fastsættes i Forretningsordenen.

§ 12.

Til at have Tilsyn med Selskabets Pengevæsen udnævner Selskabet en Kassekommission, bestaaende af 4 Medlemmer. Præsidenten, Embedsmændene, Revisorerne eller Revisorsuppleanterne kan ikke forbinde deres Hverv med at være Medlem af Kassekommissionen. Af Kassekommissionens Medlemmer afgaar det ældste i Valgperioden hvert Aar. Afgaar et Medlem, forinden Funktionstiden er udløbet, foretages Erstatningsvalg for Resten af Funktionstiden. Umiddelbart efter det ordinære Valg af et Medlem til Kassekommissionen vælger denne sin Formand for det kommende Aar og indberetter Resultatet af Valget til Selskabet.

Det er Kassekommissionens Pligt at paase Selskabets Tarv i alle dets Pengeanliggender, og dens Betænkning skal derfor indhentes, førend Selskabet vedtager

nogen ny Bevilling. Ligeledes har Kommissionen at sørge for, at Selskabets Midler gøres frugtbringende i solide Penge-Effekter, hvilke noteres paa Selskabets Navn, for saa vidt saadant efter deres Beskaffenhed kan finde Sted.

Inden Regnskabsaarets Afslutning forelægger Kassekommissionen et Udkast til et Budget over Selskabets Indtægter og Udgifter for det følgende Aar. Dette Forslag omdeles til Medlemmerne og forelægges Selskabet til Approbation. Dersom Selskabet forandrer det fremlagte Forslag, skal det definitive Budget ligeledes meddeles Medlemmerne til Efterretning.

Kassekommissionen deciderer og giver Decharge for Regnskabet og forelægger det i et Møde i Selskabet.

Selskabets Kasserer fører Selskabets Regnskab og foretager alle Ind- og Udbetalinger. Hans Regnskabsbøger autoriseres af Kassekommissionen. Han stiller en Kaution, der fastsættes af Selskabet efter Kassekommissionens Indstilling.

Til at revidere Selskabets aarlige Regnskab vælges to Revisorer. Desuden vælges to Revisorsuppleanter. Hvert Aar vælges en Revisor og en Revisorsuppleant, idet Valget gælder for to Aar ad Gangen. Afgaar en Revisor eller Revisorsuppleant, inden Funktionstiden er udløbet, foretages Erstatningsvalg for Resten af Funktionstiden.

IV. SELSKABETS VIRKSOMHED

§ 13.

Selskabet holder ordentligvis Møde hveranden Fredag fra Midten af Oktober Maaned til Midten af Maj, og ellers naar Omstændighederne maatte gøre det fornødent. Ved disse Møder kan Selskabets Medlemmer medbringe Gæster efter Regler, som fastsættes ved Beslutning.

I Møderne giver Medlemmerne Selskabet videnskabelige Meddelelser eller forelægger Afhandlinger, hvilke derefter, naar Forfatteren ønsker det, kan optages i Selskabets Publikationer. Af alle i disse optagne Afhandlinger er Forfatteren berettiget til at faa et vist Antal Særtryk. Disse maa ikke falbydes.

I Møderne forhandles desuden saadanne Forretningssager, som kræver Selskabets Beslutning, ligesom Underretning gives om Anliggender, der vedrører Selskabets indre eller ydre Forhold.

§ 14.

Naar der i Møderne bliver at foretage Beslutninger, stemmes der ved Haandsoprækning med Undtagelse af de Tilfælde, hvor andet er foreskrevet i Vedtægterne eller i Forretningsordenen. Skriftlig Afstemning skal finde Sted, naar enten Mødets Leder bestemmer det, eller tre Medlemmer forlanger, at Sagen skal afgøres paa denne Maade.

Har en Afstemning givet simpelt Flertal for et Forslag, betragtes dette som vedtaget af Selskabet, med mindre andet er foreskrevet i Vedtægter eller Forretningsordenen, og med mindre Mødets Leder før Afstemningen udtrykkelig betegner denne som en Prøveafstemning.

Fordrer Mødets Leder eller tre af de tilstedeværende indenlandske Medlemmer en Sag udsat til næste Møde, skal dette ske; dog kan den derefter ikke yderligere forlanges udsat.

Fraværende Medlemmer kan ikke deltage i Selskabets Afstemninger.

Tilsvarende Bestemmelser finder ogsaa Anvendelse ved Afstemninger i Klasserne.

§ 15.

Efter Indstilling fra en af Klasserne stiller Selskabet Prisopgaver for de til dets Bestyrelse og Uddeling overdragne Pengepræmier, og desuden kan Selskabet efter Indstilling fra en af Klasserne og med Tilslutning fra Kassekommissionen stille Prisopgaver for Selskabets Guldmedaille eller en Pengepræmie eller for baade Guldmedaille og Pengepræmie. Intet af Selskabets Medlemmer kan konkurrere til nogen af de her omtalte Belønninger.

Guldmedaille eller Sølvmedaille kan tildeles for andre Arbejder end Prisbesvarelser.

§ 16.

Paa ethvert Trin af en Sags Behandling kan et Udvalg nedsættes eller Sagen henvises til Prøvelse af et tidligere nedsat Udvalg. Sker dette under en allerede begyndt Behandling, stilles dens Fortsættelse i Bero under Udvalgsbehandlingen. Et Udvalg er beslutningsdygtigt, naar over Halvdelen af Medlemmerne er til Stede; det kan af sin Midte vælge en Formand. Udvalgene afgiver Betænkning om de Sager, som henvises til deres Behandling.

Enhver Betænkning, som forelægges Selskabet, maa indeholde en bestemt Indstilling til den Beslutning, hvortil Betænkningen leder, eller flere Forslag, som Selskabet kan vælge imellem.

Naar ikke alle Medlemmer af en Klasse eller et Udvalg bliver enige om Sagen, maa de dog søge at komme overens om en fælles Betænkning, hvori de ulige Meninger og derpaa byggede Forslag fremsættes. Skulde et saadant fælles Arbejde ikke lade sig opnaa, fremsættes de ulige Meninger af Vedkommende i særskilte Betænkninger. Ingen af dem, der skal deltage i at give Betænkningen, er berettiget til blot mundtlig at meddele sin afvigende Mening.

Til at varetage og bestyre særlige Hverv kan Selskabet nedsætte staaende Udvalg, Kommissioner, Komitéer eller Bestyrelser.

Selskabet kan ogsaa paa given Foranledning udpege Medlemmer af Udvalg o. l., der ikke er nedsat af Selskabet, samt vælge Delegerede til Møder udenfor Selskabet.

V. FORANDRING I VEDTÆGTERNE

§ 17.

Selskabets Vedtægter kan kun forandres, naar et dertil sigtende Forslag ved den endelige Afstemning opnaar mindst dobbelt saa mange Ja- som Nej-Stemmer. Ethvert saadant Forslag undergives to Behandlinger. Sekretæren giver Selskabet skriftlig

Meddelelse om de foreslaede Ændringer af Vedtægterne, og den første Behandling af det stillede Spørgsmaal kan da finde Sted efter 2 Ugers Forløb.

Selskabets Vedtægter trykkes i deres Helhed i Oversigten, hver Gang de bliver forandret eller oftere, hvis en saadan hyppigere Optrykning anses for ønskelig.

VI. FORRETNINGSORDEN

§ 18.

Til Supplering af Vedtægterne og nøjere Udformning af Selskabets Virksomhed udarbejdes en »Forretningsorden«, hvis Paragraffer kan ændres ved simpel Beslutning af Selskabet, for saa vidt Ændringen ikke strider mod Vedtægterne. De af Forretningsordenens Paragraffer, som alene angaar Klassernes indre Forhold, kan ændres af Klasserne selv, for saa vidt Ændringen ikke strider mod Vedtægterne eller en Selskabsbeslutning. Meddelelse om skete Forandringer skal dog gives i Selskabet, som bestemmer, om ny Trykning af Forretningsordenen skal ske.

FORRETNINGSORDEN

I. <i>Valg af Klasseformænd</i> (§ 1).	V. <i>Regnskabsvæsen</i> (§ 13—18).
II. <i>Valg af nye Medlemmer</i> (§§ 2—3).	§ 13. Opstilling af Budget.
§ 2. Forslag og deres Behandling.	§ 14. Affattelse af Regnskab, Revision og Decision.
§ 3. Gruppeinddeling.	§ 15. Kaution.
III. <i>Møder</i> (§ 4).	§ 16. Selskabets Kasse.
§ 4. Protokol, Gæster.	§ 17. Udtagelse af Værdipapirer af Kassen.
IV. <i>Publikationer</i> (§§ 5—12).	§ 18. Kasseprotokol og Værdipapirfortegnelse.
§ 5. Oversigt, Meddelelser, Skrifter.	VI. <i>Prisopgaver</i> (§ 19).
§ 6. Benyttelse af fremmede Sprog, Sammendrag.	§ 19. Prisopgavers Besvarelse og Bedømmelse.
§ 7. Sproglig Revision, Oversættelse af Resumé.	VII. <i>Kommissioner m. m.</i> (§ 20).
§ 8. Oplags Størrelse, Bogladepris.	VIII. <i>Grosserer A. Collstrops Hjem.</i>
§ 9. Overslag over Udgifter, Korrektur.	IX. <i>Emil Herborgs Legat.</i>
§ 10. Salg af Publikationer.	X. <i>Pastor emer. F. J. Ørnborgs Legat.</i>
§ 11. Særtryk.	
§ 12. Afhandlingers Optagelse, Bedømmelser.	

I. VALG AF KLASSEFORMÆND

§ 1 (jf. Vedtægternes § 3).

Valg af Klasseformænd fra førstkommende April finder ordentligvis Sted i det Klassemøde, i hvilket der foretages Afstemning om nye Medlemmer. Resultatet af Valget meddeles snarest til Selskabet.

II. VALG AF NYE MEDLEMMER

§ 2 (jf. Vedtægternes § 6).

I Tilfælde af at der kan foretages Indvalg af nye ordentlige Medlemmer i Selskabet, indvarsler Klasseformændene til Klassemøder i Januar med Dagsorden: »Mundtlig Anmeldelse af Forslag om Optagelse af nye Medlemmer i Selskabet«. Paa Mødesedlen anføres desuden Antallet af ledige Medlemspladser.

For at et Forslag om nye Medlemmer kan nyde Fremme, maa det være anmeldt i det saaledes sammenkaldte Klassemøde, og Forslagsstilleren maa senest 20 Dage efter dette Møde have indgivet til Sekretæren et skriftlig affattet og motiveret Forslag. Tidligere indbragte, men uafgjorte Forslag maa anmeldes paa ny og fornyes for at komme i Betragtning.

Sekretæren meddeler Klasseformændene, hvilke Forslag der er rettidig indsendt, og lader Afskrifter af disse cirkulere blandt Medlemmerne af vedkommende Klasse. Klasseformændene indvarsler til Klassemøder, der skal holdes i Begyndelsen af Marts Maaned. Paa disse Møder sættes Forslagene under Behandling, hvorefter de ikke tilbagetagne Forslag sættes under hemmelig Afstemning (Ja, Nej).

Sekretæren giver Selskabet mundtlig Meddelelse om Klassernes Forslag (med Stemmetal) til Indvalg af nye Medlemmer og sætter paa Dagsordenen til det første Møde i April: »Afstemning over de fra Klasserne indbragte Forslag til Optagelse af nye Medlemmer i Selskabet«. Fremgangsmaaden ved Afstemningen og Stemmetællingen saavel i Selskabet som i Klasserne er fastsat i Vedtægternes § 6.

Forslag til Indvalg i Selskabet bør af Medlemmerne behandles med fuldstændig Diskretion.

§ 3.

I Henhold til Vedtægternes § 4 om Regler for, hvorledes enhver af Klassernes Medlemstal skal fordeles mellem de under den hørende Videnskabsfag, har den naturvidenskabelig-mathematiske Klasse for sit Vedkommende besluttet følgende:

Der dannes to Grupper indenfor Klassen. Den ene benævnes den biologiske Gruppe og bestaar af de Medlemmer, der fortrinsvis dyrker biologiske Videnskaber. Den anden Gruppe benævnes den fysisk-mathematiske Gruppe og bestaar af Klassens øvrige Medlemmer.

Ved Anmeldelsen af Forslag til nye Medlemmer afgør Klassen, til hvilken af de to Grupper hver enkelt Anmeldelse skal henføres.

Ved Klassens Forslag til Indvalg tilstræbes, at de to Grupper faar samme Medlemsantal.

III. MØDER

§ 4 (jf. Vedtægternes § 13).

I Selskabets Mødeprotokol skal optegnes Navnene paa de i hvert Møde tilstedeværende Medlemmer og Gæster, samt hvad der er oplæst, foredraget, forhandlet og besluttet. Protokollen for hvert Møde underskrives af Præsidenten og Sekretæren og

i deres Forfald af deres Stedfortrædere. Ethvert indenlandsk Medlem har Ret til at gøre sig bekendt med Protokolltilførslerne.

Til Møderne indbyder Sekretæren de indenlandske Medlemmer ved trykte Sedler, paa hvilke der angives de for Mødet bestemte videnskabelige Meddelelser eller Forelæggelser samt de vigtigere af de Forretningssager, der agtes forhandlet.

Ønsker et Medlem at medbringe Gæster til et Møde, maa han derom henvende sig til Præsidenten og Sekretæren senest Dagen før Mødet. Som Gæster kan ordentligvis kun medtages en eller nogle faa udenlandske Videnskabsmænd, dog er hver Foredragsholder under de samme Betingelser som ovenfor anført berettiget til at medbringe een dansk Forsker den Aften, da Foredraget holdes.

I Løbet af September Maaned forespørger Sekretæren de indenlandske ordinære Medlemmer, om de inden Jul agter at give videnskabelige Meddelelser eller forelægge Afhandlinger, og da til hvilket Tidspunkt, samt hvor lang Tid der ønskes til hver Meddelelse eller Forelæggelse.

En lignende Forespørgsel angaaende Mødesæsonens resterende Del udsendes i Slutningen af December.

IV. PUBLIKATIONER (jf. Vedtægternes § 11).

§ 5.

Selskabet udgiver følgende Publikationer i 8vo:

- 1) Oversigt over det Kgl. Danske Videnskabernes Selskabs Virksomhed Juni 19 . . — Maj 19 . . . Denne omfatter Selskabets Forretningssager, Vedtægter, Beslutninger, korte Referater af de videnskabelige Meddelelser samt Beretninger og Biografier. Desuden offentliggøres Résumé paa Fransk af saadanne Partier af Indholdet, som det maatte være af Betydning at gøre tilgængelige ogsaa i Udlandet. Hvert femte Aar optages en Fortegnelse over Selskabets Publikationer i det forløbne Femaar. Oversigten udgives hvert Aar snarest muligt efter Mødernes Afslutning i Maj Maaned.
- 2) *Historisk-filologiske Meddelelser.*
- 3) *Archæologisk-kunsthistoriske Meddelelser.*
- 4) *Filosofiske Meddelelser.*
- 5) *Mathematisk-fysiske Meddelelser.*
- 6) *Biologiske Meddelelser.*

Selskabet udgiver desuden efter Behov i 4to *Skrifter* med samme Underinddeling som i Meddelelser.

De enkelte Afhandlinger i Skrifterne og Meddelelserne forsynes med særligt Titellad og Omslag samt fortløbende Nummer indenfor det enkelte Bind, hvortil de hører. Fællestitlen anbringes som Overtitel med Bindtal og Nummer. Afhandlingerne bringes straks enkeltvis i Handelen. De samles i Bind for Meddelelsernes Vedkommende paa ca. 30 Ark, for Skrifternes Vedkommende paa ca. 60 Ark.

Selskabets indenlandske Medlemmer faar tilstillet alle de foran nævnte Publikationer.

Udenlandske Medlemmer modtager som Regel »Oversigten« og den Række »Meddelelser« og »Skrifter«, som henhører under vedkommende Medlems Videnskabsfag.

Oversigten sendes, foruden til alle Medlemmerne, til samtlige nordiske Institutioner, der modtager andre af Selskabets Publikationer, samt til de øvrige udenlandske Institutioner, som i Forvejen faar alle Selskabets andre Publikationer. Enhver, som faar tilsendt »Meddelelser« af et vist fagligt Indhold, skal tillige have »Skrifter« med tilsvarende faglige Indhold og omvendt.

Om Fordelingen af særlige Publikationer, som Selskabet maatte udgive, og som ikke henhører under de forannævnte, træffer Selskabet Bestemmelse i hvert enkelt Tilfælde.

§ 6.

Selskabet kan i sine Publikationer optage Afhandlinger paa Dansk, Norsk, Svensk, Engelsk, Fransk, Tysk og Latin.

Afhandlinger, der tidligere har været offentliggjort, samt Afhandlinger, der er eller agtes indgivet som Doktordisputats, kan ikke optages.

Enhver Afhandling, som optages, bør saa vidt muligt være ledsaget af et til bibliografisk Brug egnet Sammendrag paa Engelsk, Fransk eller Tysk.

§ 7.

Sproglig Revision af de paa fremmede Sprog i Selskabets Publikationer udgivne Arbejder bekostes af Selskabet efter en Takst, som til enhver Tid bestemmes af Redaktøren. Ligeledes bekoster Selskabet Oversættelsen til fremmede Sprog (resp. sproglig Revision) af Résumé, naar Selskabet ved Afhandlingens Forelæggelse har vedtaget, at et saadant Résumé skal ledsage den. Et Résumé bør ordentligvis i Omfang ikke overskride een Femtedel af Afhandlingen, hvortil det hører.

§ 8.

Størrelsen af det trykte Oplag af Selskabets Publikationer fastsættes til enhver Tid saaledes, at de til Selskabet leverede Restoplag, efter at alle Udsendelser har fundet Sted, ikke bliver mindre end 200 Eksemplarer. Af Restoplagene faar Kommissionæren et Antal Eksemplarer, dels i Kommission, dels til Anmeldelse, højst henholdsvis 100 og 30 Eksemplarer.

Bogladeprisen pr. Eksemplar af Selskabets Publikationer sættes, naar ikke særlige Hensyn gør sig gældende, til omtrentlig det dobbelte af Gennemsnits-Fremstillingsprisen pr. Eksemplar.

§ 9.

Redaktøren holder Sekretæren og Kassekommissionens Formand underrettet om Publikationskontoens Status, tilvejebringer fra det af Selskabet antagne Trykkeri de fornødne Overslag over Omkostningerne ved Udgivelse af Selskabets Publikationer og paaser, at de givne Tilbud saavidt muligt overholdes.

Redaktøren paaser, at de givne Regler for Manuskripter, Trykning, Korrektur o. l. overholdes. Manuskripter og de dertil hørende Figurer, Tabeller o. l. skal være i trykfærdig Stand; Forfatteren er pligtig at læse de fornødne Korrekture, og han tilbagesender dem snarest til Redaktøren, der paategner sidste Korrektur til Rentryk; for Korrekturændringer mod Manuskriptet betaler Selskabet ikke ud over 15 % af Sætningsudgiften, Restudgiften maa afholdes af Forfatteren; paa enhver Afhandling trykkes Dato for Manuskriptets Indlevering til Selskabet og Dato for Færdigtrykning; Manuskriptet er Forfatterens Ejendom, naar Rentrykning har fundet Sted; Clichéer, hvis Udførelse er bekostet af Selskabet, forbliver Selskabets Ejendom.

§ 10.

Redaktøren afhandler det fornødne angaaende Salget af Publikationerne med den Boghandler, som har dette i Kommission. Kommissionæren antages af Selskabet.

§ 11.

Af enhver Afhandling, der optages i Selskabets Publikationer, er Forfatteren eller Forfatterne berettiget til uden Betaling at faa 100 Frieksemplarer (jf. Vedtægternes § 13).

Er Forfatteren (eller en af Forfatterne) Medlem af Selskabet, kan han ved Henvendelse til Redaktøren faa et yderligere Antal Eksemplarer efter Ønske, mod Betaling pr. Eksemplar af 20 % af den for vedkommende Publikation fastsatte Bogladepris pr. Eksemplar. Medlemmer af Selskabet kan under særlige Forhold og paa Grundlag af en til Selskabet indgivet skriftlig Begrundelse have Adgang til eventuelle Lempelser med Hensyn til denne Betaling.

Er Forfatteren ikke Medlem af Selskabet, kan han ved Henvendelse til Redaktøren, foruden de 100 Frieksemplarer faa tilstaaet endnu indtil 100 Eksemplarer mod Betaling efter ovenstaaende Pristarif, hvorimod et endnu større Antal ikke vil kunne opnaas uden ved særlig Beslutning af Selskabet.

De foran omtalte yderligere Eksemplarer saavel som Frieksemplarerne maa — med Undtagelse af Omslag — paa ingen Maade afvige fra det normale Oplag. Særlige Omslag kan anvendes til Angivelse af, at den paagældende Afhandling fremkommer som et Led i en bestemt dansk fagvidenskabelig Institutions Arbejder, naar der fra Forfatterens og vedkommende Institutions Side fremsættes Ønske herom. Dog skal det altid paa fremtrædende Maade fremgaa af de særlige Omslags Forside, at den paagældende Afhandling er udgivet af Selskabet. Saadanne særlige Omslag bekostes ikke af Selskabet, og de maa forinden Offentliggørelse forelægges Selskabets Redaktør til Godkendelse.

§ 12.

Naar et indenlandsk Medlem af Selskabet ønsker en Afhandling optaget i dettes Publikationer, gives der Meddelelse herom paa et Møde. I paatrængende Tilfælde kan Meddelelsen afgives skriftlig til Selskabet og Optagelse ske gennem Præsidenten og Sekretæren efter indhentet Udtalelse fra Redaktør og Kassekommission.

Saafrømt et udenlandsk Medlem ønsker en Afhandling optaget i Selskabets Publikationer, maa en saadan Afhandling forelægges i et Møde af Forfatteren selv eller et andet Medlem, hvorefter Redaktørens og Kassekommissionens Betænkning maa indhentes.

Indenlandske Forskere, der ikke er Medlemmer af Selskabet, kan kun faa Afhandlinger optaget i Selskabets Publikationer efter Forslag af et Bedømmelsesudvalg bestaaende af ordentligvis to indenlandske Medlemmer. Dette Udvalg afgiver en Betænkning, som tager behørigt Hensyn ikke blot til den videnskabelige Værdi af Afhandlingens enkelte Dele, men ogsaa til Selskabets Økonomi. Forud for Selskabets Beslutning om Optagelse af en saadan Afhandling maa der være indhentet Udtalelser fra Redaktør og Kassekommission. I paatrængende Tilfælde kan Beslutning om Optagelse tages af Præsidenten og Sekretæren efter indhentet Udtalelse fra et af disse udpeget Bedømmelsesudvalg, samt fra Redaktør og Kassekommission.

For Udlændinge, der ikke er Medlemmer af Selskabet, gælder de samme Regler som for indenlandske Ikke-Medlemmer, og desuden kræves, at Afhandlingen indsendes gennem et Medlem og bliver forelagt i et Møde, og at Udvalget, naar det foreslaar Optagelse, begrunder dette med særlig Tilknytning til dansk Videnskab.

Selskabets Beslutning om en indsendt Afhandling meddeles Forfatteren, og hvis denne ønsker det, skal hele den afgivne Udvalgsbetænkning meddeles ham. Gaar Beslutningen ud paa Optagelse, overgives Manuskriptet til Redaktøren til videre Foranstaltning, og i modsat Fald tilbagesendes Afhandlingen til Forfatteren tilligemed Afskrift af Beslutningen. I Oversigten offentliggøres Selskabets Beslutning, naar denne gaar ud paa Optagelse. I modsat Fald sker Offentliggørelse kun efter særlig derom taget Bestemmelse, der ogsaa kræves for hel eller delvis Offentliggørelse af Udvalgsbetænkningen.

I Manuskripter, der efter Bedømmelse skal optages i Selskabets Publikationer, maa væsentlige saglige Ændringer under Trykningen kun foretages efter Redaktørens og Bedømmelsesudvalgets Godkendelse.

Arbejder, som er offentliggjort eller agtes udgivet uden Selskabets direkte Medvirken, modtager Selskabet sædvanligvis ikke til Bedømmelse og kun efter derom taget særlig Beslutning.

V. REGNSKABSVÆESEN (jf. Vedtægternes § 12)

§ 13.

Regnskabsaaret er Kalenderaaret.

Andragender om Bevillinger fra Selskabet maa være dette i Hænde inden 1. November.

Ved Opstilling af Budgettet deles Udgifterne i faste og kalkulatoriske. En Afskrift af det i Selskabet vedtagne Budget danner Generalanvisning for Kassereren paa de faste Indtægter og Udgifter. De kalkulatoriske Indtægter og Udgifter anvises af den, under hvis Omraade de henhører. Det af Selskabet vedtagne Budget skal Kassekom-

missionen nøje iagttage, saavel ved de den afkrævede Betænkninger som ved de Decisioner, hvortil Revisionen giver Anledning.

Aftryk af Budgettet meddeles i Selskabets Oversigter.

§ 14.

Kassereren affatter det aarlige Regnskab i Overensstemmelse med de paa Budgettet optagne Konti og Underkonti og aflægger det inden den 1. Februar i det følgende Aar til Kassekommissionens Formand. Udgifterne bilægges med anviste Kvitteringer, og en Fortegnelse over Selskabets Værdipapirer vedlægges Regnskabet.

Naar Kassekommissionens Formand har modtaget Regnskabet fra Kassereren, sender han det tilligemed de hos ham beroende Bevisligheder til Revisorerne, der tilendebringer Revisionen inden en Maaned, efter at de har modtaget Regnskabet. Kassekommissionens Formand sammenkalder Revisorer og Kasserer til et Møde, der afholdes umiddelbart efter, at Kassekommissionens Formand har modtaget det reviderede Regnskab. Ved dette Møde efterses Selskabets Beholdninger. Kassekommissionen indhenter Kassererens Erklæring over Revisorerne eventuelle Antegnelser og derpaa Revisorerne Vedtegnelser. Den afgiver Decision og udfærdiger eventuel Decharge for Kassereren.

Naar Regnskabet er decideret, forelægger Kassekommissionen det for Selskabet, senest inden Udgangen af Marts Maaned, tilligemed en Beretning om de Omsætninger, der i Regnskabsaaret maatte være foregaaet, samt afgiver Regnskabet med dets Bilag til Arkivet. Et Uddrag af Regnskabet meddeles i Selskabets Oversigter.

Er Kasserer eller Revisorer ikke tilfredse med Decisionen, forelægges Sagen for Selskabet til endelig Afgørelse.

§ 15.

Den Kaution, som Kassereren skal stille, fastsættes til 4000 Kr., indtil Kassekommissionen ved indtrædende Kassererskifte maatte finde Anledning til at foreslaa Kautionen forandret.

§ 16.

I en egen Afdeling af Selskabets Pengeskab, til hvilken Kassekommissionens Formand har Nøglen, gemmes Selskabets Obligationer og øvrige Værdipapirer samt andre vigtige Dokumenter. Kassereren indsætter efter Aftale med Kassekommissionens Formand den Del af Kassebeholdningen, som ikke er nødvendig til mindre, løbende Udgifter, paa hensigtsmæssig Maade i solide Pengeinstituter.

§ 17.

Ved Terminerne og ellers, naar Obligationer eller andre Papirer skal udtages af Kassen, møder Kassekommissionens Formand hos Kassereren. Dersom Formanden er forhindret, overtages hans Hverv af det Medlem af Kommissionen, som længst har været Medlem af den.

§ 18.

En Fortegnelse over Selskabets Værdipapirer opbevares i Kassens særegne Afdeling, og en Genpart af denne Fortegnelse opbevares af Kassekommissionens Formand.

I Kassens særegne Afdeling opbevares en Protokol, i hvilken indføres, hvad der af Kassen udtages eller nedlægges, samt hvad der forhandles i ethvert Møde, ved hvilket Afdelingens Aabning har været nødvendig. Protokollen underskrives af de tilstedeværende.

VI. PRISOPGAVER (jf. Vedtægternes § 15).

§ 19.

I Tilfælde af at der kan stilles Prisopgaver for nogle af de legatmæssige Pengepræmier, meddeler Sekretæren dette til Medlemmerne i November Maaned. Forslag til Prisopgaver indsendes til Klasseformændene inden 1. Januar og behandles i Klassemøder i Løbet af Januar Maaned.

Klassernes Forslag til Prisopgaver forelægges Selskabet i det første Møde i Februar, og naar de er vedtagne, offentliggøres de snarest og optages i Selskabets Oversigt.

Besvareelserne kan være affattet i det danske, norske, svenske, engelske, franske, tyske eller latinske Sprog. De betegnes ikke med Forfatterens Navn, men med et Motto, og ledsages af en forseglet Seddel, der indeholder Forfatterens Navn, Stilling og Bopæl, og som bærer samme Motto. Besvareelserne indleveres i Sekretariatet senest 31. Oktober i det følgende Aar, for saa vidt som ingen længere Frist er blevet fastsat, og overgives straks til vedkommende Klasse, der nedsætter Udvalg til at bedømme dem. Udvalgets Bedømmelser forelægges for Klassen inden Udgangen af Januar Maaned. Klassen kan da, om det gøres fornødent, inden den endelige Forelæggelse for Selskabet lade Sagen prøve ved flere Medlemmer. Klassernes Domme over Besvareelserne forelægges Selskabet i sidste Møde i Februar. Den endelige vedtagne Bedømmelse optages i Oversigten og kan, naar der er Anledning dertil, ledsages af en Oversættelse paa Fransk.

Af enhver Prisbesvarelse opbevarer Selskabet eet Eksempplar. Hvis en prisbelønnet Besvarelse offentliggøres i andre Publikationer end Selskabets med Angivelse af, at Afhandlingen er prisbelønnet af Selskabet, har Forfatteren Pligt til at henvise til det Bind af Oversigten, hvori Bedømmelsen findes, eller aftrykke Bedømmelsens Ordlyd.

VII. KOMMISSIONER M. M. (jf. Vedtægternes § 16).

§ 20.

De af Selskabet nedsatte Kommissioner, Komiteer og Bestyrelser aflægger behørig skriftlig Beretning til Selskabet om deres Virksomhed. Beretningen eller Uddrag deraf kan optages i Selskabets Oversigt. Har Selskabet ydet Bidrag til Virksomheden, skal Beretningen være ledsaget af Regnskabsuddrag. For saa vidt der ikke ved Ned-

sættelsen af vedkommende Kommission m. m. træffes anden Bestemmelse om Revision af dens Regnskabsførelse, foretages denne een Gang om Aaret af Selskabets Revisorer.

Det paahviler enhver Delegeret, som repræsenterer Selskabet ved Møder eller Forhandlinger, at indgive skriftlig Beretning til Selskabet.

VIII. GROSSERER A. COLLSTROPS HJEM FOR EN DANSK VIDENSKABSMAND

Bestemmelser om Fremgangsmaaden ved Besættelse heraf, vedtaget i Selskabets Møde den 3. November 1933.

- 1) Naar Friboligen bliver ledig, gives der Meddelelse herom paa Selskabets førstkommende Møde. For saa vidt her ikke træffes anden Bestemmelse, udsendes der en Skrivelse til samtlige Medlemmer af Selskabet med Angivelse af Vilkaarene for Beboelsen og med Anmodning om at meddele Sekretariatet, om de ønsker at komme i Betragtning ved Besættelse af Boligen. Saafremt intet af Selskabets Medlemmer kommer i Betragtning, tager Selskabet Bestemmelse om, hvad der videre bliver at foretage.
- 2) Naar der fra Medlemmer af Selskabet er indkommet Anmeldelser, meddeler Sekretariatet hvert af disse Medlemmer, hvilke andre Medlemmer der har indgivet Anmeldelse.
- 3) De Anmeldelser, der efter saadan Meddelelse fastholdes, behandles i et Udvalg bestaaende af Præsidenten, Sekretæren, de to Klasseformænd, samt de Medlemmer af Selskabet, der har Sæde i Bestyrelsen for det Collstropske Legat. For saa vidt nogen af de her nævnte Medlemmer af Udvalget ønsker at komme i Betragtning ved Besættelsen af Boligen, deltager han ikke i Udvalgets Forhandlinger. Udvalget videresender Anmeldelserne til Selskabet, eventuelt med vejledende Bemærkninger, eller med Anbefaling af en eller flere af dem.
- 4) De fra Udvalget oversendte Anmeldelser forelægges Selskabet i et Møde. Valget af Beboer sker derefter i et følgende Møde efter de Regler, der er fastsat i Selskabets Vedtægter § 9 (Valg af Præsident og Embedsmænd).

IX. EMIL HERBORGS LEGAT

Medlemmerne af Legatets Bestyrelse afgaar efter Tur, eet hvert Aar i April Maaned, til hvilken Tid Erstatningsvalg finder Sted, første Gang i 1931. Den fratrædende kan genvælges. Afgaar et Medlem før hans Funktionstid er udløbet, foretages Erstatningsvalg for Resten af Funktionstiden samtidig med det ordinære Valg i April. Udvalgets (Bestyrelsens) aarlige Beretning aflægges til Selskabet i Marts og trykkes i Oversigten.

X. PASTOR EMER. F. J. ØRNBORGS LEGAT

»2000 Kr. aarlig, som udelt tildeles en Videnskabsmand til Hjælp ved Udarbejdelsen af et videnskabeligt Arbejde.«

Hvert Aar i September Maaned udsender Sekretæren til alle Selskabets Medlemmer Meddelelse om, at Ørnborgs Legat er ledigt. Medlemmer, som enten selv ønsker at komme i Betragtning, eller som vil foreslaa en Videnskabsmand udenfor Selskabet som Legatnyder, indsender derefter til Sekretariatet inden Udgangen af Oktober Maaned Meddelelse om deres Ønske.

Legatet tildeles af Selskabet efter Behandling i et Udvalg bestaaende af Præsidenten, Klasseformændene, Sekretæren og Kassekommissionens Formand.